
శ్రీరస్తు.

శ్రీ వేదవ్యాసాయ నమః.

శ్రీమద్వ్యాసమహర్షిప్రణీతాష్టాదశపురాణాన్యతమం శ్రీమత్ స్కాందపురాణాంతర్గతం అఖిలభక్తజనాభీష్టప్రదం పూజన పఠన పాఠన శ్రవణ శ్రావణాదికమాత్రేణ సకలపురుషార్థప్రదం మాఘమాసమాహాత్మ్యప్రతిపాదకం పురాణతల్లజ మిదం

శ్రీ మాఘపురాణరత్నం.

పుదూరు - అల్లాడి, వీరాస్వామిశాస్త్రిణా

సకలముముక్షుజనానామపవర్గప్రాప్తయే నానాదేశగ్రంథావలోకన పూర్వకంసమ్యక్పరిష్కృత్య

శ్రీమచ్చన్నపుర్యాభరణాయమాన

జ్యోతిష్మతీ ముద్రాక్షరశాలాయాం

నందనసంవత్సర మాఘశుక్ల పూర్ణిమాయాం సౌమ్యవాసరే ముద్రితం సద్విజయ తేతరాం.

1893.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీ మద్ధయగ్రీవగురవేనమః.

స్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యం.

శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ । ప్రసన్న వదనం ధ్యాయే త్సర్వ విఘ్నోప శాంతయే ॥ వ్యాసంవసిష్ఠనప్తారం శక్తేః పౌత్రమకల్మషం । పరాశరాత్మజం వందే శుకతాతం తపోనిధిం । వ్యాసాయవిష్ణురూపాయ వ్యాసరూపాయవిష్ణవే। నమోవై బ్రహ్మనిధయే వాసిష్ఠాయనమోనమః । అవికారాయశుద్ధాయ నిత్యాయపరమాత్మనే । సదైకరూప రూపాయ విష్ణవే సర్వజిష్ణవే॥ నారాయణంనమస్కృత్య నరంచైవనరోత్తమం। దేవీంసరస్వతీంవ్యాసం తతోజయముదీరయేత్॥

అథశ్యామః పింగజటాబద్ధకలాపః ప్రాంశుర్దండీ కృష్ణమృగత్వక్పరిధానః । సర్వాన్ లోకాన్పావయమానః కవిముఖ్యః పారాశర్యః పరమసురూపం విష్ణుశ్రోతు । అచతుర్వదనోబ్రహ్మా ద్విబాహురపరోహరిః । అఫాలలోచనశ్శంభు ర్భగవాన్ బాదరాయణః ॥......................*

మాఘపురాణం.

స్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యప్రారంభః.

విశ్వాత్మన్ సర్వలోకేశ సర్వభూతదయానిధే । తదిదానీం పునశ్శ్రోతు మిచ్ఛామి వృషభధ్వజ ॥ త్వద్వచోమృతసారాణి మత్కర్ణచషకే ప్రభో । పాయం పాయం న మే తృప్తి ర్జాయతే విశ్వపావన॥ మహాపుణ్య ప్రదస్యాస్య ప్రయాగస్య చ వైభవం । త్వయోక్తం దేవ తద్ధర్మం తథా మాఘేతి యత్సకృత్ ॥ తదిదం జ్ఞాతు మిచ్ఛామి విస్తరాద్విబుధార్చిత । మాఘమాసస్య మాహాత్మ్యం యథా విస్తరతః ప్రభో। సవిస్తరేణ చాత్మానం వక్తుమర్హసి సాంప్రతం॥ శ్రీమహాదేవః॥..................వక్ష్యామి శృణ్వేదం భద్రే గుహ్యాద్గుహ్యతమం శుభం। ప్రాణప్రియాయాః పార్వత్యాః తే గోప్యం వా వదామ్యహమ్ । మాఘే మకరగే భానౌ ప్రాతస్స్నానం సమాచరేత్ । స సర్వ పాతకైర్ముక్తః ప్రాప్నోతి పరమాం గతిం । మకరస్థే రవౌ మాఘే మాఘే వా మే శుభేక్షణే । ప్రయాగస్నానమాత్రేణ ప్రయాంతి హరిమందిరం । మాఘమాసే మహాపుణ్యే యస్స్నానం గోష్పదోదకే । ఏవం యత్రాపి కురుతే తేన పాపైః ప్రముచ్యతే। ద్వితీయేన హరేర్లోకం తృతీయేన బుణిహరిః। గంగాయాం తు ప్రయాగే చ మాఘే మాసి ప్రయత్నతః । స్నానం యః కురుతే మర్త్య స్స నైవ స్తనపో భవేత్ । సరిత్ప్రవాహసరసి మాఘే మకరగే రవౌ । ప్రాతస్సూర్యోదయే స్నానం యః కుర్యాత్సోపి ముక్తిభాక్ । రవావర్ధోదితే మాఘే భక్త్యా యః కురుతేనఘ। గ్రామాద్బహిస్తటాకాదికూపకుల్యేషు వా నరః । స ముక్తః పాతకైర్ఘోరైః పునర్జన్మప్రదైశ్శుభే । మాఘే యస్స్నాపయేన్నిత్యం ప్రాతర్గోష్పదహారిభిః। జలాభావాద్గృహాభావాత్సోపి పాపైః ప్రముచ్యతే ।। యః కుర్యాన్మజ్జనం మాఘే ప్రాతస్సూర్యోదయేనఘే। సకృద్వా కురుతే దైవాదజ్ఞానాత్ జ్ఞానతోపి వా। సర్వం త్యజ్యుగపాపాని తత్తస్య నగనందిని । కిం పునర్భక్తిభావేన

యఃకుర్యాన్మాఘమజ్జనం। తస్యపుణ్యస్యవిస్తారం వక్ష్యామి శృణుపార్వతి। అశ్వమేధఫలంప్రాప్య పశ్చాద్విష్ణుపదంవ్రజేత్। భక్త్యాయఃకురుతేమాఘే మాసమేకంనిరంతరం। స్నాత్వావిష్ణ్వర్చనంకృత్వా సవైకుంఠపతిర్భవేత్।స్నానంవిష్ణ్వర్చనంకృత్వా ప్రాతర్మాఘేబహిర్జలే। పురాణశ్రవణాద్దేవిజీవన్ముక్తస్సగద్యతే। స్నానంవిష్ణ్వర్చనంకృత్వా పురాణశ్రవణంతథా। ప్రాతర్మాఘేనరఃకుర్యా త్తటాకాదిజలాంతరే। పురాణశ్రవణాద్దేవి సబుధైప్రవరోభవేత్॥ వినాస్నానంవినావిష్ణో రర్చనందానమేవచ। వినాశాస్త్రకథాలాపం యేనమాఘోనివర్తతే। కథంనశ్యంతిపాపాని మనోవాక్కాయజానిచ। తస్యదేవిపునర్దేహే నలగ్నాశ్చాఘరాశయః। నకుర్యాద్యదియోమాఘేప్రాతస్స్నానంసరాధమః। కుంభీపాకేమహాఘోరేపచ్యతేనరకాగ్నినా। స్నానంనకురుతేమాఘేయోమానవోమదగర్వితః। కోటిజన్మసుచండాల యోనౌసంజాయతేనఘే। రవావభ్యుదితేమాఘే నారీవాపురుషోపివా। శీతభీతానమజ్జంతిఅఘకోటికృతోనరాః। నతేషాందర్శనంకుర్యా ద్యదిసూర్యావలోకనం। ప్రాతర్మాఘేబహిస్స్నానం క్రతుకోటిఫలప్రదం। యఃకుర్యాత్సోపిపాపైశ్చ ముచ్యతేనాత్రసంశయః। క్రతుకోటికృతోగర్వాన్నకుర్యాన్మాఘమజ్జనం। తంవింద్యాత్పాపినంసుభ్రు చండాలంపశుఘాతుకం। బాలోవాపిదరిద్రోవా ప్రాతర్యో మాఘమజ్జనం। కురుతే క్రతుసాహస్రసంఫలంప్రాప్యహరింవ్రజేత్। యువావాచార్థకోవాపి వృద్ధోవాపిమృగేక్షణే। ప్రాతస్స్నానైర్బహిర్గత్వా మాఘేచోదకైస్తనుం। త్రివారంసేచయేద్దేహం వ్యాహృతీర్విష్ణుకీర్తనం। తేషాంపాపానినశ్యంతి ప్రసాదాచ్చక్రపాణినః। ప్రాతర్మాఘేదృఢాంగస్య స్నానమావశ్యకంస్మృతం। శతవారంవియద్గంగా స్నానంసవేణిమానవః। సంప్రాప్తేమాఘమాసేచ చండాలశ్చ ప్రమాదతః। నస్నానమాచరేద్దేవి హంతిపుణ్యం పురాకృతం। బ్రహ్మహాచసురాపశ్చ స్తేయీచగురుతల్పగః। తత్సంగీపంచమోయశ్చ యస్తథైవోపపాతకః। మాఘస్నానాద్ధరింయాంతి ముక్తపాపాస్సురా

చీతె। మహాపాపరతంగారి శ్వపచంవాకులాధమం । క్రూరంకులాంతకంకష్టంలద త్తంకర్మవర్జితం। పశుఘ్నంచ
పరద్రోహి మాశ్రితంనరకంతథా । అసత్యభాషణందంభం పరపాకరతంతథా । మిత్రద్రోహం కృతఘ్నంచ భూరి
ణసాత్యాచపాతకం । పరదారరతంపాపం పరాణామర్థసూచకం । అనృతం కృషికర్తారం స్వామిద్రోహంచ వం
చకం। సలోభంపిశునందీనం సర్వదేవపరాఙ్ముఖం।ఆత్మప్రశంసాంకుర్వాణం ధర్మవిఘ్నకరంశఠం । అపాత్రవ్యయక
ర్తారం సానుకూల్యవిభేదకం ।సపల్లవఫలోపేతం ప్రీతివిచ్ఛేదకారకం। విశ్వాసఘాతకంచైవ వీరహత్యాపరాయణం।
అనగ్నికమపుత్రంచ విషకర్మవిరాగిణం । గురుద్వేషం మహాపాపం దంపత్యోర్విరసావహం । గ్రామాధిపత్యం
కుర్వాణంతథాదేవాలయస్యచ । భృతకాధ్యాపకంవిప్రం క్రూరకర్మపరాయణం । ప్రకటీకృతపాపిష్ఠం గుహ్యా
వ్యఘపరాయణం । అజ్ఞానాదఘకర్తారం జ్ఞానదుష్కర్మకారకం। ఇత్యాదిబహుభిఃపాపైర్యుక్తంనిష్కృతివ
ర్జితం । ప్రాతస్సూర్యోదయేమాఘే సంపతంతంపునీమహే । ఇతివారీణిగర్జంతిసర్వత్రాద్ధోదితేరవౌ । మాఘే
చక్రూరకర్తారం పాపిష్ఠంనిరపత్రపం। ఉషస్యస్మాసుమజ్జంతం హరిష్యామ్యఘసంచయం । రటంత్యపిహిసర్వత్రపా
తస్సూర్యోదయేమాఘే । సంసారభయభీతస్య పాపభీరోర్నరస్యచ । ప్రాతర్మాఘేబహిస్స్నానం కర్తవ్యంనాత్రసం
శయః । డంభాద్వాపి భయాద్వాపి పరప్రేష్యాదథాపివా । సంగాత్స్వభావాద్దేవేశ యఃకుర్యాన్మాఘమజ్జనం। సస
ర్వపాతకైర్ఘోరైర్విముక్తోమృతమశ్నుతే । ప్రాతస్స్నానమహంభక్త్యాకరిష్యామీతియోవదేత్ । తస్యపాపాని
నశ్యంతితూలశైలాఇవాగ్నినా। ప్రాతర్గమనమాత్రేణవిద్రవంత్రిదిశోదశ । ప్రాతర్మాఘేంభసిస్నాతా పరబ్రహ్మాధి
గచ్ఛతి। సర్వమాసోత్తమోమాఘస్సర్వదేవోత్తమోహరిః। సర్వవృక్షోత్తమోశ్వత్థ స్సర్వదేవోత్తమోరవిః । స
ర్వశాస్త్రోత్తమోవేద స్సర్వవర్ణోత్తమోద్విజః। సర్వశైలోత్తమోమేరు స్సర్వమాసోత్తమోప్యయం। మాఘమా

సోయుతఫలం మజ్జకస్యదదాతిహి । భక్త్యాప్యశక్త్యాయోమాఘేప్రాతస్సూర్యోదయేప్రియే। మోహాద్వాపికురుతేస్నా
నంసముక్తః పాతకాదిభిః । శీతభీతస్సుస్పృష్టాంగః కంపయన్మాఘమజ్జనం । నకుర్యాద్యదిమూఢాత్మాసచండాలోభ
విష్యతి। అశక్తశ్చేత్తదైర్వాపి పటుభిస్స్నానజంఫలం। గృహీత్వా దక్షిణాంగత్వా మాఘేలబ్ధమనోరథః । సదే
హాంతేహరింప్రాప్య మోదతేవిష్ణుమందిరే । మాఘస్నానరతానాంచ శీతార్తానాంనృగేశునే । ఇధ్మభారముపా
హాయ పావకంచాంబుసన్నిధౌ । సేవార్థందీయతేదేవిసస్నానఫలమశ్నుతే । కృత్వాస్నానంశీతభీతో వహ్నిసేవాం
యదీచ్ఛతి। స్నానంవిష్ణ్వర్పణంకృత్వావహ్నిసేవాపరోభవేత్ । మాఘస్నానరతానాంచదరిద్రాణాంకుటుంబినాం।
శీతార్తానాంతుయోగారి వస్త్రదానం ప్రయచ్ఛతి । సోపిస్నానఫలంప్రాప్య ప్రయాతిపరమాంగతిం । స్నానశీలా
యవిప్రాయదరిద్రాయకుటుంబినే । వస్త్రంవాకంబళంవాపి యఃప్రయచ్ఛతి శోభనే । సపాపైర్లిప్యతేనైవ యో
గీకర్మణాగతైర్యథా । సంప్రాప్తేమాఘమాసేతు స్నానం కుర్వీత్యమజ్జనం । సామర్థ్యేనవా బలాద్వాపి స్నానార్థం
యోబహిర్జలం।ఉద్దిశ్యగమయేత్తేన సహితోమాఘమజ్జనం । యఃకరిష్యతిదేవేశితావుభౌపుణ్యశీలినౌ। మాఘేచా
ర్ధోదితేసూర్యేస్నానార్థంయోజనాన్నరః।అద్భ్యోభయిత్వాహైస్నానకంయోగచ్ఛతివరాననే। తస్యతేషాంభవేత్పుణ్యం
వాజపేయశతాధికం।మాఘస్నానంప్రకుర్వాణం రోవారయతిమూఢధీః । మహాసాపోపహాపానితమాయాంతిస్వగే
హే।పితరంసానుజంపుత్రంభ్రాతరంస్నేహసంయుతః।మాఘస్నానరతంచేవిమానానుకుర్వాణతిమందధీః।సగోఘ్న ఇతివి
జ్ఞేయస్సర్వకర్మబహిష్కృతః।వారుణంతస్యదేహాంతేభవిష్యతివరాననే। బ్రాహ్మణంక్షత్రియంవైశ్యంశూద్రంచాపిస్త్రి
యంతథా।మాఘవ్రతంకురుష్వేతిబ్రూయాద్యస్సతుపుణ్యభాక్। మాఘస్నానరతందృష్ట్వాశుచింమోదతిమానవః। దే
హాలగ్నానిపాపానితస్యనశ్యంతిపార్వతి । పాపంవాప్యథవాపాపంమాఘస్నానపరాయణం । నిందయేద్యదిమూఢా

త్తారౌరవంనరకంవ్రజేత్ । నమాఘస్నానసదృశంపుణ్యం దేవినవిద్యతే । సద్యఃపాపహరోమాఘస్సద్యోముక్తిప్ర
దాయకః । పాతిర్బాహ్యజలేమాఘేశక్తిమాన్ స్నానమాచరేత్ । పాదాప్రక్షాళ్యచాచంవ్య మాసమేకంస్యాశ
క్తిమాన్ । పురాణశ్రవణాద్వాపి మాఘపుణ్యేనయుజ్యతే । మాఘస్నానేహ్యాశక్తశ్చేదేతన్మాసప్రశంసినీం । మాస
మేకంయశ్శృణోతితత్ఫలంసోధిగచ్ఛతి । నైవమాఘసదృశంజగత్త్రయేధర్మమార్తిహరణంవరాననే ॥౭౩॥ అశ్వమేధశ
తకృత్త్వదక్షిణోసోపియాతి మృగభాస్కరస్యతత్ । పద్మపత్రనయ నానసశ్శృణు పాపభీత పురుషోదితేరవా । స్నాతి
యాతిహరిమాది పూరుషంకౌరవాది బహునారకంవినా । మాఘమాసిమలిమానథాపివామజ్జనం హ్యదిపదేహరిం
స్మరన్ । యఃకరోతిసహియాతి వైష్ణవంలోకమాశుతునసంశయంశుభే । భాతృమాతృయతిఘాతకోపి వామిత్రబాల
సతిగోవిఘాతకః । మాఘమాసికృతమజ్జనోమసిముక్తపాప గురుభిహారిం వ్రజేత్ । యశ్శృణోతీద మాఖ్యానంమా
ఘస్నానవిశారదః । తస్యపుణ్యస్యవిస్తారంనాహంవేద్మి నగాత్మజే । యశ్శృణోత్యథవాభక్త్యామాసమేకం నిరంతరం ।
ఏతదాఖ్యానమఖిలంసవైకుంఠేచిరంవసేత్ ॥*॥౭౮॥ ఇతిశ్రీమతిస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వ
రసంవాదేప్రథమోధ్యాయః ॥ * ॥ శ్రీమహాదేవః ॥ మాఘమాసప్రభావేన పురాకాచిద్ద్విజాత్మజా । ముక్తపాపా
హరింయాతాసభర్త్రావిబుధార్చితే ॥ శ్రీదేవ్యువాచ ॥ దేవకాసాద్విజసుతాకింకృతంపాతకంతయా । కథంవిముక్తా
మాఘస్యఫలతోపేవదాధునా । శ్రీమహాదేవః । శృణుదేవిప్రవక్ష్యామి దేశేసౌరాష్ట్రకేపురా । గౌమెబృందారకే
కశ్చిత్సుదేవోబ్రాహ్మణోత్తమః । సదాచారసమాయుక్తస్సదాసజ్జనపాలకః । వేదవేదార్థతత్త్వజ్ఞో వేత్తావేదాం
గపంచకం । తస్యవిప్రస్యబహవశ్శిష్యావేదాంగపారగాః । శుశ్రూషమాణాస్తేగౌరిగురుంవేదార్థపారగం । తస్యాసీ
త్తనుజాతనీసురూపాదశవార్షికా । సర్వాంగసుందరీదేవీబాలాచాలమృగేక్షణా । దీర్ఘకేశీచారుముఖీ పక్వబింబో

ష్టపల్లవాక్షీ। కంబుకంఠీకీరవాణీసునాసాచారుహాసినీ। పితాతామీదృశీందృష్ట్వాకస్మైదే యామయాసుతా। విచార్యమాణావిపేంద్రో కించిత్కాలాంతరశుభే। శిష్యస్సుమిత్రనామాఖ్యః కశ్చిద్గురుహితేరతః। సమిత్పుష్పకుశార్థంతు వ్యాటవీంగురుచోదితః। చరంతీకంతుకక్రీడాం కుమారీతేనసంయుతా। దూరాద్దూరతుసుప్రాప్తా తచ్ఛిష్యేణవనాంతరే। సాపియాతో మహద్దూరంవిపినంద్రుమసంకులం। దదర్శాగ్రేమహారణ్యే కాసారంచజలాశయం। తటద్రుమసమాకీర్ణం నిర్మలంశీతలంజలం। విలసద్వికచాంభోజం మధువ్రతశతావృతం। రక్తారవిందపాలాశకుముదోత్పలశోభితం। చరద్వారిచరోద్భిన్నతరంగానేకరాజితం। జలపక్షిభిరాకీర్ణంకూజద్భిస్స్వేచ్ఛచారిభిః। కూజద్భిఃకోకిలవ్రాతైఃవదద్భిశ్శుకసారసైః। అనేకవృక్షసంఛన్నమేకాంతభవనంయథా। వనంమనోహరందృష్ట్వాపీత్వాజలఫలానిచ। కుమారీవిశ్రాంతనయా తత్రైకాంతస్థలేశుభే। పుష్పాయుధేనబలినా సంతప్తహృదయాతురా। తచ్ఛిష్యేణరతింకర్తుం ఉవాచనగనందిని। శృణుభద్రవనేదివ్యే చైకాంతేజనవర్జితే। క్రీడార్థంరోచతేకామం చిత్తంమేద్యత్వయాసహ। వనేచానంగదావాగ్ని ర్యావనేంతగతోత్రమాం। సందహ్యాతామతస్త్వంహి మయాశాంతిరతింకురు। మచ్చిత్తశోభనేకాంతవనేత్వద్భిత్తశోభనే। సమానయావనేరమ్యేసద్యోరతిసుఖప్రదే। మావిలంబంకురుష్వాత్రసమాగచ్ఛమమాంతికం। తూలాన్మృదుతరందేహంకోమలాంగంసుఖప్రదం। మనోభవేనమోహేనమామాలింగయమాచిరం। సాపీత్యుక్తస్తయాశిష్యః పునస్తామాహపార్వతి। మామాంచైవందురాచారప్రదంవాక్యంసుశోభనే। కుమారీమద్గురోఃపుత్రా మత్స్వసాభ్రాతరంతవ। వృథామాంకాంక్షసేపాపే మహామారాగ్నిపీడితా। నత్వయామే మనోరంతుం రోచతేత్రశుభేక్షణే। సూర్యాచంద్రమసౌయావచ్చరేతాంతావదేవహి। ఏతత్కర్మఫలాన్యావాంభుంజానౌనరకం చిరం। గచ్ఛేహోత్తిష్ఠసదనం గురుస్త్వాంపరుషంవచః। వక్తీహతేగతేకాలే తథాత్వాంతాడయిష్యతి। సదుష్టశిష్య

ఫలంగృహ్యా మాస్యావో(గ్రామమంజసా । సాతత్రాస్యవచశ్శ్రుత్వా పునఃప్రోవాచతంశుభే । కన్యారత్నంచకనకంస
ద్విద్యాపిసుధాతథా । స్వయంయస్యాగ్రతేగేహే మాస్త్రీత్యక్తస్సమూఢధీః । అన్యోన్యాలింగనక్రీడాం హిత్వాగే
హంగతేత్వయి । విమోహాత్స్వ్యాస్యత్రహి పాపిష్ఠా బనే(క్రూరేథయానకే। నాయాతేమయిమత్తాత్తో ప్యాయాతేత్వయి
మాంవినా। సద్యోవాస్యతితే శాపందారుణంనాత్రసంశయః। ససహామితనుంత్వత్తోరతింహిత్వాత్రకాననే॥ ౩౦॥ నాస
యాస్యేపరంయాతం గత్వాత్వంభుంక్ష్వతత్ఫలం।ఇత్థంతద్విపినేతస్య సంకటసముపాగతే।రతికామోభవేత్తస్యాం క్రీ
డాంకతుకాంసమూఢధీః। రక్తారవిందాన్యాదాయ నీరస్థానిశుభేక్షణే। సుసాధుకుసుమైర్యుక్తై మనోరమ్యతమస్థలే। పరా
గామోదపుష్పాణాం శయనేసురతప్రియే। గాయద్భిఃకోకిలధ్వానైః కపోతశుకసారసైః। సుమోదగంధవాహేతు సుఖ
స్పర్శసమీరణే । కుసుమేషుసముద్భూతైశ్చేష్టాభిర్మితభాషణైః । అన్యోన్యాలింగనైశ్చేష్టేశ్చ(క్రుతుస్తారతింశుభే।
గతేతురతికాలేతుసంతుష్టేమనసిప్రియే । గ్రామంగంతుమథోద్యుక్తాకంతుకక్రీడమానసా । సమిత్పుష్పఫలాదీనికుశా
న్యాదాయమస్తకే । తాహిత్వావిపినంరమ్యం విలసద్గ్రామమాగతా । అపశ్యామాసశిష్యోసౌస (త్రియాంగురుచోది
తాం। శిష్యంసంతోషయిత్వాతు సుదేవోగురుసత్తమః । కుమారీమాహభోభద్రే(క్షాంతాసివిపినేశుభే। భుంక్ష్వాన్నం
స్వాదుసంయుక్తం త్యక్త్వాకంతుకమాత్మజే। తేనేత్యుక్తాతథాకృత్వాగతేకాలాంతరేనఘే। ద్విజఃకాశ్మీరదేశస్థస్తా
ముద్వాహ్యయయావృతిం॥౪౦॥దృష్ట్వాసుదేవస్తనయాంసుదుఃఖితాంపతేఃపురోభూమిగతాంసుశోచతీం।లుఠత్సుకీర్ణా
లకవాససావృతాంకురంగశాబేక్షణవామలోచనాం।కుమారికామాహథరాపవస్థితాంసుశోచతీంవీక్ష్యపితావహాహ
తః।అహంనపశ్యామిసుతామభర్తృకాంబాలామనంగెవ్వభిసంవృతాంసతీం॥౪౧॥ కథంవ్యతీయుర్దివసానితానిద్ధా
నిదేహోద్భవితానితస్యాః।పురానయాజన్మనిపాతకాదికైర్బాల్యేపివైధవ్యమవాప్తహేతుభిః॥౪౨॥ మాఘోవిధాతా

రమణీం వరాననాం స్పృష్ట్వా చ వైధవ్యఫలం చ మస్తకే । సమాలిఖద్దీనదయాపరః పురా ధిగ్ధిగ్విధాతారమకర్మకారకం ।
ఇత్థం సుదేవస్తనయాం విలోకయన్ శుశోచ పత్నీసహితస్త్వనేకధా । తథా సమాయాతి యతీ వృథా వ్రతస్సమస్తజంతు
వ్యసనాపహారకః । సకాంక్షమాణస్సదనేషు పర్యటన్ సుతాప్రవ్రతదోర్దనమాత్రనాశకః । దయాపరస్తన్నికటం యయౌ
శుభే తమబ్రవీత్కిం బహురోదనం ద్విజ । బ్రహ్మన్ స్వదాస్మాకమనంతదుఃఖహేతుం ఘనాద్య విమోచయిష్యే । ఇత్థం యతిం
ప్రదప్రవరోదితం శుభేశుత్వా విహస్యాదథ వాక్యమబ్రవీత్ । శృణ్వత్రిదుఃఖార్తి శయం మహామతే త్వద్దర్శనాద్భ్రఃరిత ప్ర
శాంతిదా । ఇయం కుమారీ తనయా మమ ప్రభో సుశోచతీ భర్తృమృతౌ సుశోభనా ॥ తదోర్దనోపాధిబలాదహం తథా శో
చే బహుస్నేహతయా మహామతే । పురానయా దుష్కృతమార్తిదాయకం కృతం పదస్వాఖిలమత్రజన్మని । త్వం దుఃఖ
వైశ్వానరమాశు దీప్తకం శాంతిం కురుత్వద్వదనోదబిందుభిః । ఇత్థం సుదేవద్విజవర్యభాషితం దుఃఖం తదాకర్ణ్య యతిర్జగా
ద తం । సుతా పురా తేన ఘబాహుజాత్మజా సురూపలావణ్యకృశోదరీ ప్రియా । జారప్రియా రూపవయో విచక్షణైర్వి
బోధితా భర్తృవధాయ దుస్సహా । పతిం తదా వాప్య విదర్భనాయకం జఘాన కోపాదసినా మహానిశి । దృష్ట్వా మృతం స్వా
త్మపతిం శుశోచ సా రాత్రౌ పునస్తత్ర మహాభయాన్వితా । తదా స్వయం తేన జఘాన చాత్మనా మృతిం వృథా సా ప్రయ
యౌ మహామతే । కృతం పురా స్వాత్మవిఘాతకాపతిం తథానయా ఘాతయతీదమద్భుతం । ఇత్థం తయా దుష్కృతపాత
కాదికం కృతం తవాపితనయా వరాననా । తద్దోషతస్తైతనయా పతిర్మృతో వైధవ్యమాసీద్బహుదుఃఖకారణం । వికల్మ
షేవీ తథ యేమ లేత వకులే జనిం తే ప్రవదామి మేశృణు । ఇత్థం పురా జన్మ చతుర్దశేగతే సంప్రాప్త మాఘేహ్ని రేది
వాకరే । సరస్వతీతీరముపాగతా జనైర్దృష్ట్వా చ గౌరీవ్రతపారగైస్తథా । తస్యాం ద్విజస్త్రీగణమేత్య దర్శనం తాం మాఘ
గౌరీమథ సైకతామయీం । సముచ్చ్య గౌరీముఖలేశ్వరీం స్త్రీ మోదినేషు మాఘవ్రతమాచరన్ముదా । దృష్ట్వా పురా తేన స

యాతేవన్వయేథ వేద్విశాలెవిమలేమునీశ్వర । తథేహజన్మన్యతిపాపమీదృశంప నైవిహారాత్పురత స్తపానఘ । శిష్యే
ణ తేనంగబహూహా తారతించకావతద్ద్రోమ గుడుందురాసదం । సాకమర్ణాదుష్కృతజాలభూరిణాసుశోచతిత్వంతుష్య
ద్వైపశోచసె । యత్కర్మజాతంసుకృతంతథాపరంభుంజంతితత్కర్మఫలాఫలంనరాః। ఈశ్వరః॥ శ్రుత్వాయతీంద్రస్య
వచఃపురాతనంతదేహదేవేశపురాకృతింత్వఘం। పిథాయకర్ణద్వయమాశుచింతయక్ ఉవాచతంయోగివరంవరాననః
సుదేవః ॥ తాతమేతనయాపాపంకేనశీఘ్రంవినశ్యతి । జామాతుఃకేనపుణ్యేనపునర్జీవేనిరోజితః । వక్తుమర్హసిమే
బ్రహ్మన్ శ్రోతుకామాయసావ్రతం।దృఢవ్రతః॥సుతాయాస్తుసుమాంగల్యవృద్ధ్యర్థంయదికాంక్షసే। జామాతుస్తవవి
ప్రేంద్రసర్వాఘౌఘనివారణం। వక్ష్యామిశృణుతేమాఘేమాసిచోషసిమజ్జనం। కారయిత్వాసుతాయాస్తైతటాకేవా
జలాశయే। కృత్వాగౌరీంతుతత్రీశేదేవీంతైస్నైకతామయీం। సుగంధధూపదీపైశ్చపుష్పతాంబూలమోదకైః। సువా
సినీభిస్తాంచపీమర్చయిత్వావిధానతః। ఏవందినేదినేమాఘేస్నాత్వాభ్యర్చ్యానమేన్ముదా । ఏవంగౌరీవ్రతంమాఘే
పుత్ర్యాస్తేఘ హారయచాకార యాస్యాఃపతిర్జీవేన్నాత్రకార్యావిచారణా । మాఘేతృతీయ్యాదేవేశిసువాసిన్యైస్వయ
భోనమతె। శూర్పయుగ్మంసకాపాసంసహరిద్రాఫలాన్వితం। సతాంబూలంముదాదత్వాపూజయిత్వాంజనాదభిః।
ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సప్తవారంసమాచరేత్ ।భోజయిత్వాప్యసంసగాల్ స్త్రీణామఘనివారణం। బ్రహ్మన్ తేతన
యాయాశ్చమాఘమాసినిమజ్జనాత్। నశ్యంతిసర్వపాపాని నైవసర్వత్రసంశయం । మాఘేమకరగేభానౌయస్స్నాత్యా
ర్ధోదయేసదా । నారీవాపురుషోవాపికృతాఘైరిహముచ్యతె । మాఘేచార్ధోదితేసూర్యేమకరస్థేదివాకరే। స్నా
త్వాసంపూజ్యచక్రాంకంయఃకుర్యాత్సహరింవ్రజేత్ । అథ శ్రీశివాసథ శ్రీశివాయామకుర్యాన్మాఘమజ్జనం । అథ శ్రీ శివి
ష్ణుసాయుజ్యంప్నోతిసథ శ్రీనిత్యమంగళం । మాఘస్నానంపరంశ్రీశ్రీకౌండిన్యజాతీనాంతథోత్తమం। సర్వదుఃఖప్రశమనంసర్వ

మాంగల్యదాయకం। మాఘస్నానవ్రతానాంతుమాఘమాహాత్మ్యహర్షణః । ఉన్మత్తోవాజడోవాపి నారీనాపు
రుషోపివా।సంగాత్స్వభావాద్దంభాద్వామాఘస్నానాద్దరింవ్రజేత్ । ఇత్యుక్తోయతినాపిపస్స్వదేవోనగనందిని । తథా
హీతియతింనత్వాస్వేచ్ఛాచారగతోయయౌ। సంప్రాప్తేదైవయోగేనమాఘేస్యఘనివారకం। గౌరీవ్రతంతతఃపుత్ర్యా
మాఘస్నానంసుఖప్రదం । సుదేవఃకారయామాసభక్త్యాకాత్యాయనీవ్రతం । తత్పుత్ర్యానమహాదేవి సఖిభిఃపితృసం
యుతా। సభర్త్రీ ప్రముయాచాంతేవైకుంఠంచతచ్చిస్మితే। మాఘస్నానమహత్వ్యాంకృత్వాదేవిద్విజోత్తమః। ప్ర
యయావిష్ణుసాయుజ్యంపితృభిస్సహాశోభనే। తత్తస్మాన్మాఘమాసేతుకించిదభ్యుదితేరవౌ। హరింయోచయతిస్నాత్వా
సవైకుంఠేశ్వరోభవేత్ ॥ * ॥ ఇతిశ్రీమతిస్కాందపురాణే మాఘమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వరసంవాదే మాఘగౌరి
పూజామహిమానువర్ణనంనామ ద్వితీయోధ్యాయః॥*॥...*

శ్రీదేవ్యువాచ ॥ సశిష్యస్యథ వేత్పాపం సుదేవస్యమహాత్మనః । కథంతద్వదదేవేశ శ్రోతుమిచ్ఛామిసాంప్రతం॥
శ్రీమహాదేవః॥ పశ్చాత్తాపమనుప్రాప్తశ్శిష్యస్తస్యశుభేక్షణే।గురుంసుదేవమాహేదంకించితాకాలాంతరేసఘం । గురో
మెపిపినేచాసీత్తవపుత్ర్యాసహాసంగమః । నాశాంతెహంతయాసంగంకాంత్వమాణాకుమారికా। మయామాస్త్వ
ఇయద్ఘోర మువాచపిసేసుతా । నకరోషిచతత్సంగం మయిమూఢశుభేవనే । త్యక్ష్యేకళేబరంతూర్ణం కిమన్యై
ర్బహుభాషణైః। తచ్ఛ్రుత్వాహంతతోభీత స్త్వత్తశ్చాపవిశంకితః। గురోరగ్న్యానుయాసాకంకృతంరతిసుఖప్రదమ్।
త్వత్పుత్ర్యాకృతదోషేణమహాన్దోషఉపాగతః।విధత్స్వమాంగురుశ్రేష్ఠప్రాయశ్చిత్తంసుఖప్రదం। ఏవంశిష్యవచశ్శ్రుత్వా
సుదేవోగురుసత్తమః। శిష్యంవిజ్ఞాపయామాస పరేచాప్రాప్తకర్మణః। ముక్తిమాహశ్శృణుష్వేహ వత్సగచ్ఛసరిద్వ
రం। మందాకినీసరిత్తీరే తపశ్చరసుదుష్కరం। తేనతత్పాపహానిస్స్యాద్ద్వాదశాబ్దేగతేతవ। ఏవంగురువచశ్శ్రుత్వా

తదాజ్ఞాంశిరసా వహన్। గురుం నత్వా జగామాసౌ శిష్యైర్భాగీరథీతటం। స గచ్ఛన్మార్గమధ్యే తు దదర్శ మునిసేవితం।
దివ్యాశ్రమం మనోరమ్యం సర్వజంతుసుఖావహం। విశ్రాంతః ప్రాప్తవాంస్తత్ర గచ్ఛన్నాతపకర్శితః। నలిన్యాం మున
యస్సర్వే మాఘే స్నాత్వా శుచివ్రతాః। సశిష్యాస్ససుతాస్తత్ర సభార్యాస్సంశ్రితవ్రతాః। సుఖోపవిష్టాః పులినే నలిన్యాస్సై
కతే శుభే। శృణ్వంతో మాఘమాహాత్మ్యం నందయంతః పరస్పరం। అర్చయంతోచ్యుతం భక్త్యా కీర్తయంతో హరిం పరం।
సుదేవశిష్యస్తాన్సర్వాన్దదర్శ కమలేక్షణః। తానాసాసత్వా దేవేశి వినీతస్సకృతాంజలిః। యుష్మాభిర్మునిశార్దూలాః
కింకృతం వ్రతముత్తమం। కిమస్య ఫలం ప్రాప్తం కో లోకః కస్య పూజనం। వదంతు కృపయా యూయం శిష్యాయ శ్రవణాయ చ।
జ్ఞాతుమిచ్ఛామి యుష్మాభిర్వ్రతం పాపప్రణాశనం। యుష్మత్కృతావలోకేన శ్రుత్వా శ్రుత్వా పునామ్యహమ్। శ్రుత్వేత్థం త
స్య శిష్యస్య వచస్తే సంశ్రితవ్రతాః। సత్యవ్రతం మునిశ్రేష్ఠం మహాత్మా స్తద్ధర్మశంసనే। మునిస్సత్యవ్రతస్తైస్తు సమాజ్ఞప్తస్తను
బ్రవీత్। వక్ష్యామి శృణు తే విప్ర సావధానేన చేతసా। మాఘమాసవ్రతమిదం మహాపాతకనాశనం। సంప్రాప్తే మాఘమా
సే తు మకరస్థే దివాకరే। ప్రాతస్సూర్యోదయే స్నానం యః కుర్యాత్స హరిప్రియః। ప్రాతస్సూర్యోదయే మాఘే స్నాత్వా విష్ణు
మతంద్రితః। పూజయిత్వా కథాం శ్రుత్వా పతన్మాసప్రశంసినీం। మాఘవ్రతం మాసమేకం యః కుర్యాత్స హరిం వ్రజేత్। మా
ఘస్నానవిహీనో యస్సత్యశౌచవివర్జితః। పరనిందాపరో నిత్యం తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకం। కూటసాక్షిప్రవక్తారం దురా
చారరతిప్రియం। మాఘవ్రతవిహీనం చ తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకం। ఆరామచ్ఛేదకం క్రూరం కన్యాతురగవిక్రయం। మాఘ
స్నానపరిత్యక్తం తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకం। తటాకసేతుభేత్తారం పరస్త్రీసంగలోలుపం। మాఘస్నానపరిత్యక్తం తమా
హుర్బ్రహ్మఘాతుకం। దేవద్రవ్యాపహర్తారం తథా దత్తాపహారకం। మాఘస్నానపరిత్యక్తం తమాహుస్స్వైరిణం బుధాః।
దదామీతి ద్విజాయాదౌ పశ్చాద్యో నాస్తి కోధమః। మాఘస్నానపరిత్యక్తం సురాపం తం విదుర్బుధాః। గురువిప్రజనద్వేష్య

మాత్మస్తుతిపరాయణం। మాఘస్నానపరిత్యక్తం తమాహుః స్తైనాం నంబుధాః। అసంస్కృతాన్నభోక్తారం పితృశేషాన్నభో
జినం। మాఘవ్రతపరిత్యక్తం తమాహుః స్తేయినం బుధాః। పరస్త్రీసంగనిరతం భాతృభార్యారతిప్రియం। మాఘస్నానవ్రత
త్యక్తం తమాహుర్గురుతల్పగం। గుర్వంగనారతం కష్టం గురుసంబంధినీరతం। మాఘస్నానపరిత్యక్తం తమాహుర్గు
రుతల్పగం। చండాలభాషిణం విప్రం వినా వైదభర్తృపాణినం। మాఘవ్రతపరిత్యక్తం తత్సంసర్గస్తు పంచమం। రజస్వ
లాయాశ్చండాలధ్వనిం శ్రుత్వాన్నభోజినం। మాఘవ్రతపరిత్యక్తం తత్సంసర్గస్తు పంచమం। దుస్సంగవాసనిరతం ని
ర్వేదగ్రామవాసినం। మాఘవ్రతపరిత్యక్తం తత్సంసర్గస్తు పంచమం॥ ౩౬॥ పురాణోద్వాహయజ్ఞాది ధర్మాణాం
విఘ్నకారకం। మాఘవ్రతపరిత్యక్తం తమాహుః పశుఘాతుకం। శరణాగతహంతారం సర్వతీర్థపరాఙ్ముఖం। మా
ఘవ్రతపరిత్యక్తం తమాహుర్బ్రాహ్మణాంబుధాః॥ పితృయజ్ఞపరిత్యాగం త్యక్తభార్యం కులాధమం। మాఘవ్రతపరి
త్యక్తం తమాహుర్గోవిఘాతకం। ద్వేష్టారం మాతృపిత్రోశ్చ తమాహుర్గోవిఘాతకం। మహాపాపోపపాపాని తు
ద్రపాపాని యానిచ। మాఘస్నానపరిత్యక్తమాశ్రయంతి ముదాన్వహం। అస్మాభిర్యత్కృతం పుణ్యం మాఘవ్రతమిదం శు
భం। అస్యానుష్ఠానమాత్రేణ నరో ముచ్యేత కిల్బిషాత్। మాఘే చార్ధోదయే సూర్యే యస్స్నాయాద్విష్ణుతుష్టయే। స్నా
నం కృత్వార్చయేద్విష్ణుం సోశ్వమేధఫలం లభేత్॥ ౪౩॥ మాఘస్య మాధవో దేవో వ్రతస్యాస్య ఫలప్రదః। తస్మాత్తమర్చ
యేన్మాఘే యో మాఘవ్రతకోవిదః। యః కుర్యాత్తులసీపత్రైర్మాఘే మాధవపూజనం। ప్రాతస్స్నాత్వా విధానేన
స వైకుంఠేశ్వరో భవేత్॥ తులసీమంజరీభిర్యో మాఘే మాధవమవ్యయం। స్నాత్వా సమర్చయేత్ప్రీతో నద్యాం వాచాం
బుసన్నిభా। సుగంధధూపదీపాద్యైర్భక్ష్యభోజ్యాదిభిశ్శుభైః। సతాంబూలఫలైర్విప్రః కృత్వా మాధవపూజనం। త
త స్తద్రగేతన్మాస మాహాత్మ్యం చాథ్య సేత్సుధీః। శ్రుత్వా శాస్త్రకథాలాపా మేతన్మాఘప్రశంసినీం। యథాశక్తిసువ

ణ్యాని వస్త్రాణ్యోదకపాయసం। దత్వా విప్రవరేభ్యశ్చ మాసమేకం నిరంతరం । కందమూలఫలాద్యైశ్చ మాసమాత్రం వ్రతం చరేత్। మాసాంతే విప్రముఖ్యేభ్యో మాఘస్నానపరాయణః। తుష్టయే దేవదేవస్య మాధవస్య మహాత్మనః। ఆచరేదన్నదానం తు వ్రతసంపూర్తికారకం। ఏవం మాఘవ్రతం మర్త్యో యః ప్రీత్యై చక్రపాణినః। న తస్య పాపభీతిస్స్యాన్నాస్తి తస్యాంతకాద్భయం । న పునర్జననం విప్ర న మాతుస్స్తనపో భవేత్। నేంద్రియైర్మే బాధితః క్వాపి న దుఃఖం నాత్ర సంశయః। ఇదం తే కథితం విప్ర శ్రోతుమిచ్ఛోదితం వ్రతం। స్నానం కుర్వత్ర సలిలే నళినీపావనోదకే। దినత్రయావశిష్టేతు మాఘేస్మిన్నఘహారకే॥ ఈశ్వర ఉవాచ॥ సత్యవ్రతవచశ్శ్రుత్వా సశిష్యశ్శ్రద్ధయాన్వితః। పరేచ్ఛాసంగతః ప్రాప్తదోషస్తస్మై న్యవేదయత్। తత్సర్వం జ్ఞాపయత్తస్మై యథోద్దిశ్య గురుం పురా। యదుక్తం గురుణా పూర్వం స ప్రాప్తాఘనివారకం । జ్ఞాపయామాస తత్తస్మై శ్రుత్వా సత్యవ్రతస్తతః । మాఘే దినత్రయస్నానాచ్ఛ్రవణస్య ఫలాధికాత్। సద్యో నశ్యంతి పాపాని నాత్ర కార్యా విచారణా। గచ్ఛ భాగీరథీతీరమశేషఫలదాయకం । కురు విప్రపతేః కూలే యదుక్తం గురుణా స్మరన్। ముక్తిస్తే భవితా నూనం జరాజన్మవివర్జితా। శ్రుత్వా సత్యవ్రతాదిత్థం మాఘమాసే దినత్రయే। కృతస్నానో యయౌ గంగాతీరం భక్తిపరాయణః । సముక్తః పాతకైస్తత్ర తతస్తేపే తపః సుదుస్తరం। నిగృహీతేంద్రియగ్రామో సహన్ శీతోష్ణమారుతాన్। న్యస్తనాసాగ్రదృష్ట్యా చ చలన్నైవాణుమాత్రకం। ధ్యాయన్ హృదిపదే విష్ణుం భక్తానాం మోక్షదాయకం। శంఖచక్రగదాపద్మైర్విరాజితచతుర్భుజమ్ । పీతకౌశేయవసనం కౌస్తుభోదరమాలినం। హారగ్రైవేయకటకకిరీటాంగదశోభితం। సలక్ష్మీకం శుభాకారం చింతయన్ మనసా శుభే। ఏవంభూతస్య శిష్యస్య గురుః కర్మరతస్య చ। ప్రభావం మే న కేనాపి వక్తుం క్వాపి న శక్యతే। వినియాయ ద్వాదశాబ్దాః పురా యాద్గురుచోదితాః। తతో జగామ నిర్వాణం ప్రసాదాచ్చక్రపాణినః । మాఘస్నానప్రభావేన తపస్సిద్ధిరభూచ్ఛుభే। తతః ప్రభావాత్తద్దేహోత్థః కథం నిర్వాణ

కారణం। సుదేవశివ్యోః ప్రియయా మాఘస్నానప్రభావతః ॥ ౭౮ ॥ శ్రీమహాదేవః ॥ మయా తే కథితం దేవి యత్పృష్టం త్వయా పురా। సుదేవశివ్యయోర్మాహాత్మ్యం సంతు యశ్శృణోతి మాఘవ్రతకోవిదస్సకృత్ ॥ స యాతి వై కుంతపురం సురాలయం విముక్తపాపః పితృభిర్వరాననే। య ఇదం శృణుతే ధ్యాయం భక్తితో నా బలాదపి। స మాఘఫలమాప్నోతి సముక్తస్సర్వపాతకైః। ఇదం భాగవతం పుణ్యం మాఘస్నానస్య వైభవం। న శృణోతి యదా మూఢస్స యాత్యంధతమశ్శ్నభే । ఛందోవిరహితం మంత్రం ఓంకారరహితం తపః। వినా మాఘకథాం ధర్మం వ్యర్థం భవతి పార్వతి॥ ఇతి శ్రీమతి స్కాందపురాణే- మాఘమాహాత్మ్యే-ఉమామహేశ్వరసంవాదే-సత్యవ్రతోపాఖ్యానకథనం నామ తృతీయోధ్యాయః॥ ౭౨౫॥ శ్రీమహాదేవః॥ కథయామి పునర్దేవి మాఘస్నానఫలం శుభం। శృణు త్వమపి దేవేశి వరతో హాసుఖప్రదం। సార్వభౌమో భవేద్యత్ర పరతో హరిమందిరం। మాఘే శుద్ధదశమ్యాం తు లక్ష్మీనారాయణవ్రతం। మాఘస్నానపరో భక్త్యా యః కుర్యాత్స హరిప్రియః॥ శ్రీదేవ్యువాచ॥ లక్ష్మీనారాయణం నామ వ్రతమిష్టార్థదాయకం। కైర్ద్రవ్యైః కో విధిశ్శంభో కథమారాధ్యతే హరిః। శ్రీమహాదేవః॥ మాఘే శుద్ధదశమ్యాం చ ప్రాతస్స్నాత్వా విధేయరవా॥ నద్యాం వాపి గృహే వాపి మంటపం పరికల్పయేత్। గోమయేనోపలిప్యాథ రంగవల్ల్యాది ధాతుభిః। మధ్యే చాష్టదళం పద్మం స్వస్తికావరణం లిఖేత్। నానాపుష్పఫలైర్యుక్తైర్వితానాద్యైరలంకృతే। తస్మిన్ సంపూజయేద్దేవం సశ్రీకం జగదీశ్వరం। సపల్లవఫలోపేతే కుంభే చోదకపూరితే॥ సవస్త్రప్రతిమాయాం తు తస్మిన్ సంపూజయేద్విభుం। సాలగ్రామశిలామధ్యే స్థాప్య పీఠే తమర్చయేత్॥ ౮॥ కోమలైస్తులసీపత్రైః పుష్పైరగరుచందనైః। పాయసాన్నఫలాపూపైర్ధూపైర్దీపైర్మనోహరైః। పంచామృతవిధానేన పవిత్రైర్మంత్రవిత్తమైః। స్నాప్య సంపూజయేద్దేవం కల్పోక్తవిధినా నరః। స్నానం వై కుంతవాసాయ వస్త్రమిష్టార్థదాయినే। జనార్దనాయోపవీతం గంధం గోవర్ధనాయ చ ॥ పుష్పం పద్మాలయాభర్త్రే ధూపమాదిత్యవర్చసే। దీపం సురేశ్వరాయేతి నైవేద్యం కేశవాయ చ॥

౧౨॥ తాంబూలంసుముఖాయేతి విష్ణవేతుప్రదక్షిణం। నమస్కారంనృసింహాయలక్ష్మీనారాయణాయచ॥౧౩॥ జప్యంశ్రీరామచంద్రాయ ఓంకారాదిత్రియక్షరం। ఇత్యేతైర్నామభిర్భక్త్యాఅర్చయేదచ్యుతంశుభే॥ తతఃప్రకల్పయేదర్ఘ్యంతామ్రపాత్రస్థవారిణా। మంత్రేణానేనదేవేశితదగ్రేభక్తితత్పరః॥ సర్వదేవనివాసాయలక్ష్మీనారాయణాయచ। ఇదమర్ఘ్యంమయాదత్తంస్వీకురుష్వరమాపతే ॥ ౧౬ ॥ యన్మయాచరితందేవత్వాముద్దిశ్యమమప్రభో । తత్సర్వంసఫలంకృత్వారక్షమాంభక్తవత్సల। దానంసమాచరేత్పశ్చాత్తండులంలవణంగుడం॥ మాఘస్నానరతైస్సుభ్రూసస్నేహబంధుభిః । శ్రుత్వైవమిదమాఖ్యానంఏతన్మాఘప్రశంసనం। దేవస్యపురతోభక్త్యాప్రతీసాక్షతపాణినా। బ్రాహ్మణాన్పూజయేద్భక్త్యాయథాశక్త్యనుసారతః। ఏవంయఃకురుతేదేవి లక్ష్మీనారాయణవ్రతం॥ మాఘశుద్ధదశమ్యాంతు మాఘస్నానపరాయణః। మేరుమందరతుల్యానిపాపానివివిధానిచ। వ్రతేనానేనదేవేశితస్యనశ్యంతితత్క్షణాత్॥ వ్రతస్యాస్యసహాయంతు యఃకుర్యాద్ధివ్యవర్జితే। సోపితత్ఫలమాప్నోతిమాఘేభక్త్యాశుచిస్మితే। యఃకుర్యాద్దర్శనందేవిమాఘేలక్ష్మీపతివ్రతం । ముక్తపాపస్తతోయాతి రాజాదుర్యోనితోయథా॥ పార్వతీ॥ కోరాజాకేనదోషేణదుర్యోనిత్వమవాప్తవాన్ । కథంముక్తిర్భవేత్తస్య వదవిస్తరతోమమ ॥ శ్రీమహాదేవః॥ పురాతుగౌతమోనామ మునిర్మునివరార్చితః। సర్వశాస్త్రార్థకుశలస్సర్వభూతదయాపరః॥ సశిష్యైర్బహుభిర్యుక్తస్సానుగైర్నక్రమకంధరైః। తీర్థానిపర్యటన్నాగాత్కృష్ణవేణీంసరిద్వరాం। సంప్రాప్తేమాఘమాసేతు కృష్ణవేణీతటేవనే। సతత్రైవాశ్రమంపుణ్యంవిధాయమునిసత్తమః। సశిష్యోగౌతమోహర్షాత్ప్రాతర్మాఘేశుచిస్మితే। స్నానంకృత్వోదితేసూర్యేకృష్ణవేణీజలేమలే। తత్రీరాశ్వత్థమూలేషుసశిష్యైఃకేశవార్చనం। అర్చయిత్వావిధానేనభక్త్యాపరమయాముదా । తదగ్రేసోపిశిష్యేభ్యోవ్యాకుర్వాణఃకథామిమాం। ఏవందినేషుగచ్ఛత్సుద్వాదశ్యాంభక్తితత్పరః । తత్రైవాశ్వత్థమూలేచకల్పయిత్వాసు

శోభనం। మంటపం పల్లవోపేతంఫల పుష్పసమన్వితం। తన్మధ్యేఽపూజయద్విష్ణుం సశిష్యైర్గౌతమస్సుధీః।తత్ర గత్వామునీ కాచి త్పూజామాలోకయత్తదా । ఉపవిశ్యా విదూరేతు హ్యాశ్వత్థాభిముఖీమునీ।తాందృష్ట్వాగురుణా జ్ఞప్తాశ్శిష్యాస్తే దండపాణయః।దండభీత్యా తతస్తైస్సాశనైర్దుర్దాన్తవచోత్తరం। సమాయయాత తశ్శైచ్చంద్రీం శనైస్సాదక్షిణాందిశం।మునీసాశన కైర్గత్వా యథావాసం శుభాననే।పునశ్శిష్యాస్తతస్తాంతు భర్త్స్యమానా స్సహాసకాః। సామునీతు యథాపూర్వమా వృత్త్యైవ ప్రదక్షిణం। ఏవం త్రివారంత ద్విష్ణోర్దర్శమవ్యాం భానువాసరే । ప్రదక్షిణ త్రయం జాతం దర్శనం మహతామభూత్ । ప్రదక్షిణ త్రియాంతే భూచాప్త్వానదేహా విమోక్షణం । దివ్యదేహధరోభూత్వా రాజాసీత్తత్తతోఽనఘే। కృతాంజలిస్తదోత్థాయ భూషితస్సర్వభూషణైః। గౌతమస్యాంతికం ప్రాప్తస్తం ననామ మునీశ్వరం। తందృష్ట్వా గౌతమ శ్శిష్యైః స్సహితో విస్మయం గతః। కోభవానితి తంప్రాహ రాజానం శృణు పార్వతి ॥ గౌతమః ॥ గంధర్వోవమానవో దేవోరాక్షసః కిన్నరోభవా । కోభవాన్స్వదశ్రమం మేజ్ఞాతు కామాయసాంప్రతం ॥ రాజా ॥ రాజాహం వంగదేశీయోనామ్నా వేగరథో మునే।సోమాన్వయధరోధీర శ్శస్త్రవిద్యా విశారదః। పాలకస్సర్వరాష్ట్రాణాం ధర్మేణైవ వసుంధరాం। ధర్మసంగ్రహకర్తాహంసదా ధర్మేషులాలసః। మయాకృతాని దానాని గోభూవస్త్రియుతానిచ । తులాపురుష ముఖ్యాని తదాన్నాదీని సర్వశః । బహుశస్తిలదానాని హిరణ్యాదీని యన్మయా। కృతాని బహుయజ్ఞాని ఇష్టాపూర్తానికృత్స్నశః। తటాకాదీని ధర్మాణి కూపోద్యానవనానిచ ॥ కృతాని సర్వధర్మాణి యదుక్తాని మహర్షిభిః। మయాకృతాని విప్రేంద్రన తథాపిగతి ర్భవేత్ ॥ తదహంతె విధాస్యా మిశృణుమె గతివర్జితం। గృహంమే

పైంగలోనామకాంక్షయా యజ్ఞదక్షిణాం । మాముద్దిశ్య సమాయాతస్సర్వజ్ఞో మునిపూజితః । తం దృష్ట్వా త్వరితో త్థానమహం కృత్వా భివందనైః । అర్ఘ్యపాద్యాదిభిస్సమ్యక్పూజయిత్వా మునీశ్వరం । సంతర్ప్య వాసనం దత్వా పశ్చాత్తం హృష్టమానసం । తద్జ్ఞాత్వా కుశలం సర్వమిత్థం సంతర్పితో మునిః ॥ ౫౦ ॥ తతో మామబ్రవీద్వాక్యం భక్త్యా మే హితకామ్యయా ॥ శ్రీపైంగలః ॥ శృణు రాజన్ పరం గుహ్యం ధర్మాణాం ధర్మవిదుత్తమ । హితాయ తేఽహం వక్ష్యామి నాఖ్యాతం దుర్జనాయ చ ॥ మాఘే మకరగే సూర్యే ప్రాతః హ్యర్ధోదితే రవౌ । కురు స్నానం ప్రయత్నేన శృణు మాఘ ప్రశంసనం । తేన తే విష్ణుసాయుజ్యం భవిష్యతి న సంశయః ॥ కించిత్సూర్యోదయే మాఘే యః కుర్యాన్మజ్జనం నరః । స తీర్థస్నానదానానామన్నాదీనాం నరాధిప । యత్ఫలం తదవాప్నోతి హ్యశ్వమేధకృతో యథా । మాఘే యో భానువారే తు సప్తమ్యాం దశమీతిథౌ । ప్రాతస్నానం కృతో రాజన్ స విష్ణోరాలయే వసేత్ । మాఘమాసే పూర్ణిమాయాం ప్రాతస్స్నానం నరోత్తమః । యః కరోతి నరశ్రేష్ఠస్సముక్తః పాపకోటిభిః । ప్రాతర్న కురుతే మోహాత్ స్నానం మాఘే నరాధమః । ప్రతిపద్యాది తిథిషు త్రింశత్స్వఘహారేషు చ । స్నానం న కుర్యాదేకం వా స చండాలో భవేన్నృప । స్నానం న కురుతే మాఘే మోహాచ్ఛీతభయాదపి । నోత్తమస్సోపి చండాలస్స్నాతశ్చేదుత్తమోత్తమః । తస్మాత్సంకోచ్య కర్మాణి మాఘే ప్రాతర్జలే బహిః ॥ ౬౦ ॥ స్నానం సమాచరేత్సత్యం యో భీతశ్చాంతకానుగైః । శ్రుత్వేత్థం పైంగలస్యాహం వాణీమఘనివారిణీం । మయా ప్రత్యుదితం విప్రవాక్యం మే దుర్గతిప్రదం । నాహం కరోమి విప్రేంద్ర మాఘస్నానం మహామతే । నైవాస్తి స్నానశక్తిర్మే శీతాతిశయభక్తితః । దా

స్యామి దానం విపులంవి ప్రేభ్యో మునిపుంగవ । వక్తుం నార్హసి మాం త్వాపి స్నానం కుర్వితి యద్వచః।స్నానే నైకేన మె ప్రాణాః ప్రాతశ్శీత భయప్రదే । మాఘేసూర్యోదయే యాంతి తస్మా ద్దేహో వినశ్యతి । వినశ్యమానే దేహేతు దేహీధర్మార్జనం కథం । వితనోతి వద బ్రహ్మన్ తస్మాన్నాహం ప్రవర్తయె । సోపితద్వచనం శ్రుత్వా పైంగలో మునిసత్తమః ॥ ౭౬ ॥ విహాయదక్షిణాం మత్తః యజ్ఞస్య విపులాం మునిః । ప్రియయాప్రార్థ్యమానోపి బహుధా శీఘ్రగో మునిః । ప్రసాద్య బహుధావి ప్రంవాగ్భి స్సాధుకృపోద్భవైః । మయాదత్తా తతస్తస్మై సంపూర్ణా యజ్ఞ దక్షిణా । గృహీత్వాతాం యయావిప్రః స్వాశ్రమం పైంగలో మునిః।తతస్సంప్రాప్య కాలేఽహం గతాసుర్నరకాలయం । తంభుక్త్వా బహుధాతస్మిన్ నరకేదారుణాలయె । పునర్భూమి ముపాశ్రిత్య గర్దభేషు ముహుర్ముహుః । శతవారం తతో గత్వా దుఃఖాద్గర్దభయోనిషు ॥ శ్వానయోనౌ చతుర్వింశద్వారం మెజననం మునే । ఆసీత్తతోం తెవిప్రేంద్ర శ్వానయోనిం గతస్యమే । అస్మిన్నైవైనయోగేనవిముక్తశ్శ్వానయోనితః । శునీదేహాద్విముక్తిర్మేఽకేనేదానీం ప్రజాయతె । తదహం త్వన్ముఖాద్భద్రశ్రుత్వా కృత్వాపునామ్యహం । శ్రోతుకామాయ విప్రేంద్ర సర్వంతద్వక్తుమర్హసి ।ఇతిభూపవచశ్శ్రుత్వా గౌతమో విస్మయాన్వితః । ధ్యాత్వా ముహూర్తం మాహేదం రాజానం వీతకల్మషం॥ శ్రీగౌతమః ॥ యత్సత్యం పైంగలేనోక్తం మాఘస్నానఫలం శుభం । తవాపదమిమాం ఘోరాం మాఘస్నానావమానజాం । దుర్యోనేరత్ర తెముక్తికారణం త్వవధారయ ॥ ౭౭ ॥ కృష్ణవేణీ తటేఽస్మాభిః సశిష్యైర్భక్తిమానసైః । విష్ణుపూజాం కృతాం భక్త్యా దశమ్యాం శుక్లపక్షగే । వయం విధాయ మాఘేఽస్మిన్ స్నానం సూర్యోదయే నఘ । లక్ష్మీనారాయణం నామవ్రతం పాప ప్రణాశనం । అనుష్ఠితం సహాస్మాభిర్దశమ్యాం శుక్లపక్షకే । వ్రతం దృష్టం త్వయాశున్యా దైవా

దాగత్య యచ్ఛుభం ।అథాసీత్తత్రభూయోపిశున్యాదర్శన శంకయా । కుర్వన్ కోలాహలం శిష్యాయష్టిహస్తామ
మానుగాః । శునీమన్యత్రయచ్ఛంతోశునీరూప ధరో భవాన్ । కాంక్షన్ భక్త్యాశయానాన్య దన్యత్రైవాగ
తాగతా । తస్మాత్ప్రదక్షిణా వృత్తిరాసీత్తే త్రితయంనృప ॥ మాఘశుద్ధదశమ్యాంతు విష్ణోరాసీత్ప్రదక్షి
ణం ॥ ౭౨ ॥ తత్కాల కర్మయోగేన ముక్తిరాసీత్కుయోనితః । ముక్తిస్తవేదృశీ జాతా రాజన్ జన్మ
వివర్జితా । కురుత్వం పునరేవాత్రమాఘ స్నానం నదీజలే । తేననశ్యంత్వశేషాణి కృతాఘాన్యన్యజన్మసు ।
తతోయాస్యసి వైకుంఠం పునరావృత్తివర్జితం । మాకృష్టయన్ నృపశ్రేష్ఠశీతాయాశ్చోదితే రవౌ । బహి
ర్వారికురుస్నానంమాఘేఽస్మిన్మాధవప్రియే । శ్రీశివః।ఆకర్ణ్యైవేతి తద్వాక్యం గౌతమస్యనరాధిపః । తత్రైవ
పావనస్మాఘస్నానకాంక్షీనదీజలే । కథ్యమానేమునా వితథమశ్వత్థ ద్రుమకోటరాత్ । మండూకశ్చోత్పతన్స్నా
గాద్గౌతమస్యపురోభువి । సర్వేషు దృశ్యమానేషు శిష్యేష్వఖిల పూజితే । ఉత్పన్నిపత్య మేదిన్యాం భేకశ్శోక
పరిప్లుతః ।కూర్జన్విముచ్యత ద్రూపం పన్నగః కంచుకం యథా । దివ్యదేహ ముపాశ్రిత్యనారీ సర్వాంగసుందరీ
క్షణేనాసీన్మునివధూః చీరవల్కల వాససా । సువృత్తచారువక్షోజాసుస్మితానమ్ర కంధరా । విలోకయన్ము
నేః పాదపద్మం యన్ముక్తి కారణం । వక్షోజ వల్కల స్యాంతం సాధుకుర్వన్ స్వపాణినా । తతస్సాసంస్థితా తే
షాం మధ్యేకంపాన్వితా శుభే । విలోకయన్ ధరాపృష్ఠం లజ్జాన మ్రాననాసతీ । తాం దృష్ట్వా గౌతమోగారి
మండూకతనుమాశ్రితాం । తద్దేహాన్ముక్తచార్వంగీం మునిపత్నీం శుచిస్మితాం । లాలయిత్వాతతస్తాంతుగౌ
తమః కరుణానిధిః । ఉవాచ వచనం సాధుమాభయం మాభయం త్వితి॥శ్రీగౌతమః । కాచిద్భద్రే వదాస్మా
క మఘంకేనేవభేకజం । కస్మాదత్రాగమత్కేనముక్తిస్తే కేనకర్మణా ॥ ఆపదామాలయంకర్మకింకృతం

పూర్వజన్మని । నూనమస్మాక మగ్రేతు యథా సత్వం వదాధునా । ఏవ ముక్తా మునీంద్రేణ ప్రాదుర్భూతాంగ నాశుభే । నత్వాతద్దర్శనోద్భూతజ్ఞానదీపేన భాస్వతా । విదిత్వోవాచ విప్రేంద్రం యత్కృతం శృణుపార్వతి ॥ ఇతిస్కాందే పురాణే మాఘమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వర సంవాదే చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ మునిపత్నీ ॥ పురాజన్మనివి ప్రేంద్రజ్ఞానసిద్ధేస్తనూభవా । ప్రజ్ఞామునివరెభార్యా కావెరీతీరవాసినీ ॥ పతిర్మేసర్వధర్మజ్ఞస్సమ్యగాత్మవివెకదృక్ । సుశీలఃకరుణారాశిస్సర్వజీవోపకారకః । కావేర్యాశ్చోత్తరే తీరేనివసన్నాశ్రమే శుభే । సంప్రాప్తే మాఘమాసేతు సుస్నాత స్సశుచి వ్రతః । తదామామాహ మేభర్తాకురు స్నానంమయాప్రియె । మాఘమాస్యుదితెసూర్యే సర్వకల్మషనాశనే । తీరెఽస్మిన్ విష్ణుపూజార్థం గోమయాలెపనంకురు । రంగవల్ల్యాది భిశ్శుభ్రపద్మస్వస్తికధాతుభిః । శుశ్రూషాం కురుమేవిష్ణోర్మాఘేఽస్మిన్ మంగళప్రదే । మాఘేఽస్మిన్ మాధవస్యాస్యకురుత్వం దీపవర్తికాం । సధూపం పావకం భక్త్యాసమర్పయహరేః పురా। కురుపాకం శుచిర్భూత్వా మాధవా యమహాత్మనె । ప్రదక్షిణ నమస్కారై ర్భక్త్యా మాఘేమయాసహ ।కురుష్వదేవ దెవస్యసపర్యాంవిష్ణవేన్వహం । శృణుమాఘఫలంస్నాత్వాముహూర్తత్రయమెవవా।మాఘేఽస్మిన్ మాసమెవంతు పిబపాదోదకం హరేః । కృష్ణ విష్ణోముకుందేతినారాయణ జనార్దన । అచ్యుతానంత విశ్వాత్మన్ ఇతికీర్తయ సంతతం । క్రోధమాత్సర్య లోభాదీంత్యక్త్వా మాఘవ్రతంచర ॥ తెనసంజాయతె ముక్తిర్విష్ణు లోకంచ శాశ్వతం । ఇత్థంమెభర్తృగదిత మాకర్ణ్యామునిపూజిత । పునర్మయా పతిం ప్రోక్తమనసహ్యందుర్గతి ప్రదం । కోమాఘః కోవిధిర్దేవః కింఫలం కోపిపశ్యతి- । క్వచిద్ధర్మనిషేధశ్చ కాగతిః కుతత్రమాఘజం । మాఘేచోద్భూత శీతేతు ప్రాతర్మాం దోచితేరవౌ । బహిర్వాతయుతాశేషశీతాతి శయవారి

షు । కథం నిమజ్జయే త్తస్మిన్ మాఘే శీతార్తి కేనఘ ।యత్త్వయోక్తాని కర్మాణి నశక్తాని మయాసకృత్ । నో
త్సృజామ్యటజం నాథ యావద్ధం సోనమధ్యగః । కాకరిష్యతి మాఘేఽస్మిన్ స్నానమర్థోదధి తెరవా ॥సాశీత
వ్యిత దేహార్తి స్సదాప్రాణాన్విముంచతి । నకరోమిపతే స్నానం మాఘేప్రాతర్బహిర్జలే । మృతేశీతార్తి పాతే
ననచక్షేరక్షకే త్త్వయి । ఇత్యేవ ముదితం శ్రుత్వాపతిర్మే మాఘధర్మవిత్ । సశాంతోపిశశాపాథమాం వి
ప్రోఽప్రియవాదినీం । పుత్రంచ ధర్మవిముఖం భార్యాంచా ప్రియవాదినీం । అబ్రహ్మణ్యంచరాజానంసద్యశ్శా
పేన దండయేత్ । విచారితార్థో విప్రేంద్ర శ్శశాపేత్థం సతీంమునే । కృష్ణవేణీతటే మూడేపిప్పలద్రుమకోట
రే । తత్రాంబు రహితేవాసీ మండూకో భవ కేవలం । ఇత్థంమె పతినాశప్తా శాపాంజనవిలోచనా । పతిత్వా
పాదయో స్తస్య ప్రార్థితాస్మిపతిం బహు । విశాపమ వదచ్చాసౌభర్తా మెమునివందిత । గౌతమస్యమునేర్మా
ఘేదశమ్యాం దర్శనం యదా । భవిష్యతి తదాముక్తి స్తేనమాఘఫలోదయం ॥ యదాశ్రోష్యసితే ముక్తిస్త
వమండూక యోనితః । ఇత్యుక్త్వా విరరామస్మ మునీంద్ర శ్శృణుభర్తరి । మండూక తనురాసీన్మే వినశ్యద్రి
మణీతనుః । శనైశ్శనై స్సుదుఃఖే నహ్యుత్పతన్న త్పతన్మునే । కృష్ణవేణీతటేహ్యస్మిన్న శ్వత్థదుమకోటరే ।
ఆసీన్మమాగమావాసమత్రకాలావధింశృణు । అయుతాబ్దావ్యతీ యుర్మ అరుణోదయ కోటిభిః । తతస్తేగమ
నాత్తత్రదర్శనాన్మాఘవై భవం । తస్మాత్కుయోనితోముక్తి రభవత్కరుణానిధే । ఇత్యుక్త్వామథసంవీక్ష్యవి
హాసన్నగనందిని । ప్రత్యబ్రవీదిదం వాక్యం పునస్తాం మునిసత్తమః । శ్రీగౌతమః । దండిత స్యేదృశంసత్యం
భేయోని ప్రదాయకం । నకృతాయాః పతేర్వాక్యం తథా మాఘోదితం ఫలం । మునిశాపప్రభావేనమాఘ
స్నాన పరాఙ్ముఖాత్ । తేనమండూకయోనిత్వం స్వాత్మ నోమల భక్షణం ॥ ౩౧ ॥ వరంమండూక దేహాచ్ఛన

రకందుఃఖసంకులం । నోపవాసోథ వెద్యస్మిన్ మండూకస్య శుభాననే । దుఃఖంతత్సేనవక్తవ్యం తస్మాత్తే శాపమీదృశం । కుశాగ్రబుద్ధిస్తే భర్తా శాపం మండూకయోనిజం । జలవాసవిహీనంచ శుష్కభేకో భవత్యసౌ । దదాతి జలభీతాయాః భీతాయా శ్శీతతోనఘః । యదితోయనివాసశ్చేన్నామాయాస్యసి నిశ్చితం తేనతే జలవాసస్య ముక్తిస్స్వార్గం భవిష్యతి । మాఘేఽస్మిన్వారివాసానాం ముక్తిర్దుర్యోనిసంకటాత్ । సత్యంభవతి యత్పూర్వం దుఃఖాద్వారిచరానఘే । వారిసంచరణాన్మాఘె ముక్తపాపాః కుయోనితః । తేదివ్యతనుభిస్సత్యం ప్రపద్యంతే సురాలయం । పురావారి చరత్వంచ ముక్తిస్తన్మాఘసంభవాత్ । తస్మాచ్ఛాపోన కర్తవ్యో జలవాసప్రదో మయా । దాస్యామ్యాత్మమలాహారంశుష్కమండూకయోనిదం । ఇత్థంవిచారితార్థస్తేదదాశాపం పతిస్తవ । నస్వాతంత్ర్యంచనారీణాం నోల్లంఘ్యంపతిభాషణం । పాతివ్రత్యేనపుణ్యేనపతిశుశ్రూషణేనచ । స్త్రియోవిష్ణుపదం యాంతి నచాన్యైరపి సువ్రతైః । పతిరాత్మాపతిర్విష్ణుఃపతిర్బ్రహ్మాపతి శ్శివః । పతిర్గురుః పతిస్తీర్థ మితిస్త్రీణాం విదుర్బుధాః । పతివాక్యమనాదృత్య యానారీసుకృతైఃపరైః । యదానియుజ్యతె సాపినైవసిద్ధాథవెత్సకృత్ । యానారీపతిముల్లంఘ్యస్వేచ్ఛయావర్తతేనఘే। సానారీయాతనె ఘోరేపతత్యాచంద్రతారకం । పతిహీనాతు యానారీగురుభిర్ధర్మవిత్తమైః॥ ప్రేరితాచవిధాతవ్యం వ్రతం ధర్మఫలప్రదం । యదినాప్రేరితం నైవపతిబుద్ధిపరాయణా । పతిపాదాబ్జతీర్థేనయాస్నాతాసాహరిప్రియా । సాస్నాతాసర్వతీర్థేషు గంగాదిషు సురార్చితె।యాతీర్థంపిబతేనిత్యం పతిపాదాభిషేకజం । చాంద్రాయణ సహస్రాణాం ఫలమాప్నోతిసాశుభే । తస్మాత్త్వత్కృత దోషేణస్వమేవా యాతితత్ఫలం । భుంజంత్యాస్తెత్ర మాఘేస్మిన్ దశమ్యాంపుణ్యవాసరే । ముక్తిరాసీచ్ఛ భాంగాత్వం నారీరూపంపునర్య

థా । కృష్ణవేణీ జలేపుణ్యే మాఘేఽస్మిన్నఘహారికే । స్నానమాచరమాభీస్తే తెన తెవిష్ణుసంనిధిః । స్త్రీయో
వాపురుషోవాపి ప్రాతర్మాఘే బహిర్జలే । యెనరాశ్చావగాహంతే తేపియాంతి హరెర్గృహం । అజ్ఞానా
ద్వాపియత్నేననావగాహంతియెనరాః ।దశమ్యామథసప్తమ్యాంపౌర్ణమ్యాంప్రతిపద్దినే । నతెషాముగ్రపాపానివిల
యంయాంతికర్హిచిత్ । యెఽవగాహంతి శుక్లేతుమాఘేవైప్రతిపద్దినే । తేషాంపాపాని నశ్యంతిజీమూతా
ఇవవాయునా । యస్స్నాతిమాఘద్వాదశ్యామేకాదశ్యాంబహిర్జలె । ప్రాతస్సూర్యోదయెవిష్ణుమభ్యర్చ్య హరి
సత్కథాం । మనఃప్రీతికరాంపుణ్యాం ఏతన్మాసప్రశంసినీం । యశ్శృణోతిముదామాఘె యోవాభక్త్యాహరేః
పురః । దహ్యంతెతస్యపాపాని తృణశైల ఇవానలాత్ । మాఘెశుక్లచతుర్దశ్యాం పౌర్ణమ్యాంభక్తితత్పరః
ప్రాతర్నిమజ్య మాఘెస్మిన్ స్నాత్వాసంపూజ్యమాధవం।అష్టాదశాన్య పూవానిపూరికానివిశేషతః। వేణుపాత్రస్థి
తానీత్థందానంయఃకురుతెనఘే । భుక్త్వేహసంపదంభోగం పరత్రచపరాంగతిం । సార్వభౌమో భవెద్భూ
యః ప్రసాదాచ్చక్రపాణినః । యెనకేనాప్యుపాయెన మాఘెస్నాత్వాజనార్దనం ॥ ౪౯ ॥ సమభర్చ్యప్రదాత
వ్యందానం శక్త్యనుసారతః । ఇతీదంకథితంపుణ్యం మాఘమాసస్య వైభవం । యదాత్రెప్రోచ్యతే కామామి
త్యుక్త్వావిర రామసః । శ్రీమహాదేవః । తతస్స రాజాదెవెశి కృష్ణవేణీశుభోదకె । సంజాతభక్త్యామాఘేఽస్మిన్
స్నాత్వాసంపూజ్య మాధవం । శ్రుత్వావిష్ణుకథాందివ్యామెతన్మాఘప్రశంసినీం । ఇహభుక్త్వాస్వకంరాజ్యంరథ
వాజిగజాన్వితం । పుత్రపౌత్రసమాయుక్తస్సపునర్మాఘమజ్జనం । విధాయాంతెయయౌవిష్ణోరాలయంనీరజేక్ష
ణే । గౌతమస్యప్రసాదెన ప్రసాదాచ్చక్రపాణినః । మాఘమజ్జనతోయాతి వైకుంఠంజన్మవర్జితం । సతత్రవిష్ణుసా
యుజ్యంలెభెయస్నానమాత్రతః । తత్రైవమునిపత్నీసా కృష్ణవేణ్యాంముదాన్వితా । మాఘెచార్ధోదితె మిత్రె

ప్రాతస్స్నాత్వాదినేదినే । ధ్యాయంతిపతిపాదాబ్జంశ్రుత్వావిష్ణుకథాంశుభాం ॥ మాధవస్యప్రసాదేనమాఘస్నానఫలేనచ । యయాసాగారిదేహాంతేవిష్ణులోకంసుఖప్రదం । తపఇతివివదంతిమనీషిణస్తపసిబుద్ధివిశేషఫలప్రదం । తపసిమజ్జనమత్రవిభావసావనుదితేసకలేప్సితసిద్ధిదమ్।సకలపాపమహాహిభయాతురస్తపసిదేవినిమజ్జతోయతః । పాతకాదినగకోటికోటయోమాఘమజ్జనపవిత్రహారతః । తేతిభీతిముపయాంతిగోప్యతాంమాఘహీనమనుజాంబుధౌశుభే॥ ౨౦॥ మాఘమజ్జనమరుద్బలాధికాశ్చాఘరాశిఘనకోటికోటయః । యాంతిదూరమవిశేషకేవలంసంవిదాశునతుసంశయంశుభే । సకలపాపతమస్సమావృతోమాఘమజ్జనరతస్సమాగతః । ఆశునాశముపయాతి మంగళేశేషమాత్రముపయాతికుత్రచిత్ ॥ ౨౧॥ మాఘధర్మసదృశంవ్రతంశుభే వ్రతగణేషుమహత్సునచాస్తిహి । ఇతివిబుధ్యనరఃప్రయత్నతశ్శుచిమనాస్సతతంసమాచరేత్ । ఇతితవేదమనంత సుఖప్రదంమాఘమాసఫలమార్తినాశనం । యశ్శృణోతిఫలమస్యశోభనేసస్సమస్తమఖకృత్ఫలంయయౌ॥ ౨౪ ॥ ... ...

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యేఉమామహేశ్వరసంవాదే - పంచమోధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవః ॥ మాఘేఽస్మిన్స్నానవస్నాతిద్వైవయోగేనవాసకృత్ । సయాతివిష్ణుసాలోక్యంశూద్రశ్శూద్రసతీయథా ॥ ౧ ॥ శ్రీపార్వత్యువాచ ॥ కథంశూద్రసతీశూద్రోమాఘేఽస్మిన్నవగాహనం । కేనాసీత్కృతంపాపంకథయాద్యమమప్రభో ॥ ౨ ॥ శ్రీశివఉవాచ ॥ కథయామికథాంపుణ్యాంశృణుపాపప్రణాశినీం । శ్రోత్రానందకరామద్యసమాధానేనపార్వతి ॥ ౩ ॥ ఆంధ్రదేశేపురాకశ్చిత్ శూద్రోబహుధనార్జితః । సుమందోనామవిఖ్యాతఃబహుధాన్యార్థసంచయః । నిత్యంకృషిపరఃక్రూరస్తథావార్ధుషికశ్శఠః । క్రయవిక్రయశీలశ్చగోమహిష్యాద్యపోష్టికా ॥ ౫ ॥ సంచితంతేనశూద్రేణమహాద్రవిణమితంశుభే।తస్యాసీత్కుముదాభార్యాసర్వభూతదయాన్వితా॥౬॥

శూద్రస్సుమందః కుమతిస్సర్వదేవపరాఙ్ముఖః । అసత్యభాషణః పాపీ క్రూరవాఙ్నిర్దయః ఖలః ॥ ౭ ॥ యత్నేన సంచితం ద్రవ్యం స్వాత్మభుక్తివివర్జితం ॥ దానత్రయవిహీనం చ నిక్షిప్తం భువి పార్వతి ॥ తతస్తత్సదనం కశ్చిద్దాయాతో సిద్ధదైవతః । మునిశ్శుచివ్రతో నామ మాఘే హ్యస్య నికేతనం ॥ ౯ ॥ వాసార్థం యాచయద్ద్వాసం శూద్రస్య గృహిణీం శుభే । మార్గశ్రాంతస్సువృష్ట్యా చ పీడితశ్శీతగద్గదః ॥ ౧౦ ॥ దేహి విప్రస్య మే భద్రే పథిశ్రాంతస్య వృష్టిభిః । మేఘచ్ఛన్నతుషారైశ్చ ప్రాప్తాంధతమసేక్షణః ॥ ౧౧ ॥ దేహి త్వన్మందిరే వాసం శీతవృష్టివివర్జితం । తత్రోషిత్వా సుఖం నీత్వా ప్రాతర్గ[illegible]మి చానఘే ॥ ౧౨ ॥ ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా శూద్రీ జాతదయాన్వితా । ఆహేదమథ విప్రేంద్ర మాగచ్ఛాంతః గృహం ద్విజ ॥ ౧౩ ॥ తతో వ్యశోధయేద్గోష్ఠం సమ్యక్సంమార్జనం శుభే । రోమశాలీమథాస్తీర్య శ్రాంతాయాగ్రసుజన్మనే ॥ ౧౪ ॥ శుచివ్రతస్తతో గత్వా శీతవృష్ట్యంబుపీడితః । తత్రోపవిశ్య విప్రేంద్రో ముదమాప శుభేక్షణే ॥ ౧౫ ॥ సా పునః పరిధానాయ కంబళం శీతవారణం । దత్త్వా చాగ్నిమథో దీప్యదదాత్స్వగ్రే ఽతివేగతః ॥ ౧౬ ॥ గాం దుదోహ తతః క్షీరం సుపాత్రే మృణ్మయే ఽనలే । దదౌ తస్మై ద్విజేంద్రాయ తత్తు తృష్ణాపరివారకం ॥ ౧౭ ॥ సా కుర్యాదితి మాఘే ఽస్మిన్ పతౌ గ్రామాంతరం గతే । పత్యౌ ప్రాప్తే గతం భూయో న శక్యం విప్రసేవనం ॥ ౧౮ ॥ ఇత్థం విదితవృత్తాంతా లబ్ధకామమనోరథా । విప్రస్సంతుష్టచిత్తో ఽసౌ గృహే తస్యాశ్శుభేక్షణే ॥ ౧౯ ॥ శ్రాంతస్సుప్తస్సముదితః ప్రబుద్ధే చాపరే నిశి । గీతపాఠం వితన్వానః కీర్తయన్విష్ణుకీర్తనం ॥ ౨౦ ॥ తతస్తాం నిర్గతాం నిద్రాత్సముత్థాయ ప్రసారణాత్ । కీర్తయంతం ముదం ప్రాప హరినామాని శూద్రజా ॥ ౨౧ ॥ బ్రహ్మన్ తే గమనం కస్మాత్కుత్ర యాస్యసి సాంప్రతం । తదహం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి వద మే కృపయానఘ ॥ ౨౨ ॥ శుచివ్రత ఉవాచ ॥ తుంగభద్రాతటాన్మే ఽద్య ఆగమం వై తదానఘే । శ్రీరంగం ద్రష్టుకామస్సన్ మాఘే ఽస్మిన్ తీర్థసేవనం । కాంక్షే మమాగమం భద్రే విష్ణులోకాయ శాశ్వతం । ఇత్యుక్త్వా విప్రవ

ర్యేణప్రోవాచవచనంసతీ ॥ ౨౪ ॥ కథంమాఘఫలంవిప్రకథంతీర్థనిషేవణం। కేననశ్యంతిపాపానికథంతుష్యతికే
శవః ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యుక్తస్సతయాప్రాహశృణుమాఘఫలంశుభే । యత్కృత్వాముచ్యతేజంతుఃపాపైర్జన్మశతార్జి
తైః॥ ౨౬ ॥మాఘేమకరగేసూర్యేమహాక్రతుఫలప్రదే॥ప్రాతర్యఃకురుతేస్నానంనారీవాపురుషోపివా॥ ౨౭ ॥నశ్యంతి
తస్యపాపానిఘోరదుఃఖప్రదానిచ।సంప్రాప్తేమాఘమాసేతుప్రాతస్సూర్యోదయేనఘే॥ ౨౮ ॥స్నాత్వాహరింసమభ్య
ర్చ్యసుపుష్పైశ్చసితాసితైః । కరవీరైస్సుగంధాఢ్యైఃకోమలైస్తులసీదళైః॥ ౨౯ ॥సంపూజ్యమాధవందేవంమాఘ
ధర్మప్రియావహం।శ్రుత్వాభాగవతంశాస్త్రంమాఘమాసఫలోదితం॥ ౦ ॥ దానమేకంతుయఃకుర్యాదన్వహంశృణు
తత్ఫలం।బ్రహ్మహత్యాదిపాపానిజ్ఞానాజ్ఞానకృతానిచ॥ ౩౧ ॥ నరాణామపినారీణాంనాశమాయాంతితత్క్షణాత్ ।వినాస్నా
నంవినాదానంవినాకేశవపూజనం॥ ౩౨ ॥ మాఘోనివర్తతేయేనపతత్యంధతమాలయం। యోనరోజన్మమధ్యేతుమా
ఘేఽస్మిన్నేకవాసరే॥ ౩౩ ॥ప్రాతర్బహిర్జలేస్నానంయదావైనాచరేద్యది । ప్రియాతిరౌరవంఘోరంపునరావృత్తివ
ర్జితం॥ ౩౪ ॥నమాఘసదృశంపుణ్యంపవిత్రంవిద్యతేఽనఘే। క్రతుభ్యస్సర్వలోకేభ్యస్తథాదానార్చనాదిభిః ॥ ౩౫ ॥
యత్ఫలంప్రోచ్యతేవిద్భిఃమాఘస్నానేనతత్ఫలం।తస్మిన్యస్స్నాతితీర్థేతుప్రియాగేమంగళప్రదే ॥ ౩౬ ॥ నతస్యపు
నరావృత్తిస్స్యాత్సాద్విష్ణుర్భవేత్సహి।ప్రియాగేమాఘమాసేతుయస్స్నాత్వామాధవార్చనం॥ ౩౭ ॥ మాధవస్యప్రసా
దేనసవైకుంఠేచిరంవసేత్ । యత్ఫలంప్రోచ్యతేవిద్భిఃప్రియాగేచశుభప్రదే ॥ ౩౮ ॥ కావేరీసలిలేమాఘేకృష్ణవే
ణీజలేఽమలే । రేవాయాంతుంగభద్రాయాంసరస్వత్యాంజలాప్లుతః ॥ ౩౯ ॥ గోకర్ణేచప్రభాసేచశోణభద్రేచ
గౌతమీ। స్నానందక్షిణకూపాదౌవేగవాస్సురదీర్ఘికా ॥ ౪౦ ॥ పత్యక్ప్రవాహేకావేర్యాం తామ్రపర్ణ్యాం
శుభాననే। సయాతివిష్ణుసాయుజ్యంసాక్షాద్విష్ణుర్నసంశయః ॥ ౪౧ ॥ కూపకుల్యాతటాకేషుదేవఖాతేషుయేషుచ ।

మాఘేఽస్మిన్మజ్జనాన్ముక్తిర్నమాతురుదరోదయం ॥ ౪౨ ॥ గోష్పదేసలిలేవాపిపుణ్యక్షేత్రే జలాశయే॥మాఘస్నానంతుయః కుర్యాత్ యత్రకుత్రాపిమానవః ॥ ౪౩ ॥ నతస్యసారిభీతిశ్చనపాపైర్లిప్యతేక్వచిత్ । భుక్త్వాహసకలాన్భోగానంతేయాతిహరేఃపదం ॥ ౪౪ ॥ బలాద్వాభక్తితోమోహాత్ మాఘేమాసినిమజ్జనం । కరోతితస్యదేహాంతేముక్తిఃకరతలేస్థితా ॥ ౪౫ ॥ కిమత్రబహునోక్తేననమాఘస్నానజంఫలం । వక్తుమర్హంతిరుద్రాద్యాఇంద్రాద్యా అపిచామరాః ॥ ౪౬ ॥ ప్రసన్నవదనాశూద్రీశ్రుత్వేత్థంమునిభాషితం । వికసన్నానసాంభోజాతద్వాక్యోష్ణకరోదయాత్ ॥ ౪౭॥ సద్యస్తుష్టావవిప్రేంద్రంవాక్యైస్సాధుకృపోదయైః । దర్శనాత్తవవిప్రేంద్రపాలితోస్మిమహామతే॥ ౪౮॥ పాలితంమేకులంసర్వంపాలితాః పితరోఖిలాః । పాలితంసదనంమేత్వద్గమనాత్తవసాంప్రతం ॥ ౪౯॥ ఏవంవివదనూనేతుసాఘోరాసీద్గతానిశా । బ్రాహ్మేముహూర్తేచోత్థాయసముత్పన్నేఽరుణోదయే॥ ౫౦ ॥ మునిశ్చచివ్రతస్నానంమాఘమంధోదితేరవౌ । గంతుకామోభవద్దేవితంద్రష్ట్వాసాపునర్ద్విజం ॥ ౫౧ ॥ ఉవాచవిప్రమేవాక్యం శృణుయాస్యామితేనఘ । మాంపాలయకృపారాశేకరిష్యేమాఘమజ్జనం ॥ ౫౨ ॥ ఇతితస్యావచశ్శ్రుత్వాసాధుసాధ్వితిసంస్తువన్ । సంభూతసంభ్రమేతస్యాః స్నానాయగమనేముదా ॥ ౫౩ ॥ సమాయాతఃపతిః క్రూరస్సుమందశ్చోదితేరవౌ । తంద్రుష్ట్వాపతిమాహేదంయత్కృతంపూర్వవాసరే ॥ ౫౪ ॥ మునేరాగమనంసర్వంతత్సేవ్యం మాఘ జంఫలం । తస్మైనివేద్యయాస్యామిస్నానాయాస్మిన్బహిర్జలే ॥ ౫౫ ॥ ప్రాతర్వ్రపేణశుచినాతటాకేఽనుదితేరవౌ ॥ ఇతిభార్యావచశ్శ్రుత్వాకోపరక్తాంతలోచనః । ప్రత్యువాచతతోభార్యాంప్రాతశ్శీతజలేన్వధాః కోమాఘఃకింఫలం మూఢేకోవిప్రఃస్నానబోధకః ॥ ౫౬ ॥ తిష్ఠతూష్ణీంనచేత్త్వాంతుతాడయామిగదేష్టినా । ఇ

త్యేతద్వచనంశూద్రీమాఘస్నాననిరోధకం । శ్రుత్వాబాధమనాదేవిమాఘస్నానఫలోత్సుకా।గచ్ఛంతమనుగచ్ఛం
తీతటాకమనువేగతః ॥ ౧౯ ॥ తత్తస్మాచ్ఛూద్రికాభీతాదుద్రివేసాభయాతురా । ఆజ్ఞప్తాగురుణాతూర్ణంచకార
స్నానమంభసి ॥ ౨౦ ॥ మాఘేఽస్మిన్నదితేసూర్యేప్రాతశ్శూద్రాధమస్తథా । వేగేనానుగమంకుర్వన్యష్టిమా
దాయపాణినా ॥ ౨౧ ॥ జలస్థాంతాడయన్నోకెపాదపితంజగృహేబలాత్ । అన్యోన్యాకర్షణాక్రోధాన్నిమజ్జన్నలి
లేసహ ॥ ౨౨ ॥ ప్రాతర్బహిర్జలేశూద్రఃపపాతాన్యోన్యకర్షణాత్ ।మాఘస్నానంభవేత్తస్యశివేఅన్యోన్యకర్ష
తః॥ ౨౩ ॥ దంపతీసిక్తసర్వాంగౌజగ్మతుస్స్వగృహంప్రతి । ద్విజస్నాత్వాయయాచైంద్రీమటంతీర్థాన్నికృత్స్న
శః॥౨౪॥తయోఃకాలేసమాయాతేఏకస్మిన్వాసరేఽనఘే। పంచత్వమాపతుఃపశ్చాదామయేనాతిపీడితౌ॥౨౫॥తతస్స
మాయయుర్యామ్యాఃఘోరరూపాభయంకరాః।పాశైరాబంధయామాసుస్తంశూద్రంధర్మఘాతకం॥ ౨౬ ॥ వై
కుంఠాదాయయుర్దూతాః విష్ణోరమితతేజసః।ఆదాయతేవిమానాఢ్యంజాంబూనదవిభూషితం॥౨౭॥నానామణిగణా
కీర్ణంవిచిత్రధ్వజశోభితం । తస్మిన్నివేశ్యతాంశూద్రీంవిష్ణునాజ్ఞప్తబుద్ధయః॥౨౮॥తతస్తేగంతుముద్యుక్తాయామ్యాగో
విందపార్శ్వగాః । దృష్ట్వాతానాహసాశూద్రీవిష్ణుదూతానిదంవచః ॥ ౨౯ ॥ వైకుంఠనిలయాస్సర్వేశ్శృణుధ్వంమే
నుశాసనం।పతిర్మేదుర్మతిఃపాపస్సర్వధర్మపరాఙ్ముఖః॥ ౩౦ ॥ తస్మాత్తస్యగతిర్యామ్యంసర్వదుఃఖవిధాయకం।
అహంతస్యప్రియాభార్యాతత్సంగాఘపరాయణా ॥ ౩౧ ॥ నైవకించిత్కృతంధర్మంమయామేపతిభీతినా । దుస్సంగ
దోషయుక్తాయాస్సద్గతిఃకేనలభ్యతే ॥౩౨॥ తామూచుస్తేపునర్వాక్యంమాఘమాసేనిమజ్జనం । కృతంద్విజేరితంశ్రు
త్వామాఘేసర్వాఘనాశనే ॥౩౩ ॥ ముక్తిస్తేనైవపుణ్యేనమాఘస్నానోదితేనచ । శ్రుత్వాతేషాంవచఃప్రాహసా
పునర్మేపతిస్తథా ।౩౪॥ స్నానంమాఘేభవేత్పుణ్యంఅన్యోన్యాకర్షణాజ్జలే । తత్ఫలంనభవేద్భర్తుర్యదియామ్యం

వదంతుమే ॥ ౨౪ ॥ తతస్తద్వచనంశ్రుత్వాచిత్రగుప్తంబభాషిరే । అనుయాతస్తయాస్నానాదవలోక్యశుభాశు
భం॥౨౫॥విచారితార్థస్తానాహమాఘేచాన్యోన్యకర్షణాత్ । ప్రాతర్జలేనిమజ్య్యాథనిర్మలమజ్జజలేసకృత్ ॥౨౬॥
తేనపాపానిసర్వాణిమార్జితానిస్వయంతథా । తస్మాన్నలేశఃపాపోస్తిసుమందస్యమహాత్మనః॥౨౭॥తంవిముచ్యతతస్తూర్ణం
ప్రేషయంతుమహారౌరవం । ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వాయామ్యాస్తేవిష్ణుపార్శ్వగాః ॥౨౮॥ యామ్యాస్సర్వేగతాస్తూష్ణీం
యమాజ్ఞావశవర్తినః । సుమందంవిష్ణుదూతాస్తేసుభార్యంపీతకల్మషం ॥ ౨౯ ॥ విమానంస్వముపాదాయజగ్మువైకు
ంఠమందిరం । శ్రీమహాదేవః । సత్సంగాజ్జాయతేతాభ్యాంమాఘస్నానంశుచిప్రదం ॥ ౩౦ ॥ జగ్మతుస్స్నానమా
త్రేణవైకుంఠంవిష్ణుమందిరం । సత్సంగేనభవేన్ముక్తిఃదుస్సంగేనాఘసంచయః ॥ ౩౧ ॥ సంగస్సర్వాత్మనాత్యాజ్యో
యదాత్యక్తుంనశక్యతే । సత్సంగమాశ్రయేద్ధీమాన్దుస్సంగంపరివర్జయేత్ ॥౩౨॥ దిష్ట్యాసజ్జనసంగేనగౌరిమాఘ
ఫలంనృణాం । సిద్ధిర్భవతుదేవేశికిమన్యైర్బహుభాషణైః ॥౩౩॥ మాఘేసమాచరేత్స్నానంహితాకార్యశతాన్యపి ।
స్నానదానవిహీనోయఃకేవలంస్వాత్మపోషకః ॥ ౩౪ ॥ భుక్త్వాతునరకంఘోరంసభూమౌరాక్షసోభవేత్ । ప్రాతర్ని
త్యోదయేమాఘేమహాపాపోపపాతకైః ॥౩౫॥ విముచ్యతేనరస్తూర్ణంస్నానమాత్రేణపార్వతి । అగ్నిష్టోమసహస్రా
ణివాజపేయశతానిచ ॥ ౩౬ ॥ అతిరాత్రసహస్రాణిసర్వాణ్యన్యానిపార్వతి। మాఘస్నానసమంపుణ్యంలభతేనైవ
కర్హిచిత్ ॥౩౭ ॥ మాఘేనిత్యోదయేయేనలినతనుధరామజ్జనంచైవయోగాన్నారోపాంతేనిశాంతేవిధివదను
చరన్విశ్వపాలంత్వథైవ । కృత్వాపూజామమేయాంప్రభుమఖిలగురుంయాంతిదేహాంతరేతేశాంతాకారైశ్శరీరైః
పితృసఖినిఖిలైరన్వయైర్విష్ణులోకం ॥ ౩౮ ॥ ... ...
ఇతిశ్రీస్కాందేమహాపురాణేమాఘమాహాత్మ్యేఉమామహేశ్వరసంవాదేషష్ఠోధ్యాయః

శ్రీమహాదేవః ॥ మాఘస్నానఫలంభూయఃప్రవక్ష్యామివరాననే । యచ్ఛ్రుత్వాముచ్యతేజంతుఃపాపైర్జన్మశతార్జితైః ॥ ౧ ॥ యదివాయేనకేనాపిదైవాద్యస్యాన్వయేశుభే । కురుతేమాఘమాసేఽస్మిన్స్నానంతస్యహరేర్గృహం॥౨॥అస్మిన్నర్థేకథాంపుణ్యామభిధాస్యామిపార్వతి । ద్వాపరేతుపురాదేవిగోదావర్యాస్తటేశుభే। సుశీలఇతివిఖ్యాతోవేదవేదార్థతత్త్వవిత్ । ప్రవివేశమహారణ్యంమార్గభ్రష్టస్సుదారుణం ॥ ౪ ॥ బహుద్రుమసమాకీర్ణం కపిత్థామ్రవటాదిభిః । నిరంతరతరువ్రాతైశ్శ్రీపైస్సురదారుభిః ॥ ౫ ॥ సకంటకైశ్చవివిధైర్బహుభిః స్థూలదారుభిః । వేణుగుల్మైశ్చవివిధైస్సాంధకారైస్సుదారుణైః ॥ ౬ ॥ వేణుగుల్మోత్థితధ్వానైః శ్వగోమాయుఖగస్వనైః । వాయునాతత్రతత్రైవపతద్భిశ్శుష్కభూరుహైః ॥ ౭ ॥ మత్తమాతంగమహిషవరాహవ్యాఘ్రనిస్వనైః । తథాదావానలధ్వానైరన్యైశ్చాతిభయంకరైః ॥ ౮ ॥ తత్రకస్మిన్మహారణ్యేరాక్షసంఖాదిరాన్వితం । పాదయుగ్మంభవేత్తస్యఖదిరోభూరుహస్తథా । తస్యాంఘ్రిరూర్ధ్వదేహోఽభూత్ రాక్షసోఘోరదర్శనః । తస్యాంఘ్రియుగళోదేవిఖాదిరఃకంటకాన్వితః । తన్మూలోద్భూతశాఖాభిఃఖదిరైఃకంటకావృతః । తన్మధ్యావర్తితేపాదోదురాత్మాబ్రహ్మరాక్షసః ॥ ౧౧ ॥ నీలజీమూతసంకాశఃకాలాంజనసమప్రభః । కాళరాత్రిసమాకారఃకరాళాస్యఃకృశోదరః ॥ ౧౨ ॥ కరాళదంష్ట్రిఃక్రూరాత్మారక్తాక్షోదీర్ఘనాసికః । దిగంబరోనిరాహారస్తామ్రశ్మశ్రుశిరోరుహః ॥ ౧౩ ॥ చలన్నైవాణుమాత్రంతుభ్రమణదేహమితస్తతః । ఆవృతైఃఖాదిరానేకశాఖాభిశ్చోర్ధ్వగైశ్శుభే ॥ ౧౪ ॥ భ్రమతస్తస్యసర్వాంగఃతీక్ష్ణైఃఖాదిరకంటకైః। చండవాయుచలద్భిశ్చశాఖాభిర్బహుధానిశం।నిర్భిన్నదేహస్తస్మాచ్చసుస్రావరుధిరానదీ । వికీర్ణదేశేశాఖాసుసమ్యగాకృతిమాశ్రితా ॥ నైవాహారోనోదపానంనై

వాన్యజ్జీవభక్షణం । ఇతివేదనయుక్తస్యరాక్షసస్యసుదుఃఖితః । తద్దుఃఖంనరకేనాసీన్నారకేషునగాత్మజే । సుశీలస్తత్ర దేశే వేదవేదార్థతత్త్వవిత్ ॥ ౧౮ ॥ తీర్థానిపర్యటన్నాగాన్మార్గభ్రష్టోవనేచరన్ । చింతయన్ తత్రతత్రైవపశ్యన్ ఘోరాటవీంముహుః । భయార్తఃకీర్తయన్విష్ణుంవిచరన్గహనేవనే । దదర్శఖాదిరాంతస్థంరాక్షసంఘోరరూపిణం ॥ ౨౦ ॥ కూజంతంబహుధాతస్మిన్రుదంతమతిదుఃఖితం । భూయస్సంత్రస్తహృదయస్తందృష్ట్వాబ్రాహ్మణస్తదా । శ్మశానేవావనేవాపిజలేవాసదనేపివా।సమాపన్నేభయేన్నౄణాంభయనాశకరోహరిః ॥౨౧॥ ఇతిసంచిన్త్య మనసాస్మరన్నారాయణంద్విజః । నభీతస్తత్రతందేవిద్రష్టుకామోహ్యతిష్ఠత॥ససమాలోకయత్తస్మాన్మహాన్తద్వయమాదరాత్ । యస్మాత్తద్వేదనాత్తస్మాన్మూర్ఛితఃపునరుత్థితః ॥ ౨౪ ॥ పునర్భగ్నోమంతందుఃఖేనపునర్మూర్ఛాముపాగతం।పునర్నిర్భిన్నసంసిక్తరక్తమాంసమదఃకలాత్ ॥ ౨౫ ॥ పునశ్శోకపరిక్రాంతంమూర్ఛాంతంతుపునఃపునః । తందృష్ట్వారాక్షసంఘోరంరాక్షసానాంభయంకరం ॥ ౨౬ ॥ సుశీలఃకృపయాపశ్చాత్తమాహనగనందిని । మామావర్తయతత్రైవతిష్ఠతిష్ఠక్షణంయతః । కోభవాన్వదకింపాపంకృతంవైపూర్వజన్మని । దుఃఖంకేనకృతంకస్మాత్సంప్రాప్తఃకర్మణాత్వయా ॥ ౨౮ ॥ తన్మేకథయపాపాత్మన్ శ్రోతుమిచ్ఛామిసాంప్రతం । బ్రహ్మరాక్షసః॥విహాయరోదనంపశ్చాత్తత్త్యక్త్వాభ్రమణమానుసః । శనైస్తూష్ణీంస్థితశ్శ్రుత్వావచస్తస్యమహాత్మనః । ఇత్యుక్తస్తేనవిప్రేణసర్వభూతదయాళునా ॥ ౩౦ ॥ జాతాజాతిస్మృతిస్తస్యదర్శనాదాహరాక్షసః । భోభోబ్రహ్మన్ బ్రహ్మయోనేబ్రహ్మతేజోధరావ్యయ । దర్శనాదత్రతేవిప్రజాతాజాతిస్మృతిర్మనే । మయాపూర్వకృతంపాపంపరిహాప్యసుఖప్రదం। ౩౨ ॥ గోకర్ణేపశ్చిమేదేశేపురాగ్రామేమధువ్రతే । బహువిప్రసమాయుక్తేతత్రాహంగ్రామణీర్ద్విజః । గ్రామాధిపత్యమాశ్రిత్యగ్రామస్యాస్యమహామతే । వాచాలస్సర్వకార్యేషువ్యవహారేపరాఙ్ముఖః । అసత్యభాషాచతురస్స

భాంగత్వామహాత్మనః । బ్రహ్మస్వంతుమయాభుక్తం బ్రహ్మస్వప్రియమాత్మనః । ప్రత్యహంమమవిప్రేంద్ర బ్రాహ్మీ యా
ద్వేష్మనస్సదా । క్వచిన్నచాగతంభూయో నైవభోక్ష్యామితద్దినే ॥ బ్రహ్మస్వపూరితతను ర్బ్రహ్మస్వప్రియకాతరః ।
ఇత్థంమయార్జితంభూరిద్రవ్యంసంఖ్యావివర్జితం ॥ ౩౮ ॥ నచాంతంధనధాన్యస్యసిత్యంగేహారతస్యచ । తథాపిన
మయాకించిద్ధర్మార్థంనోపపాదితం । నమయాక్వాపిపూజ్యాశ్చవిప్రాశ్చాతిథయస్తథా । విప్రాణామన్నకామా
నాంనైవాన్నందియ్యతేమయా ॥ ౩౯ ॥ పుణ్యకాలేషుసర్వేషుదినేష్వఘహరేషుచ । నచాన్నంవాధనంవాపిధా
న్యంప్రస్థప్రమాణకం ॥ ౪౦ ॥ విప్రేభ్యోనమయావిప్రదానంనాచరితంసకృత్ । నస్నానంనజపోహోమోనాచా
రఃపురుషార్థకః ॥ ౪౧ ॥ నమయోపాసితాసంధ్యాతథాకాల్యాసియాసిచ । తంతుమాత్రామయాసంధ్యాబ్రహ్మస్వహ
రణంస్మరన్ ॥ ౪౨ ॥ మయానాచరితంవిష్ణోరర్చనందైవయోగతః । విషయాసక్తచిత్తోఽహంస్వాత్మనోభోజ్యలా
లసః । నమయావిష్ణవేక్వాపిదీపంగోదోహనావధి । మయామూఢేనసత్సంగంనకృతంధర్మేపిభూసుర । సత్సంగేయ
దిమేప్రాప్తేతస్మాదుత్థాయచింతయన్ । మన్మతిః ప్రీతియుక్తానాంమద్వచఃకారిణాంద్విజ ॥ ౪౫ ॥ దుస్సంగివిఖ్యాతా
నాంచసభాంగత్వాముదాన్వితః । తత్రసంతుష్టచిత్తోఽహంవాగ్భిర్మేదుర్గతిప్రదైః । నధ్యాతంవిష్ణుపాదాబ్జం
నశ్రుతాహరిసత్కథా । కథాయాంకథ్యమానాయాంవిష్ణోర్యత్రాపిచక్రిణః ॥ ౪౮ ॥ హిత్వాత్వాతాందూర
తస్తూర్ణంగత్వాత్వాతాందూరతోహ్యహం । నోపకారంకృతంకించిత్ యస్యకస్యాపిదేహినః । ఇతిమేదుర్గతీయన్
స్వహ్యాబుద్ధ్యాచరితేఽనఘ । తతఃపంచత్వమాప్తోఽహమతిఘోరంయమాలయం । దారుణానిమహోగ్రాణినరకాదీని
సర్వశః । భుక్త్వాత్రక్రమాద్దుఃఖంయాతనాంచయుగాష్టకం ॥ ౫౦ ॥ తతశ్చాంతకపక్షీయ్యాశ్చాంతకాజ్ఞప్తచేత
సః । సర్వత్రైఃశ్రూయతస్తూర్ణంమాంవిప్రశృణుభూతలే । పాతయామాసురుద్విగ్నాఃసాపిష్ఠంచాత్మలంపటం । నిర్వ

తిర్యగ్భువి విప్రేంద్ర గర్దభేషు గజేషు చ । శ్వానసూకరమార్జాలజంబూకవృషయోనిషు । జన్మహాసిరభూద్విప్ర
ఏకైకే షష్టియుతం సమాః । తతస్తస్మిన్వనే ఘోరే ఖాదిరోస్మి మహామతే । పాదాఖాదిరతాం ప్రాప్తే కాయో మే రా
క్షసాకృతిః । నాన్యత్ర గన్తుం మే విప్ర పాదాపాదపభూగతౌ । శాఖాభిః ఖాదిరోద్భూతైః వాయునా ప్రేరితైరహం । విచ్ఛి
న్న స్వతను ప్రాప్త రుధిరోదరజీవితః । ఏతాదృశం మహాఘోరం దుఃఖం పూర్వార్జితం ద్విజ । త్వద్దర్శనాజ్జనాద్వి
ప్ర నిబుద్ధ్వాత్మకృతాగసం । ఇత్థం మే కథితం పాపం రక్షమాం కృపయా విభో ॥ శ్రీమహాదేవః ॥ ౫౭ ॥ సుశీలస్సచత
ద్వృత్తం నిశమ్యోవాచ విస్మితః । మాఘేదం తే మహద్దుఃఖం నిత్యం త్వఘసముద్భవం ॥ అస్మిన్వనే విదూరే తు తత్రై
వాంబూనివర్తతే । తేన తే ముక్తిహేతుం త్వాం కల్పయే నద రాక్షస । ఇత్యుక్తః పునరాహేదం బ్రాహ్మణం బ్రహ్మరాక్ష
సః ॥ జలం నైవాస్తి విప్రేంద్ర వనే ద్వాదశయోజనే । పరితః కరుణారాశే వారి సర్వత్ర వర్తతే । ఇతి తద్వచనం శ్రు
త్వా రాక్షసం పునరబ్రవీత్ ॥ తవ పాపవిముక్తిస్తు వక్ష్యామి శృణు రాక్షస । ఇత్యుక్తస్తం పునః ప్రాహ విప్రాస్స చతురా
రసాః । గోకర్ణరాష్ట్రే నివసన్ గ్రామే మద్వాససాధకే ॥ తేధర్మోద్భూతదోషేణ దురాచారేణ తాతవత్ । పం
చత్వమాపున్నరకమాశ్రితాస్తత్సుతాస్తథా । తత్సుతాస్తత్సుతాస్తద్వత్తత్సుతాస్తత్సుతానఘ । తత్రైకస్తన
యస్తద్వదాసీత్తచ్ఛృణు పండిత । నామ్నా బాష్కలకో విప్ర గ్రామణీర్వర్తతేధునా ॥ ౬౫ ॥ తస్మాన్న మే భవే
న్ముక్తిః కథం మే దుఃఖమోక్షణం । ఇత్యుక్తోవాచ తే భీతిస్తేన ముక్తిర్భవేత్తవ । తం గత్వా స్వవంశజంతూనాం బోధ
యామి తవాపదం । అపదిశ్య తతస్తస్య ముక్త్యుపాయం తవాఘజం ॥ ౬౭ ॥ తమిత్యుక్త్వా వ్యయయా పశ్చాత్సుశీలశ్చింత
యఞ్శుభే ॥ గోకర్ణరాష్ట్రమాసాద్య సుశీలస్తమదృశ్యత ॥ ౬౮ ॥ బోధయామాస విప్రేంద్రో యథాదృష్టం య
థామతి । మాఘమాసి కురు స్నానం ప్రాతస్సూర్యోదయే జలే । తేన తే పితరస్సర్వే ముక్తిమాయాంతి నిశ్చితం । మా

ఘేనుందోదితేసూర్యేయఃకరోతినిమజ్జనం । ససర్వపాతకైర్ముక్తస్సమురారిపదేవసేత్ । తవాన్వయపతిర్విప్రబ్రహ్మరాక్షసరూపధృత్ ॥ తత్పాపమోక్షణాయేదంకురుస్నానంశుచిప్రదం।తస్మాత్తస్యభవేన్ముక్తిరిత్యుక్తఃప్రయయౌమునిః ॥ ౭౧ ॥ శ్రీమహాదేవః ॥ తతఃకాలాంతరేదేవిమాఘమాసిసమాగతే । బాష్కలస్తస్యవాక్యేనచకారస్నానమంభసి ॥ ౭౨ ॥ సలిలైస్తర్పణయేద్భక్త్యామాఘేచోదకతర్పణం । దేవిరాక్షసముద్దిశ్యమాసమేకంనిమజ్జనం । మాసాంతేరక్షసస్తస్యముక్తిరాసీచ్ఛుభేక్షణే । నిపపాతక్షణాద్భూమౌఖదిరోరాక్షసేనచ।పునస్తర్ణంసముత్థాయముక్తఃపాపైర్దివంయయౌ । మయేత్థంకథితంభద్రేమాఘస్నానఫలంశుభం ॥ యోభీతఃపాతకైర్ఘోరైర్మాఘస్నానంసమాచరేత్ । నాచరేద్యదిమూఢాత్మాభక్త్యామోహేనవాథవా । మృతస్సయాతినరకంకుంభీపాకంసుదారుణం ॥ ౭౩ ॥ ... ... *

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే మాఘమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వరసంవాదే బ్రహ్మరాక్షసవిమోచనేసప్తమోధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవః ॥ మాఘస్నానేనదేవేశిపురావిద్యాధరాత్మజా । విష్ణుభక్తంపతింలబ్ధ్వాదేహాంతేప్రయయౌహరిం ॥ ౧ ॥ శ్రీపార్వత్యువాచ ॥ విద్యాధరసుతాపూర్వంకుతోమాఘేనిమజ్జనాత్ । కథమాపపతింపుణ్యాంతన్మేవక్తుమిహార్హసి । శ్రీమహాదేవః । పురావిద్యాధరఃకశ్చిద్దేవయోనిర్నగాత్మజే। పుత్రహీనస్తపస్తేపేబ్రహ్మాణంజాహ్నవీతటే । వినియమ్యేంద్రియగ్రామంసహన్శీతోష్ణమారుతాన్ ।విధాతారంజపన్మంత్రంధ్యాయన్హృదిపదేవిధిం । దివ్యవర్షసహస్రాణితతాపపరమంతపః । ఇత్యేవంతపతస్తస్యదేవయోనేర్మృగేక్షణే । దివ్యవర్షసహస్రాణిప్రాదురాసీచ్చతుర్ముఖః । తపస్తప్తమువాచేదంవాక్యంవిద్యాధరేశ్వరం ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ శృణువిద్యాధరాద్యత్వంబ్రహ్మాణంవిద్ధితేపురః । దేవయోఽనేత్రతపసాదుస్తరేణతవానఘ । తుష్టోఽస్మితపసాతేఽద్యవరం

వరయ కాంక్షితం । తేనేత్యుక్తో దేవయోనిర్విధింనత్వాతిహర్షితః । ప్రజాపతిమథోవాచ పుత్రార్థం తప్యతే
తపః । పుత్రకామస్య మే బ్రహ్మన్ పుత్రం దేహి మహామతే ॥ దేవయోనేర్వచశ్శ్రుత్వా పద్మయోనిరథాబ్ర
వీత్ । నాస్తి తే పుత్రసంతానఫలం విద్యాధరేశ్వర ॥ ౧౦ ॥ తథాపి తపసా తేద్య సంతుష్టస్తే దదామ్యహం । మయా
దత్తో వరస్తేఽస్య పుత్రికా భవితా తవ ॥ ఏవం విధివచశ్శ్రుత్వా తథాహీతి ప్రహర్షితః । నమస్కృత్య విధాతా
రం దేవయోనిస్తతోయయౌ । విరించిః ప్రయయౌ స్వాత్మసదనం బ్రహ్మణః పదం । దేవవిద్యాధరసతీ సుషువే సా కుమారి
కాం । వృద్ధింగతా తతో బాలా క్రమాత్కాలాంతరేఽనఘ । సురూపా చంద్రవదనా కోమలాంగీ శుచిస్మితా । వికసచ్చం
పకాభాసా విమలాయతలోచనా । సువృత్తా సాధువక్షోజా స్వర్ణకుంభ ఇవాకృతిః । మత్తమాతంగగమనా సురూ
పా సుముఖీ శుభే । దేవయోనిస్సుతాం ప్రేక్ష్య సహర్షోత్ఫుల్లలోచనః । తాం సద్యో లాలయన్ దేవి కుమారీం వరరూ
పిణీం । కుమారీం నైవ దాస్యామి యస్యాద్వా హాఛలేన చ ॥ యో యదా మే వశం ప్రాప్తస్తస్య దాస్యేఽహమంతికే । మ
నస్యేవం వినిశ్చిత్య వర్తమానే గతేంఽతరే । కశ్చిన్నిశాచరో వీరో దానవో దేవకంటకః । పూజయిత్వా మహామాయాం
తయా ప్రాప్తవరేణ చ ॥ సర్వశాస్త్రార్థకుశలస్సర్వవిద్యావిశారదః । వేదవిద్యాసునిష్ణాతః వేదవేదాంగకోవిదః ।
శాస్త్రార్థవిద్యాచతురో మాయాసర్గవిచక్షణః । మాయాయుద్ధవిశేషజ్ఞః కామరూపధరోసురః । భూయస్తథా
ప్యత్యుత్తమ్ సోపి మచ్ఛాలకాముకః । ద్రోణాద్రితటమాసాద్య చచార పరమం తపః । ద్రోణాద్రిస్సర్వజంతూనామాశ్ర
యస్సుఖదాయకః ॥ నానామృగగణైర్యుక్తశ్చకోరైశ్చిత్రసారసైః । విద్యాధరైః కిన్నరైశ్చ సేవ్యమానశ్శిలోచ్చ
యః । సేవ్యమానైస్సురైర్దేవైర్గుహ్యకైరప్సరోగణైః । తత్రైకస్మిన్ భృగౌ దైత్యో బిల్వమూలే మహాసురః । త
పశ్చకార మాం ధ్యాయన్ నిశ్వరం శీఘ్రతోషిణం । తిష్ఠన్నిష్ఠీకాంగుళ్యా చలన్నాంగుష్ఠమాత్రకం ॥ ఊర్ధ్వవ

క్త్వా ప్రాంజలిరూర్ధ్వబాహుర్భాస్కరలోచనః । మామకం పరమం మంత్రం సర్వజ్ఞస్సజపన్ శుభే ॥ సహాయం న చకారా
సౌ తపః పరమదుష్కరం ॥ తప్యమానే మహాఘోరే రాక్షసే దేవకంటకే । ప్రసన్నోఽహం తతస్తస్య వరదానాయ హర్షి-
తః । దాస్యామి దానవేత్యుక్తే మయి దేవి వరం శుభే ॥ సోప్యాహ మాం తతశ్శూలం దేహి తే కరసంస్థితం । ఇత్యుక్తే దానవశ్రే-
ష్ఠే తుష్టోఽహం తపసానఘ । తథా దత్తం మయా తస్య త్రిశూలం మే కరస్థితం ॥ దానకాలే వదన్నిత్థం త్రిశూలం తే కరస్థితం ।
ప్రపద్య తే కరం శత్రోర్యదా తే మరణం తదా ॥ ఇత్యుక్తే మయి దైత్యేంద్రః ప్రత్యువాచాథ మాం శుభే । త్వత్కరస్థోపి మాం
యాతి త్రిశూలం శత్రుభీషణం । న తేఽధికాశ్శత్రవశ్చ కుత్ర తిష్ఠంతి శంకర । మత్కరస్థోపి మే శత్రుం కథం ప్రాప్నోతి దుర్ల-
భః ॥ ఇత్యుక్తే దానవే గౌరి తత్రైవాంతర్గతోఽస్మ్యహం । తతస్స రాక్షసో ధర్షాచ్చచార భువనత్రయం । న చ మే సదృ-
శః క్వాపి నాస్తీత్యుక్త్వా తతో బలీ । సముద్రే సలిలాగాధే నిర్మమే నగరీం శుభే । ప్రాకారపరివేష్టారాం చతుర్ద్వారోపశో-
భితాం । ప్రాసాదానేకచిత్రాభాం స్వర్ణతోరణభూషితాం । మాయాబలేన నగరీం ప్రపంచమివ సర్వతః । దృష్ట్వా తాం తు
ష్టచిత్తస్స చింతయామాస దానవః । భార్యాం కుత్ర విధిత్సేమాం భామాం రూపగుణాన్వితాం । దేవనారీన మే గంతుం రో-
చతే పాపశంకయా । భర్తృహీనాం కుమారీం మే వివాహార్థం మమ ప్రియాం । మృగయామీహ లోకేషు స ఇత్యుక్త్వా వ-
యయౌ ఖలః । మార్గమాణస్స లోకేషు భూరాదిషు చతుర్దశ । దానవేషు చ దేవేషు మునిమానవజాతిషు ॥ మార్గ-
మాణో యయౌ దేవయోనేర్లోకం శుభేక్షణే । దేవయోనేస్సుతాం తత్ర సోదకుంభాం పితుర్గృహం । వ్రజంతీమీ-
క్ష్య తాం మోహాథ దేహి మాం పరయాధికం । విసృజ్య రాక్షసం రూపం కామరూపేణ కామవత్ ॥ ఇత్యుక్త్వా దానవేంద్రే-
ణ పునస్తం ప్రత్యభాషత । మత్పితా వర్తతే గేహే గత్వా తం పృచ్ఛ సాంప్రతం । తతో విద్యాధరం గత్వా కుమారీరూ-
పతోషితః । తమపృచ్ఛత్తతస్సోపి న తే దాస్యామి మే సుతాం ॥ ౪౪ ॥ తేనేత్థం వారితో దైత్యశ్చింతయన్బహు

ధానఘే । ఖిన్నవక్త్రీయయాతూష్ణీమవిదూరంసదానవః ॥ ౪౫ ॥ కామరూపేణచార్వంగీమాహరి
ష్యేమహాబలాత్ । ఇత్యాలోచ్యాసుర స్తత్రపరెద్యు స్తత్సుతాంశుభే । సలిలార్థంవ్రజంతీంతామాజహారస
రాక్షసః । కక్షేనిక్షిప్యగతవాన్సముద్రాంతర్గృహంమహత్ । స్థాపయామాసతాంతత్రదైత్యోలబ్ధమ
నోరథః । దేవయోనిసుతాంనైవపశ్యన్దుఃఖాకరస్థితః ॥ ౪౭ ॥ ఇచ్ఛన్నోద్వాహికంకర్మకుమారీం
శుభవాసరే । వితన్వానస్సులగ్నంచజానన్నప్రియయాపథిం ॥ ౪౯ ॥ విధినాజ్ఞప్తచిత్తోభూదూర్ధ్వంమాసా
ష్టకాదితి । సపునస్స్వపదంగత్వాతామువాచకుమారికాం ॥ ౫౦ ॥ మాసాష్టకాంతరేభద్రేసులగ్నేసుతిథావ
హం । వరయామితతస్త్వాంతుమానస్నాయాతితద్దినం ॥ ౫౧ ॥ తావత్త్వంనప్రపద్యేఽహంతస్మాత్తిష్ఠయథా
సుఖం । నాకాదిసర్వలోకేషుయాన్యనఘ్యాణిసంతివా । తానిసర్వాణ్యహంతేఽద్యకానిచెత్ప్రీతిదానిచ ॥ ఆనేష్యా
మితవప్రీత్యైవదమామత్రమాభయం ॥ ౫౨ ॥ ఇత్యుక్తాదానవేంద్రేణబలాదపహృతేనచ । మృగాంకోదయచి
త్తాబ్జముకుళందీనవద్యథా । నసాప్రత్యుదితాబాలారాక్షసంస్వపురఃస్థితం । ప్రార్థ్యమానేతతోదైత్యేప్రత్యువాచశ
నైశ్శుభే ॥ ౫౫ ॥ నచమేరోచతేవస్తుసర్వంతిష్ఠతిదానవ । యదామేరోచతేత్వంతుతదాతంజ్ఞాపయామ్య
హం ॥ ౫౮ ॥ మమైందువాసరేశంభోఃప్రదోషేదర్శనంవ్రతం । ఆసీన్మేదర్శనార్థంతుకుత్రలింగఃప్రతిష్ఠితః ।
ఇత్యుక్తస్సతయాదైత్యఃపాతాళేహాటకేశ్వరం । తస్యాస్సందర్శయామాసస్వాలయాదనయత్తథా । దేవయోనిసు
తాతేనహర్షాత్సంప్లుతలోచనా । తామిత్యుక్త్వాయథాదైత్యస్స్వచ్ఛాచారస్సురేశ్వరి । యదాయదాచెందువా
రేప్రాప్తేవిద్యాధరాత్మజా । తదాతదాయయాదేవిపాతాళేహాటకేశ్వరం ॥ ౬౦ ॥ తస్మిన్పాతాళలోకేతుయే
పాతాళనివాసినః । తేసర్వేహాటకేశస్యప్రదోషేదర్శనేచ్ఛవః । యేస్థితాస్తత్రమిళితాహ్యాజగ్ముఃప్రతివాసరం । త

దాదేవఋషిర్దివిపర్యటన్భువనత్రియం ॥ ౬౩ ॥ పాతాళస్థః ప్రదోషేతుదర్శనాయాగమచ్ఛుభె । తథాజగామపాతా
ళంసామవార్రవ్రతప్రియా । ప్రదోషేదర్శనార్థంసాహాటకేశంశుభేక్షణె ॥ ౬౪ ॥ తదాదేవఋషిస్తాంతుసమాలో
క్యాబ్రవీద్వచః । కిమత్రాగమనంతేఽద్యకథంవిద్యాధరాత్మజె । కథయాశ్చర్యమేతచ్చనారదోఽహంసులోచనె । త
దాప్రాహఋషింబాలాశ్రుత్వానారదభాషితం । శృణుమేగమనంతాతకశ్చిద్దైత్యవరోబలీ।అపహృత్యాసురశ్శీఘ్రం
కశ్మామాంజనకాలయాత్ । సముద్రాంతర్గతేకస్మిన్నగరేమాంతథానయత్ ।మాసాష్టకేగతేపశ్చాత్సోపిమాంపరి
ణేష్యతి ॥ ౬౫ ॥ సోపిచోద్వాహపర్యంతంనమాంగచ్ఛతికాముకః । తత్రాహంనివసామ్యద్యఏకాకీశృణునారద।
ఇతితస్యావచశ్శ్రుత్వానారదఃపునరబ్రవీత్ । మాభయంపుత్రికించిత్తైవిష్ణుభక్తంపతింతవ । ఆనేష్యామిచవస్సత్యం
సముద్రాంతస్తవాలయం । శృణుమేవచనంసత్యముపాయంతేవదామ్యహం । అస్మిన్శంభోఃపురోభాగేమానసా
ఖ్యేసరోవరె । కురుస్నానంప్రయత్నేనమాఘమాస్యుదితేరవౌ ॥ మాఘేయాస్యతిపక్షాంతేజలేఽస్మిన్మాఘమజ్జనం
కురుత్వంతత్స్థలేవాపిజలేవాస్థండిలేపివా ॥ ౭౩ ॥ సమర్చయాచ్యుతంభక్త్యాకుసుమాగరుచందనైః । ప్రదక్షిణ
నమస్కారైఃప్రత్యహంమాఘవల్లభం॥౭౪॥మాఘేయఃకురుతేస్నానంప్రాతస్సూర్యోదయేబహిః।సర్వపాపవినిర్ముక్తః
ప్రయాతిహరిమందిరం । మాఘస్నానంవిష్ణుపూజాంమాసమేకంనిరంతరం। యముద్దిశ్యాచరేత్సోపితమాప్నోతి
నసంశయః । కన్యాకామోలభేత్కన్యాంధనకామోలభేద్ధనం । పతికామాచభర్తారంపుత్రకామాలభేత్సు
తం ॥ ౭౭ ॥ స్వర్గకామోలభేత్స్వర్గంపుణ్యకామాఃపతివ్రతాం । రాజ్యకామోలభేద్రాజ్యంజ్ఞానకామోలభేన్మ
తిం॥౭౮ ॥ మోక్షకామోలభేన్మోక్షంమాఘవ్రతపరాయణః । కురుస్నానంమాఘమాసేమకరస్థేదివాకరే॥౭౯॥
తేనేష్టంతేభవేచ్ఛీఘ్రంనైవకుర్వత్రసంశయం ॥ ఇత్యుక్త్వానారదస్తూర్ణంప్రయయావాసయథాగతః ॥ ౮౦ ॥ శ్రు

త్త్వాదేవఋషేర్వాక్యం విద్యాధరసుతానఘ । మాఘాగమం కాంక్షమాణా పశ్చాత్ప్రాప్తాంతరే సతి । మాఘో యాతి మహాపుణ్యఫలదః పాపనాశనః । మాఘే మకరగే సూర్యే బాలా విద్యాధరాత్మజా ॥ ౧౨ ॥ మానసాఖ్యం సరో గత్వా హాటకేశపురస్థితం । చకార స్నానముషసి మాఘమాసి బహిర్జలే । సపర్యాం ప్రత్యహం విష్ణోర్యథా సంభవమాచరత్ । భక్త్యా పరమయా యుక్తా మాఘమాసవ్రతే శుభే । అనుష్ఠితే గతే తే మాఘః పశ్చాన్నారదభాషితం । చింతయన్మనసా దేవివర్తమానే స నారదః ॥ ౧౩ ॥ పర్యటన్ప్రివివేశాసౌ సౌరాష్ట్రాధిపతిం శుభే । హరిద్రథాఖ్యనామానం హరిభక్తిపరాయణం । దదర్శ భక్తిప్రణయాత్ స్మరంతం హరిమాదరాత్ । పృథివ్యాదిఘనాకాశం పూర్ణం స్థావరజంగమం । పుత్రం చ పితరం పౌత్రం భృత్యం వా గురుమేవ వా । పశుం వా మానుషం వాపి శ్వచండాలం సపాతకం । అణుం వా పరమాణుం వా కుడ్యద్రుమగృహం తథా । మశకాంతం మహద్రూపం యద్దృష్టమఖిలం జగత్ । సర్వం విష్ణుమయం పశ్యన్ తేష్వసౌ హరినామతః । ఆహ్వానే తిభవేద్విష్ణో హరేతి గమనే నృప । గోవిందేతి తదాభాష్యే కృష్ణేతి స్వీకృతే తదా । దామోదరేతి చాహారే చోత్థానే కేశవేతి చ ॥ శయనే నారసింహేతి నిద్రాయాం మాధవేతి చ ॥ వాసుదేవేతి క్రీడాయాం సంచారే వామనేతి చ । హృషీకేశేతి వ్యసనే చానందే శ్రీధరేతి చ ॥ ఏవం సంజ్ఞాపరైర్వాగ్భిర్విష్ణునామాని సంతతం । తోషితస్తాపయిత్వా తు రాజా సౌరాష్ట్రవల్లభః । నారదస్తం సమాలోక్య రాజానం ప్రత్యభాషత । అజస్రమర్చయన్విష్ణుం కీర్తయన్విష్ణుదైవతం । శృణ్వన్ జన్మాని కర్మాణి విష్ణోరమితతేజసః । సర్వం విష్ణుమయం పశ్యన్వర్తమానం వ్యలోకయేత్ ॥ స రాజా నారదం దృష్ట్వా ప్రత్యుత్థానాభినందనైః । తోషితస్తాపయిత్వా తు రాజా సౌరాష్ట్రవల్లభః । నారదస్తం సమాలోక్య రాజానం ప్రత్యభాషత ॥ నారదః ॥ రాజన్నంబునిధౌ కాచిద్బాలా విద్యాధరాత్మజా । రాక్షసాపహృతా తాతస్మిన్ సురూపా సా ప్రియయావనా । సముద్రాంతస్థితాం శా

లాంత్వచ్చార్యేణనృపోత్తమ । ఆనయిత్వావిధానేనగృహీతుంతాంత్వమర్హసి । హరదత్తేనశూలేనవరలబ్ధేనరాక్షసః । తచ్ఛూలేనాసురంత్వంహిభేత్తుమర్హసిసాంప్రతం ॥ ౧౦౦ ॥ ఇత్థంప్రబోధితోరాజానారదేనమహాత్మనా । విస్మితఃప్రాహతంభూయఃస్సముద్రాంతఃకుమారికాం । కథంవధ్యోఽసురఃపశ్చాదానేష్యామికథంసతీం । ఇత్యుక్తేనృపతౌప్రాహనారదస్తంమృగేక్షణే ॥ సముద్రంగచ్ఛరాజేంద్రహ్యాయాతేత్వయివారిధిః । సద్యోదాస్యతితేమార్గంతస్మాద్గత్వాసురేణచ । యుద్ధంకృత్వాతస్యశూలంగృహీత్వాచేశ్వరంకరాత్ । తేనశూలేనతంఘోరంహత్వారక్షోధిపంనృప ॥ కుమార్యాసహితస్తూర్ణంత్వమాగంతుమిహార్హసి । హరిదిత్థస్తథేత్యాహాశ్రుత్వానారదభాషితం । జగామరథమారుహ్యాసముద్రనికటంశుభే । సద్యస్సముద్రస్తందృష్ట్వాద్విధామారందదాయతః ॥ తతశ్చాంతర్గతోరాజాప్రవివేశపురీంనృపః ॥ తదాసురోయయాదేవిలగ్నార్థంబ్రహ్మణఃపదం।ఐశ్వరంవారిధాస్వస్యపదేసంస్థాప్యతంగతః । తతస్సరాజాతంశీఘ్రంజగ్రాహస్వకరేశుభే ॥ దినత్రయమితంకృత్వావివాహార్థంవిరించినా । ఆజగామపునర్దైత్యస్స్వాశ్రయంసలిలాశయం । శూలపాణింతతోదృష్ట్వారాజానంయుద్ధకాముకం । వ్యచింతయద్దైత్యవరస్సమాధానేనచేతసా ॥ ౧౧౦ ॥ కీర్తయన్నత్రసదనేదేవేశంపురుషోత్తమం । అనేనవిష్ణుభక్తేనమరణంమేవరంపరం । తత్ప్రసాదుస్తరేణాపిదేహాగస్యజగత్త్రయే ॥ దేహేఽద్యాబ్దశతాంతేవామృత్యుర్వైప్రాణినాంధ్రువం । విచారితార్థస్తేనేత్థంవిధేయంయుద్ధమంజసా । తతస్సరాజావేగేనరాక్షసాభిముఖంగతః ॥ అన్యోన్యంచక్రతుర్యుద్ధమత్యంతంరోమహర్షణం । త్రియంబకస్యశూలేనజఘానోరసిరాక్షసం । తేనవిద్ధఃపపాతాసౌగిరిర్వజ్రహతోయథా । తతస్సరాజాహర్షేణకుమారీనికటంయయౌ ॥ దృష్ట్వాహరిద్రథంకాంతంబభూవానతకంధరా । స్మరంతీనారదేనోక్తంపతిమాపసుఖప్రదం । తతస్తౌదంపతీహర్షాజ్జగ్మతుస్స్వనికేతనం । తత్రా

సాపూజయిత్వాతంనారాయణమనామయం । సమ్యక్త్వద్భక్తిమాలంబ్య దేహాంతేవిష్ణుమాపతుః । పునర్జన్మవిహీనంచనిత్యానందరసాలయం । తస్మాన్మాఘవ్రతం దేవి చైవంబుద్ధ్వాసమాచరేత్ ॥ సబుషిప్రవరోభూత్వా... వల్యం సాఽధిగచ్ఛతి ॥ మాఘేవారిచరంగతేచతరణౌ ప్రాతర్బహిశ్చోదకే । స్నానంయఃకురుతేమహాఘునిచయైర్ముక్తోపివా మానవః । ముక్తోయాతిపదంపరంభగవతస్సంసేవ్యమానంసురైః । నోచేద్యాతియమాలయంనగసుతేసత్యంన్నవైసంశయః । స్నాత్వామాఘజలేసురేశ్వరిముదాసంపూజ్యనారాయణం । శ్రుత్వాతస్యకథాందినేషుసతతం పెంచుంతదం ఘోర్యిర్జలం । యఃకుర్యాదితిమాసమేకమనిశంపశ్చాద్ధరేరంతికం । ప్రాప్నోత్యేవమనంతసౌఖ్యమతులంసత్యం నవై సంశయః । యశ్శృణోతీదమాఖ్యానం మాఘస్నానపరాయణః । సమోక్షంలభతేదేవి వియుక్తస్సర్వపాతకైః ॥ ౧౨౨ ॥ ... ...

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే - అష్టమోధ్యాయః.

శ్రీమహాదేవః ॥ భూయోఽహంసంప్రవక్ష్యామిశృణుమేపరమంవచః ।మాఘమాసస్యమాహాత్మ్యమనంతసుఖదాయకం ॥౧॥ పురాగృత్సమదోనామమునిర్వేదార్థపారగః । గంగాయాఃపులినేపుణ్యేసశిష్యైర్మాఘమజ్జనం । కృత్వావిష్ణుంసమభ్యర్చ్యశిష్యేభ్యోవిష్ణుసత్కథాం । వ్యాఖ్యానసమయేతస్మిన్జహ్నుస్తంప్రత్యభాషత॥౩॥ శ్రీజహ్నురువాచ ॥ మాఘస్నానస్యమాహాత్మ్యంశ్రోతుంకౌతూహలంహిమే । వక్తుమర్హసివిప్రేంద్రయస్నాన్నఃపృచ్ఛతఃఫలం । జహ్నోర్వాక్యమిదంశ్రుత్వాదేవిగృత్సమదోమునిః । సాధుసాధ్వితిసంభాష్యజహ్నుంవాక్యమథాబ్రవీత్ ।గృత్సమదఉవాచ ॥ ప్రాతర్నక్రగతే...ర్యేయోమాఘేస్నాతిమానవః । సర్వపాపైర్వినిర్ముక్తోవజ్రపాణిఃపురాయథా ॥ ౬ ॥ జహ్నురువాచ ॥ వజ్రపాణిఃపురావిప్రకింకృతంకర్మనిందితం । విముక్తఃపాతకేనాదౌ

మాఘమజ్జనతః కథం ॥ ౭ ॥ గృత్సమదఉవాచ ॥ తదహంసంప్రవక్ష్యామిసౌమ్యైకృతయుగేపిచ । తుంగభద్రాతటె
విప్రమిత్రవిందోమహామునిః ॥ ౮ ॥ ఆసీత్తద్వాశ్రమెపుణ్యేత్రయీవిద్యావిశారదః । తస్యభార్యాచారుముఖ బృహ
చ్ఛ్రోణీపయోధరా ॥ ౯ ॥ కామినీరూపసంపన్నామిత్రవిందవధూశ్శుభే । తుంగభద్రాజలెప్రాతఃఋతుస్నాతా
శుభాననా ॥ ౧౦ ॥ బాలాతపంసెవ్యమానా సాధుకుర్వేశిరోరుహాన్ । తదాశక్రస్సమాగచ్ఛద్దాక్షిసా
నాంవధోద్యమః ॥ ౧౧ ॥ దిక్పాలైరన్వితోదెవైశ్శూరైస్స్వర్గనివాసిభిః । దృష్ట్వాతాంరంతుకామస్సన్సం
దధెమతిమాత్మని ॥ ౧౨ ॥ దూరస్థస్తాంసమాలోక్యపదంతస్యాశ్శచీపతిః । తతస్సచింతయన్యాతస్తామెనద్విజ
పుంగవ ॥ ౧౩ ॥ యామ్యైద్రెత్యాధిపైశ్శక్రః సదెవైర్వదధరణం । కృత్వాయుద్ధంమహాఘోరందానవై
ర్దేవకంటకైః ॥ ౧౪ ॥ జిత్వాతాన్నాశుదెవెశఃప్రయాణాయపునఃపురీం । ప్రత్యాగచ్ఛద్దినాంతెస్సాతస్యాం
సంసక్తమానసః । సర్వాన్సంప్రెషయామాసత్రిదశాన్త్రిదశాలయం । స్వయంతత్రస్థితఃస్వర్గంనయాతోమేఘ
వాహనః । తుంగభద్రాతటేతస్యాఃకుటీరద్వారిగుహ్యకః । కుటీరశాలావలభిమావిశ్యాలోకయన్సతీం । ముని
స్తత్రాపరెరాత్రౌమిత్రవిందోబహిర్గతః । శిష్యానుద్బోధితుంవెదశిక్షార్థంహ్యుటజెషుచ ॥ ౮ ॥ వినెశతూష్ణీం
దెవెంద్రఃహ్యుటజాంతస్సతీంమునెః । తతస్తాంజగృహెసాధుదెవేంద్రోహమితీరయన్ । తచ్ఛ్రుత్వాతూర్ణముత్థా
యశయనాద్ఋషివల్లభాం । నిషాన్తంతాంప్రతిజగ్రాహబాహుభ్యాంబాఢమాదరాత్ ॥ ౨౦ ॥ సాంత్వయామాస
తాంవాగ్భిఃసాధువార్తానవైర్హస్తనె । విరరామతతోనారీమారప్రాణవశంగతా । శక్రస్తామనుభూయాథగ
మనాయప్రచక్రమె । మిత్రవిందస్తదాయాతఃకుటీరాంతెదదర్శనం ॥ ౨౨ ॥ జారంతమసివిజ్ఞాయదెవెంద్రంజగృ
హెబలాత్ । సోప్యాహశక్రస్తంవిప్రందెవెంద్రంవిద్ధినాపరం । ద్విజశ్శచీపతింప్రాహకిమత్రాగమనంతవ । తచ్ఛ్రు

త్వావిరరామేంద్రో వ్రీడయానతకంధరః । మిత్రవిందస్తతస్తస్మిన్ తద్జ్ఞాత్వా దుష్కృతం మునిః । శచీపతిం శశాప
ధజారకర్మరతం తదా ॥ ౨౫ ॥ ముఖం ఖరాననం భూయాల్లంబోష్ఠద్వయసంయుతం । యత్తస్మాద్గమనే మూఢ శక్తి
స్స్వర్గాయనశ్యతు ॥ ౨౬ ॥ ఇతి శప్తస్తతస్తేన ససద్యో గర్దభాననః । శశాపాథ ప్రియాం విప్రః ప్రస్తరో భవ కాననే ।
మిత్రవిందస్తతః పశ్చాద్గంగాతీరం యయా మునే । ఆరూఢ యోగతః కాయం ప్రజహారాత్మవిన్మునిః । శక్రో దేవోఽయ
థాపూర్వం తన్ముఖం గర్దభస్య తత్ । ఉత్తబ్ధకర్ణశ్చోర్ధ్వాస్యో ముంచన్ చండధ్వనిం తథా । పాదన్యాసేన పద్మా
ద్వేస్సానే శక్రో గుహాం గతః । వ్రీడయా శక్తిహీనో భూద్వృత్రారిర్గర్దభాననః । గిరేర్గుహాముపాశ్రిత్య వన్యశాక
తృణాశనః । ముంచన్ చండధ్వనిం తత్ర చోర్ధ్వాస్యో బహుదుఃఖితః ॥ ౩౦ ॥ ఖరగ్రీవస్య శక్రస్య ద్వాదశాబ్దావిసిర్య
యుః । దృష్ట్వా తేఽనాయకం స్వర్గం దానవా దేవశత్రవః । స్వర్గమావృత్య విబుధైర్యుయుధుస్తే పరస్పరం । దేవా
నాం దానవానాం చ ప్రత్యహం రోమహర్షణం । ఆసీదాయోధనం విప్ర విశాంతా స్త్రిదశాలయాః । తతస్తే మృగ
యాంచక్రుర్దేవేంద్రం వజ్రపాణినం । విభక్తాస్తే చతుర్దిక్షు మార్గమాణా యయుస్సురాః । విదిక్షు దిక్షు విబుధా
స్త్రిషు లోకేషు సర్వతః । అటవ్యద్రీంద్ర ఘోరేషు కందరేషు దరీషు చ । సర్వత్ర మృగయామాసు ర్దేవా స్స్వర్గాధి
పం మునే ॥ ౩౬ ॥ సర్వే సంత్రస్తమతయః స్వరస్థైర్దానవేశ్వరైః । ఆక్రమిష్యంతదా తూర్ణమితి జ్ఞాత్వా యయుర్ది
వం । అదృష్ట్వా ప్రతియాతాస్తే శ్వేతమత్తేభవాహనం । పునర్నిశాచరైశ్శూరైర్మార్గయా సంగ్రామపారగైః ॥
౩౭ ॥ కృత్వా ఘోరతరం యుద్ధం సర్వే దేవాః పరాజితాః । స్వర్గసంరక్షణాయాథ దేవాన్ సంస్థాప్య కేచన । దృష్ట్వా తే
నాయకం సర్వం సురాస్స్వర్లోకవాసినః । సమాజేన సురాస్సర్వే పయోధిం ప్రాపురోజసా ॥ ౪౦ ॥ గచ్ఛన్వై మానికాస్త
త్ర ప్రత్యంతా గోపమోనిధౌ । సంప్రాప్తే తత్ర తపసి మకరస్థే దివాకరే । పవిత్రం తాగ్రిదేవమూతే మునయః ఖేచరాన

ఘాః । ప్రాప్తేసూర్యోదయేస్నాత్వాపూజయిత్వాజనార్దనం । అభ్యర్చ్యమానాస్తత్రైవమేతన్మాఘప్రశంసనం ।
తాంశ్చదృష్ట్వానిర్జరాస్సర్వేతానభ్యేత్యబభాషిరే । పయోధానత్రయుష్మాభిః ప్రత్యంతాగ్రేపృథక్పృథక్ । అనుష్ఠిత
మిదంపుణ్యంకింవ్రతంకథ్యతాంబుధాః । ఇత్యుక్త్వావిబుధైర్విప్రమునయఃఖచరోత్తమాః । ఇత్థమూచుర్మాఘ
ఫలంసురేభ్యస్సుఖదాయకం ॥ ౪౫ ॥ ఖచరాః ॥ శృణ్వంతుదేవాస్సర్వేఽత్రహ్యస్మాభిర్యత్కృతంవ్రతం ।
మాఘమాసవ్రతమిదంసర్వపాపహరంశుభం । జగద్ధితాయవక్ష్యామఃశృణుధ్వంతస్యవైభవం । మాఘేచోష్ణ
కరేవారిచరస్థేచనిభావసౌ । స్నానంప్రాతర్జలేకుర్యుర్యేతేకైవల్యభాగినః । యోమాఘేమాధవందేవం
ప్రాతరుత్థాయసంస్మరేత్ । సద్యస్సముచ్యతేపాపైర్నాత్రకార్యావిచారణా । స్నానందానంజపోహోమఃప్రాతర్మా
ఘేజలాంతికే । యేకుర్వంతినరాభక్త్యాతేధన్యానాత్రసంశయః । మాఘేశుక్లచతుర్దశ్యాంపౌర్ణమ్యాంభక్తిత
త్పరః ॥ ౫౦ ॥ గోదానంచవృషోత్సర్గంతిలాపూపాన్నపాయసం । కంబళంవస్త్రదానంచయఃకుర్యాద్ద్విజతుష్ట
యే । తేవిష్ణులోకంసంప్రాప్యవైవతస్మాన్నిపతంతి ॥ గోదానాద్రుద్రలోకంచవృషోత్సర్గేణవైష్ణవం । తిలైశ్చాం
ద్రమసంలోకమపూపైస్సూర్యమండలం । స్వర్లోకమన్నదానేనపాయసేనధ్రువాలయం ॥ ౫౩ ॥ ఆగ్నేయంకంబ
ళాద్యాదివస్త్రదానాద్విధేఃపదం । విష్ణోరంశాంశభూతేషులోకేష్వేతేషునిర్జరాః ॥ ౫౪ । నివసంతిముదామా
ఘేస్నానదానపరాయణాః । నాతఃపరతరంకించిత్పవిత్రంపాపనాశనం ॥ ౫౫ ॥ ఏతద్వ్రతంపరంతథ్యంమునీనాంవి
పినౌకసాం । ఏతన్మాఘవ్రతంతద్వత్సుపథ్యంగృహమేధినాం ॥ ౫౬ ॥ శీతాతోవాజఠోవాపిజరఠోవారుజాన్వితః ।
వటుర్వాబాలకోవాపినారీశూద్రాదయోపివా । నకుర్వంతియదామాఘేప్రాతర్వ్యావారిగాహనం । చండాలయో
నౌతేయాంతితతఃపుల్కసయోనిషు ॥ ౫౭ ॥ రజకేషుకులాలేషుతిలఘాతకయోనిషు । శ్వగర్దభోష్ట్రజంబూ

కవృకవ్యాఘ్రాఖుయోనిషు ॥ ౫౯ ॥ ఉత్పద్య పశ్చాత్తే ప్రేతాశ్చ యోనిమాసాద్య దుఃఖితాః । తస్మాన్మాఘే బహిర్వారి నావగాహంతి యే నరాః ॥ ౬౦ ॥ చండాలాస్తేపి విజ్ఞేయాః శ్వపచాః పశుఘాతకాః । మాఘవ్రతవిఘాతేన సదా దుర్లాపసంకరాః ॥ ౬౧ ॥ యే మాఘవ్రతభర్తారో వర్జయేదంత్యజం యథా । శ్వపచోఽపి వరిష్ఠోఽభూన్మాఘవ్రతపరో యది । వరిష్ఠో వ్రతహీనశ్చేత్ శ్వపచాదపి చాధమః । బహునా కిం ప్రలాపేన శృణుధ్వం త్రిదశాలయాః ॥ ౬౨ ॥ ఏవం వేదార్థతో జ్ఞాత్వా మాఘస్నానం శుచివ్రతం ।య ఏవం వేద యః కుర్యాత్ స నిర్వాణం ప్రపద్యతే॥౬౪॥అనుష్ఠితం య దస్మాభిః మాఘమాసవ్రతం నరాః।యుష్మాకమిత్థమస్మాభిః కథితం వ్రతముత్తమం॥౬౫॥గృత్సమదః॥ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా దేవాస్తస్మిన్ జలే ముదా। సస్నుస్సర్వార్థకామాస్తే పయోధిం ప్రాపురోజసా॥ ౬౬॥ తత్ర తాలోకయామాసుర్విష్ణుమావ్యం జగద్గురుం । చతుర్భుజం కోమలాంగం శంఖచక్రగదాంబుజం।దధానం పీతవసనం కంబుకంఠం కిరీటినం।హారగ్రైవేయకటకైర్వైజయంత్యా విరాజితం ॥ ౬౭ ॥ స్మితం సువదనం విష్ణుం పంకేజదళలోచనం । గూఢగుల్ఫం కూర్మపాదం చారుజంఘోరుభాస్వరం । నాభీసరోజవిలసత్త్రివలీభిర్విరాజితం । మునిభిస్సనకాద్యైశ్చ స్తూయమానం శుచిస్థితం ॥ ౭౦ ॥ నీలజీమూతసంకాశం కౌస్తుభాభరణోదరం । సునాసం సుకపోలం చ లలాటతిలకోజ్జ్వలం ॥ ౭౧ ॥ సర్వాభరణసంయుక్తం లసన్మకరకుండలం ।సశ్రీకం త్రిదశాస్తత్ర ప్రణేముః పరమాత్మనే ॥ ౭౨ ॥ కృతాంజలిపుటాస్సర్వే తుష్టువుః పురుషోత్తమం॥ ... ...

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే మాఘమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వరసంవాదే నవమోఽధ్యాయః.

విష్ణుస్తోత్రం ॥ దేవా ఊచుః ॥ విదురధికగురుం త్వాం వేదవేద్యం విధిజ్ఞాః వినుతనిగమవాసం నైవ జానంతి మూఢాః । గ్రహపతిశశిపూర్వైః వహ్నిచంద్రవైరించవాస్యైః స్తుతచరణయుగం తే దర్శనం నోద్యజాతం ॥ ౧ ॥ దేవానందను

ధాబ్ధివృద్ధిశశినేస్వర్గాపవర్గప్రదే। బ్రహ్మేంద్రామరముఖ్యసర్గవిమలేవైకుంఠవాసాయతే। భూతావాసనివాససృష్టిషుసదావాసాయభానాయతే। సచ్చిద్రూపధరాయసత్యవచసేదేవేశతుభ్యంనమః ॥ ౫ ॥ సృష్ట్వాసర్వజగత్సుబాధమధికంధాతాథవాన్పాలనేవిష్ణుస్తల్లయకారణాయభగవాన్ శర్వోన్యథాత్మాస్వయం। సంపూర్ణాంబుసమావృతేచనిగమైస్సంస్తూయమానోభవాన్। శేషఃపత్రపుటేశయానఅధికస్సర్గస్తథాపూర్వవత్ ॥ ౬ ॥ పురాకృత్వాకృత్వాశిఖిలశిథిలీకారవిపులంవిపద్యంతేవిశ్వేవివిధకఠినైశ్చాతిగురుభిః। పరానందంలబ్ధ్వాపరమపదవీంపద్మభవనోమురారేత్వీంద్రాద్యానవిదురమలంతేపదయుగం ॥ ౭ ॥ చతుస్త్రింశాధిక్యైశ్చతురధికచైతన్యనివహైస్స్వపాకుర్వన్కర్మప్రకృతిగుణభేధైస్త్వనిఖిలం। నిషేధైస్త్యాగగ్రహణవరచేష్టాభిరఖిలంతథాచైకంత్వాం తేనవిదురనయామోహమతయః ॥ ౮ ॥ భవానేకోలోకస్తవనిఖిలరోమాళివివరేష్వనేకాబ్రహ్మాండాఃపరమపరమాణవఇవ। ప్రవర్తంతేసృష్టిస్థితిలయవిధయస్త్వనచవిదుఃవిమిశ్రాస్తైసర్వేరజసిరజసామందమతయః ॥ ౯ ॥ మహామాయామాదాస్సృజసిభగవంస్తత్త్వనిచయాన్మనశ్చిత్తాదీనైగుణగణనవప్రస్తుతపదాన్। తతస్తజ్జీవాత్మద్వితయవరరూపేణతనుషు। భవాన్ లాస్యోత్సాహంనటయతిసుసూత్రాదికధరః ॥ విధిస్త్వన్నాభిస్థఃకమలభవనస్సన్ తవవిభో। నజానన్నాళాంతఃప్రతిపదపదాదారజలధౌ। విమృగ్యన్ కోఽధారఃకమలధరకఃకోఽహమితిసఃస్వయంభూశ్చింతాంతేతేనఇతివదన్ఖేచసుగతిం ॥ సతప్త్వాసాహసింసమమధికనాభిస్థకమలే। తవాధారంజ్ఞాత్వాహరిరితివిరించిస్తవనుతిం। విధత్తేత్వంవిష్ణోమశకకరిభూతంస్థిరచయం। నిసర్గాద్వర్తన్త్వంవిహితమతనోషీత్స్వబలతః ॥ సహస్రాక్షోరూపస్సకలితసహస్రాంతవదనఃసహస్రాంఘ్రిర్బాహుస్సకలసహస్రాయుతగుణః। సహస్రాకారైస్త్వంసకలదివిభూరాదివిపులంసమావృత్యాభాసీత్యధికదశకాంగుష్ఠమపరం ॥ ౧౦ ॥ హరేకుక్షౌలోకాః స్తవవిహితసప్తద్వయపరాః। పవివ

ర్తం తేకోటిశోకేచిదఖిలభూతైశ్చసహితాః । విజానంతస్సర్వేనవిదురపరంత్వాంతవబలంస్వతంత్రం తేశౌర్యంజననమరణానేకశతశః ॥ హరేకేచిత్తత్త్వార్థః పరమపదవిజ్ఞార్థినిగమాన్విబుధ్యాక్రూరాద్యాఃఖగపతివిరించిప్రభృతయః । భజంతిత్వామేవప్రకృతిరహితాస్సత్వమతిభిః ప్రపద్యంతేత్వాం తేపరమపురుషంపావనధరాః ॥ ప్రహ్లాదోద్ధవశౌనకధ్రువనరారశ్చోనుజోనారదఃహనూమాంశ్చపరాశరప్రభృతయోమాయోహ్యవసిష్ఠాదయః । త్వద్భక్త్యాపరమాయురాప్తిరహితం తేజోమయం తేపదం । తస్మాదద్యననామ తేపదయుగం దేవేశసౌఖ్యప్రదం ॥ త్వంవిష్ణుస్త్వందినేశస్త్వమసిసురపతిస్త్వంవిధాతాధవస్త్వంత్వంసోమస్త్వంచసారిస్త్వమసిహుతవహస్త్వంమఖస్త్వంఖగాశ్చ। త్వంశైలాస్త్వంద్రుమాద్యాస్త్వమసిచకకుభస్త్వంసముద్రాస్తథాన్యత్తత్సర్వంత్వత్స్వరూపంజగదఖిలమిదం । నైవచాన్యంహరేసి ॥ ౧౪ ॥ నమస్యామోభూమ్నాముని మతిగుహాంతస్థమనిశంతపోభిర్దుశ్చారైస్తవపదయుగధ్యానకుశలైః । నిబద్ధస్త్వంతస్మిన్హృదయకమలేనంతవిమలేబహిశ్చాంతర్వ్యాప్తంపరమపురుషం దేవసతతం ॥ ౧౫॥ పురావిష్ణోచాన్యేభవజలధిముత్తర్తుమధికంమునీంద్రాయోగీంద్రాస్తవభవవిరించాదిదివిజాః । త్వదీయ్యాభక్త్యాసృత్యాఖిలసుఖనాకోపరివిభోతితీర్షుస్తేనూనంతవపదముపాజగ్మురనఘాః ॥ ౧౬ ॥ దురాచారప్రీతోప్యహరహనిపాపాశ్చవివిధానజామీశః పూర్వంస్వతనుభవమోహేనభగవన్ । సకృన్నోక్త్యాకాలేతవవిభవనామ్నాపసుగతిం స్తవాపిత్వంనామప్రీతిపదసుఖాం తేఽధికమితి ॥ ౧౭ ॥ స్వతంత్రోద్భూతాయాసకలగుణధారాగుణకలావిధిజ్ఞావేదజ్ఞావినుతపరశాస్త్రార్థకుశలాః । హరేసారదాశ్రీసకలగతిదానేషునిపుణాత్వదీయంయద్వర్ణద్వయపరసునామ్నాప్తమహిమా ॥ ౧౮ ॥ అనంతానంతేశస్తవనుతిముపాశ్రిత్యబహుధాతథాసీత్తైతల్పంవరమణిసహస్రాంతవదనైః । తథైవానంతారిస్తపసిభగవన్ త్వాంయుగశతంనుతింకృత్వాపశ్చాద్వహతితవవాహత్వమనిశం ॥ ౧౯ ॥ నమామితేచా

రుచరిత్రపావనంపదంసురేశాఖిలదుఃఖహారకం । అస్మాన్ సమాలోకయనిర్జరాన్స్వభో నిశాచరైర్నిర్జితదుఃఖమా
నసాన్ ॥ ౨౦ ॥ ఇదానీమింద్రలోకేతు ఇంద్రోనాస్తిసురేశ్వరః । కుత్రయాతీతినజ్ఞాతః నవిద్మోవయమత్రహి । నా
కేనిశాచరైర్యుద్ధమస్మాకంజాతమత్రతు । యుద్ధేపరాజితాస్త్వాంతుశరణ్యంశరణాగతాః । ఇంద్రంవాపృథగ్వాచా
న్యంసమర్థంస్వర్గపాలనే । పాహ్యస్మాన్ ప్రపన్నయత్వాత్త్వం దేవదేవతవానుగాన్ ॥ ౨౩ ॥ గృత్సమదః । ఇతిదేవైస్స్తుతో
విష్ణుస్స్మృత్వాతేషాంప్రయోజనం । విదితార్థస్తతోదేవాన్ ప్రసన్నఃప్రాహతాన్మునే ॥ ౨౪ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥
యస్మాదత్రాగతాదేవాః శృణుధ్వమనుశాసనం । వజ్రపాణిస్సురశ్రేష్ఠశ్శాపేనమహతాసురాః । పపాతపద్మశైలస్య
గుహాయాంగర్దభాననః । మిత్రవిందసతీంరాత్రావనుభూయపినిర్గతం । దృష్ట్వామునిశ్శశాపేత్థం శక్తిః స్వర్గా
యనోభవేత్ ॥ శక్తిహీనఃఖరగ్రీవో లజ్జయానిర్జనేవనే । గుహాయాంపర్వతస్యాసీద్దుఃఖేనమహతాసురాః । పద్మా
ద్రిపశ్చిమేదేశే గోకర్ణస్యోత్తరేతథా ॥ షడ్వింశద్యోజనేదూరేవర్తతేసశిలోచ్చయః । తస్మిన్యామ్యగుహాయాం
తుఖరగ్రీవశ్శచీపతిః । తృణశాకఫలాహారః కుక్షించండరవేణచ । యూయంగచ్ఛథదేవేంద్రంపద్మాద్రితటవాసినం ॥ ౩౦ ॥
ఉపాయంపరమంవత్స్యే తస్యపాపవిశుద్ధయే । తేనోపాయేనదేవేంద్రస్సశక్త్యాసుముఖస్సురాః । యుష్మాభి స్త్రిదివంగ
త్వాపాలయత్యఖిలాన్సురాన్ ॥ మాఘేమకరగేసూర్యేకించిదభ్యుదితేరవౌ ॥ తుంగభద్రాజలేదేవమానయిత్వాశచీ
పతిం । కారయధ్వంసురశ్రేష్ఠంస్నానంమాఘజలేసురాః ॥ తేనశక్తిర్భవేత్తస్యముఖంతత్సుముఖంభవేత్ ॥ ఇతి
దేవాహరేర్వాక్యంశ్రుత్వావిస్మితలాంఛనాః । పునర్వైకుంఠనాథాయ స్తేవిప్రసర్వేదివౌకసః । ఖరగ్రీవస్యశక్రస్యశక్తి
హీనస్యమాధవ । మాఘేస్మిన్స్నానమాత్రేణసుముఖత్వంకథంభవేత్ । శ్రుత్వాతేషాంవచోవిష్ణుర్భగవాన్ప్రత్యభా
షత । శ్రీభగవానువాచ ॥ కిమాశ్చర్యమిదందేవాః పురాగాధితసూభవః భువః ప్రదక్షిణంకుర్వన్ గంగాతీరేమహావనే ॥

కపిగ్రీవాభవత్తస్య గంధర్వస్త్రీనిషేవణాత్। గంధర్వాః ఖచరాస్తస్మిన్ మాఘే గంగాజలే ముదా। సభార్యాస్ససుతాః పుణ్యాః ప్రాతస్స్నాత్వా శుచివ్రతాః॥ మామభ్యర్చ్య విధానేన మాధవం మాఘవల్లభం। శ్రుత్వా తే మాఘమాహాత్మ్యం సంతుష్టాస్తే పరస్పరం। పునః ఖమాపుర్గంధర్వాస్సభార్యాస్సుసుతాస్సురాః॥ ౪౦॥ గంధర్వస్య ప్రియా కాచిన్న కార్యా స్నాఘమజ్జనం। బలాత్స్వపతినాయాతా గంగాతీరం సుఖప్రదం। గంధర్వవల్లభా తస్మిన్ శీతభీతా న మజ్జతి। స్నాత్వా సర్వే వయుర్లోకం సంతుష్టాస్తే పరస్పరం॥ మాఘే తస్మిన్ స్నానహీనాయాశ్శక్తిస్సద్యో వినశ్యతి। విచారేణ వినా తాం తు గంధర్వా జాతసంభ్రమాః। శక్తిహీనా భవత్తత్ర నారీ గంధర్వవల్లభా। గంగాతీరవనే ఘోరే హ్యేకాకీ సంచరన్ సురాః। మార్గం ధురంధరం దుఃఖాత్పాదచారీ శుభాననా। తదా గాధిసుతోఽయాతః స్నాతుం భాగీరథీజలే। తత్రైతస్మిన్ హరన్త్యాసి జనేన వరూపిణీం। ఏకాకీం కామసంతప్తః ప్రాహేదం గాధినందనః॥ విజనేస్మిన్వనే ఘోరే కాసి తేరక్షకః కుతః। త్వామహం పాలయే భద్రే మా భయం తవ కోమలే। అసహస్తత్ర వేగేన కామాంధోస్తమతిర్మునిః। తతస్తాం ప్రతిజగ్రాహ బాహుభ్యాం కన్యకాం తదా। విశ్వామిత్రోఽపి తామిత్థమనుభూయ బలాద్వనే। పశ్చాత్తాపమనుప్రాప్తశ్చింతయన్ స్నాతుమాగతః। మార్గమాణస్తదా భార్యాం గంధర్వః పునరాగతః। మునిం తతస్సమాలోక్య భార్యాం గాధిసుతం సురాః॥ ౫౦॥ జ్ఞాత్వా తయోర్దురాచారం తౌ శశాపాతికోపితః। మునే తే వదనం భూయాద్వైకారం మర్కటస్యవత్। పరస్త్రీసంగదోషేణ తథా మందమతిర్భవ॥ ఇతి గంధర్వశాపేన మర్కటాస్యోఽభవన్మునిః॥ తతో భార్యాం శశాపాసౌ నారీం చాప్రియవాదినీం। పాపాణో భవ పాపే త్వస్మిన్ భాగీరథ్యాస్తటే శుభే। గంధర్వః ప్రయయావపశ్చాత్స్వలోకం త్రిదశాలయాః। కీశాననోఽభవేదాశు మందబుద్ధిర్మునీశ్వరః॥ గంధర్వవనితా తత్ర సా బభూవ మహాశిలా। తయోరిత్థం భవేత్తస్మిన్ ద్వాదశాబ్ద్యవ్యతిక్రమే। నారదః పర్యటన్నాగాద్గంగాతీరాటవీం మునిః। విశ్వామిత్రం కపిగ్రీవం దృష్ట్వా విస్మితమానసః ॥ మునిం మందమతిం జ్ఞాత్వా జ్ఞా

త్వాతచ్చేష్టితంపురా । చింతయామాసమనసినారదస్తుమహాయశాః । అయంమునివరఃపుణ్యోమునీనాంగణపూజితః । సోయంపుష్పేషుసంగేనభ్రష్టోభూత్కామతోవృథా ॥ దుర్జయోమదనఃకేనజేతుంనైవహిశక్యతే । ఏవంసంచింత్యగంగాయాంకపిగిరివేణనారదః । మాఘేమందోదితేసూర్యేప్రాతస్స్నానవిధానతః । చచారనారదోదేవావిశ్వామిత్రాఘశాంతయే ॥ ౬౦ ॥ మాఘస్నానేనతుష్టేనమయాతత్రిసుచక్రికః । ఆసీత్తతోమునిర్హర్షాచ్ఛిలాయాంతావుభౌసురౌః । జపస్థంతావుభౌప్రోక్ష్యస్వకమండలుతశ్శుచిః । జప్యమానేజపేదేవాశ్శిలాసామృదులాభవేత్ ॥ హిత్వాతద్రూపదోరూపమాసీద్గంధర్వవల్లభా । దృష్ట్వాతామనఘాంనారీంనారదోవిస్మయంగతః । పునఃకృత్వాజలేమాఘేనారీగంధర్వవల్లభా । స్వర్లోకంప్రియతౌదేవాజగ్మతుస్తౌస్వమాశ్రియం॥ ... ...

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే - దశమోఽధ్యాయః.

శ్రీభగవానువాచ ॥ యస్మాద్భూయశ్శచీనాథంబోధయన్తేసురేశ్వరం । స్నానేనానేనమాఘేస్మిన్నింద్రఃపూతోభవిష్యతి । పౌర్ణమ్యాంమాఘమాసస్యమాఘమజ్జనకృత్పుమాన్ । వృషోత్సర్గంతుయఃకుర్యాత్సోపిపాపైర్నలిప్యతే ॥ మాఘేనక్రియుసాగతేచతరణౌమజ్జంతియేమానవాః తేషాంపైఃపరిముచ్యయాంత్యనిమిషాస్స్వర్గంమమేష్టాలయం । పాత్రేరజ్జ్యచపూజ్యమాధవమిమంకృత్వాతిహర్షాన్వితాః స్తత్రాఖ్యానమనంతసౌఖ్యచరితంమాఘస్యతేమత్ప్రియాః ॥ స్నానంయేమాఘమాసేతుమహాపాతకభీరవః । కుర్వంత్యనుదితేసూర్యేతేయాంతిమమమందిరం ॥ సితాసితేయత్రతరంగచామరేనద్యావిభాతేమునిభానుకన్యకే । లీలాతపత్రంవటఏవసాక్షాత్సతీర్థరాజేజయతిప్రయాగే । మాఘస్నానంవిపత్త్రారఃమాఘస్నానమఘాపహం। సర్వమాసోత్తమోమాఘస్సర్వదేవోత్తమోరవిః । సర్వవృక్షోత్తమోశ్వత్థస్సర్వదేవోత్తమోహరిః।సర్వశాస్త్రోత్తమోవేదస్సర్వవర్ణోత్తమోద్విజః।సర్వ

భూపోత్తమోరామస్సర్వబుధ్యుత్తమోమధుః । సర్వజప్యోత్తమంతామం సర్వనార్యుత్తమారమా । సర్వనద్యుత్తమాగంగాసర్వదేవోత్తమోవిరాట్ । సర్వశైలోత్తమోమేరుస్సర్వదానోత్తమంధనం।సర్వతీర్థాధికోమాఘస్సర్వవ్రతఫలాధికః । దానేభ్యశ్చక్రతుభ్యశ్చమాఘస్సర్వఫలప్రదః ॥ కృష్ణవేణ్యాంపుష్కరేచబ్రహ్మావర్తేహిమాచలే । కైవల్యదేప్రయాగేచగంగాసాగరసంగమే ॥ గోకర్ణేచప్రభాసేచకావేర్యాంపశ్చిమవాహినీ । దర్శనాద్యామ్యకూపారాతామ్రపర్ణీమహానదీ । నర్మదాయాంచగౌతమ్యాంవాణీంభాస్కరనందినీం । సహ్యపాదోద్భవాంరేవాంచాపేపుష్కరవాహినీ । భద్రాయాంశోణభద్రేచవేగవత్యాసరయూస్తథా ॥ యామ్యకైలాసగంగాయాంస్వర్ణముఖ్యాంమహానదీ । చతుర్వింశతికోటితీర్థేస్నానంచాప్యరుణోదయే । ప్రోచ్యతేదశభిర్వర్షైర్నిత్యస్నానేనమానవః । తత్ఫలంలభతేమాఘేభక్త్యాస్నానత్రయేణచ ॥ మాఘాభిషేకంయఃకుర్యాన్మాసమేకంనిరంతరం ॥ సాలగ్రామనివాసస్థంమామభ్యర్చ్యవిధానతః । మాఘేమాంమాధవందేవాఃపూజయంత్యంబుసన్నిధౌ । పుష్పైఃపంకేరుహైశ్శుభ్రైః కరవీరైస్సితాసితైః । మల్లికాకుసుమైస్తద్వత్కోమలైస్తులసీదళైః ॥ మందారైఃపారిజాతైశ్చచంపకైర్వకుళైశ్శుభైః । భక్త్యాపూజాంవిధాస్యంతియేమాంమాఘప్రియంసురాః । తేయాంతిమత్పదంపుణ్యంపునరావృత్తివర్జితం । ధాత్రీస్నానంతుయఃకుర్యాన్మాఘేమాస్యుదితేరవౌ ॥ ౨౦ ॥ ససర్వపాతకైర్ఘోరైర్విముక్తోయాతిమత్పదం। తులసీమృదమాలిప్యసర్వాంగేమాఘమజ్జనం । యఃకుర్యాదుదితేసూర్యేసోభూన్మత్ప్రియకారకః ॥ గోమయాలేపనంకృత్వాప్రాతర్మాఘేబహిర్జలే । యస్స్నాతితస్యపాపానివినశ్యంతినసంశయః ॥ యఃకుర్యాన్మంటపేరమ్యేమాఘేస్నాత్వామమార్చనం । సోపిసాయుజ్యమాప్నోతిమేదేవానాత్రసంశయః । మాఘస్నానవిహీనోయశ్శూద్రోవాపిద్విజోథవా ॥ తమంతకస్స్వదండేనతాడయేదఘకారకం । సంప్రాప్తేమాఘమాసేతుయానారీనీర

గాహనం । నైవాచరతిసానారీభుజ్యతేయమయాతనాం । యానారీకురుతేస్నానంమత్పిత్రైనుమాఘవారిణి । సానారీనరకంప్రాప్యకుంభీపాకేనపచ్యతే । భర్తృహీనాతుయానారీద్విభుక్తినిరతాయదా । మాఘస్నానవిహీనాసాకుంభీపాకేషుపచ్యతే ॥ ద్విజోయఃకురుతేదేవామాఘస్నానమఘాపహం ॥ ప్రాప్యతేమమహాపుణ్యాంమయయాసోపిప్రమోదతే । సంప్రాప్తేమాఘమాసేతుస్నానదానపరాయణః॥౩౦॥యామ్యంతునరకంఘోరంమాఘస్నాయీనపశ్యతి॥ మాఘమజ్జనహీనోయస్సమలాశీనసంశయః ॥ మాఘేస్నాత్వాతుయోశ్నీయాత్ మమభృత్యస్సగద్యతే। స్నాత్వామాఘేఋషీన్దేవాన్పితౄనపిచతర్పయేత్ । మదీయాంసుకథాంశ్రుత్వాసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే । మాఘేస్నాత్వాశుచిర్భూత్వాధాతనస్త్రధరోద్విజః ॥ దత్వార్ఘ్యంమాంస్మరన్మాఘేమాధవాయమహాత్మనే । పాపైస్సోపివినిర్ముక్తఃప్రాప్నోతిమమసన్నిధిం । సోపిపూజ్యోమయాదేవాఃయుష్మాభిఃపూజ్యతేసదా । మాఘేమకరగేసూర్యేభానోఃపూజ్యాస్తుయేనరాః । నమస్కారార్ఘ్యకైర్జప్తంతన్మామేవప్రపద్యతే । సమాహితమతిస్స్నాత్వాప్రాతర్మాఘేబహిర్జలే । పాపైస్సోపివినిర్ముక్తఃప్రాప్నోతిమమసన్నిధిః । యస్స్నాత్వామాంసమభ్యర్చ్యప్రాతర్మాఘేబహిర్జలే । అష్టోత్తరశతంవాపిగాయత్రీంవేదమాతరం । జపేదనన్యయాభక్త్యాపూజ్యస్సోపిమయాసురాః ॥ స్నాత్వామాఘజలేపుణ్యేజపేన్మామగ్రతశ్శుచిః । యద్యాచరతిదేవాశ్చతస్యముక్తిఃకరస్థితా । గాయత్ర్యాస్తుసమోమంత్రోమంత్రజాలేషునాస్తిహి । గాయత్రీపాపహారీస్యాద్గాయత్రీమోక్షదాయినీ ॥ ౪౦ ॥ మమాలయప్రదాతద్వద్బ్రహ్మలోకప్రదాయినీ । శంభోస్సూర్యహిమాంశోర్వాశ్చగాయత్రీలోకదాయినీ । తస్మాత్త్వాంమాఘమాసేస్మిన్స్నాత్వాభక్త్యాజపేన్నరః। సస్నాతస్సర్వతీర్థేషుసర్వక్రతుషుదీక్షితః । యుష్మాభిర్మునిభిర్యాతిస్తూయమానోమమాలయం । బ్రహ్మాయజ్ఞపరోయస్తుమాఘస్నాయీశుచివ్రతః బ్రహ్మలోకేచిరంస్థిత్వాతతోమామభిపద్యతే । ప్రణవవ్యాహృతీశ్శోచ్ఛక్త్వాగాయత్రీంవే

దమాతరం ॥ పాదంపాదంజపంస్త్వత్వాదక్షిణాంకేకృతాంజలిఃయజ్ఞస్త్వామాఘమాసేస్మిన్మహాపాపైఃప్రముచ్యతే॥ మాఘస్నాయీచాన్నదాయీమద్భక్తోబ్రహ్మయజ్ఞకృత్ । మత్కథాశ్రవణాసక్తోనసయాతియమాలయం ॥ మాఘేనదాతియోదీపంసాలగ్రామస్యసన్నిధౌ । దుర్లభంజ్ఞానమాసాద్యమత్పదంసోధిగచ్ఛతి ॥ మాఘేస్నాత్వావిధానేనప్రాతస్త్వాఘజలాంతికే । యఃపూజయతిమాంభక్త్యామాధనంమాఘవల్లభం । సకోటికులసంయుక్తోమమలోకేవసేచ్చిరం । తులసీమంజరీభిర్యోమాఘేస్నాత్వాసమార్చనం ॥ ప్రాతర్వారితటేదేవాఃసయాతిమమమందిరం। తులసీమణిభిర్మాలాంగళేధృత్వార్చయేచ్చమాం॥౫౦॥ గాయత్ర్యాదిజపేన్మాఘేనతస్యాసీద్యమాద్భయం।సదాసంధారయేద్యస్తుతులసీమణిమాలికాం ॥ నతంస్పృశంతిపాపానినచయామ్యభయానివా । మాఘేస్నాత్వామమాగ్రేతుపురాణానిచయోనదేత్ ॥ మత్ప్రియస్సపిశుద్ధాత్మాతస్యగేహేవసామ్యహం । మాఘేసాత్వాథమాంపూజ్యప్రాతర్వారితటేనఘః ॥ పురాణసంహితావక్తాకోస్త్రిరియోహ్యభిధీయతే । వాచ్యమానంపురాణంచశబ్దాభావవివర్జితం । శ్రీరాగేణనినామాఘేనశ్రోతవ్యంకదాచన ॥ సువ్యక్తంమత్కథాంపుణ్యాంగంభీరాంశాస్త్రగర్భితాం ॥ మనోహరేణరాగేణవదేత్పౌరాణసంహితాం । మాఘమాసకథాంమూఢోనశ్శృణోతిసపాతకీ ॥ మాఘేస్నాత్వామమాగ్రేతుపురాణవచనైశ్చమాం । స్తోత్రంయఃకురుతేభక్త్యాసోహందేవానసంశయః ॥ పురాణశ్రవణేబుద్ధిర్యస్యపుంసఃప్రజాయతే। మాఘజలాంతికేసాపిమమసారూప్యతాంగతః। నశ్శృణోతియదామాఘేపురాణంమోక్షదాయకం।సోపిమచ్ఛాసనాద్దేవాశ్చాంతకేనయమాలయె ॥ విష్ఠాక్రిమియుతేకూపేపతత్యాచంద్రతారకం।సాలగ్రామనివాసస్యమాఘేమేంఘ్రుదకంనరః । పిబేద్వ్రతపరోభక్త్యాసోపిపాపైఃప్రముచ్యతె ॥ ౬౦ ॥ నపిబేద్యదిమూఢాత్మాయోమాఘేమత్పాదోదకం । నరకంతస్యవిజ్ఞేయమనాంతందేవానసంశయః । మాఘవ్రతపరోభక్త్యామన్నిర్మాల్యంచమస్తకే । తంన

స్పృశంతిపాపానిసఋషిప్రవరోభవేత్ ॥ తస్మాన్మాఘవ్రతంపుణ్యంయుష్మాకమితికీర్తితం । యూయంగచ్ఛథదేవేంద్రంపద్మాద్రేస్తటమంజసా ॥ యన్మయాకీర్తితంమాఘవ్రతమింద్రాయపాపినే । బోధయధ్వంతతోదేవాఃసోపిపాపైర్విముచ్యతే ॥ తుంగభద్రాజలేస్నానాత్సుముఖత్వంభవిష్యతి ॥ శ్రీగృత్సమదః ॥ ఇత్యుక్తావిష్ణునాదేవాఃప్రహృష్టాస్తేమురాంతకం । నత్వాయయుశ్శచీనాథంగవేషంతోగిరింయథా । యదుక్తంహరిణాపూర్వంపద్మాద్రేస్సానుమావిశన్ । పృథక్పృథగ్గవేషంతఃతత్రతత్రసురేశ్వరాః । గవేషమాణాదదృశుఃకృకలాసంగిరేస్తటే ॥ స్థూలకాయంసూక్ష్మపాదంసూక్ష్మలాంగూలలోచనం । చలన్నైవాణుమాత్రంతుస్థలోపలమివాత్మనః । తాన్దృష్ట్వాకృకలాసస్తుజగర్జఘననిస్వనః ॥ దైత్యోయమితితేదేవాస్సంత్రస్తాస్తేధికంమునే । శనైఃకేచిత్తమాలోక్యకృకలాసఇతీరయన్ । తతస్తేవిస్మితాదేవాఃస్థూలాంగమతిభీషణం । అగాధస్థంగిరేస్సానౌలతాభిస్సుదృఢైస్సురాః । వికర్షణోద్యమంచక్రుఃపుణ్యపాకముపాగతే । లతాభిస్సుదృఢైర్బద్ధ్వావిచకర్షుర్బలాన్వితాః । నచాలయతితేకించిత్కృకలాసోమహాఘనః । విశ్రాంతావిబుధాస్సర్వేభాషమాణాఃపరస్పరం ॥ మాఘధర్మాన్సమాలోచ్యపరీక్షార్థంహరేర్వచః । దేవఖాతజలేదేవాఃతస్యదేహేముదాన్వితాః । ప్రాతర్మాఘేపరేద్యుస్తేహ్యభ్యషించన్మశన్వీర!కృకలాసస్తతోదేహంహిత్వాఘనతరంతథా ॥ నారీరూపముపాశ్రిత్యదివ్యభూషణభూషితం।సురాణామన్తికంగత్వానారీరూపగుణాన్వితా । తాంద్రృష్ట్వావిస్మితాదేవాఃత్వంకాసీతిబభాషిరే॥౭౬॥ ... ... *

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే - ఏకాదశోధ్యాయః॥

శ్రీగృత్సమదః ॥ దేవానువాచసానారీసహర్షాన్మునిపుంగవ । దేవానామగ్రతఃస్థిత్వాశృణుధ్వంవైసమాహితాః॥ ౧ ॥ నారీ ॥ జాతాకాశ్మీరదేశస్థాసుశీలాఖ్యాద్విజాత్మజా । మాంసమానసుగోత్రాయవివాహమకరోత్పి

తా ॥ పతిరేవ చతుర్థేఽహ్ని మృతస్సోఽశనిపాతితః । పితా పశ్చాత్సపత్నీకస్సురరోదాతిదుఃఖితః ॥ తతస్సుధీరువాచే దం దుఃఖాదాకులితేంద్రియః । జన్మకష్టం మనుష్యాణాం స్త్రీజన్మాధికకష్టతా ॥ తత్రాపి బాల్యే వైధవ్యం కష్టాత్కష్టతరాధికం । భర్తృహీనాం కుమారీం మే మనో ద్రష్టుం న రోచతే ॥ బంధుష్వేనాం సుతాం స్థాప్య వనే వాసో వరం మమ। ఇత్యుక్త్వా దుఃఖసంతప్తో బాంధవానాం వశే సుతాం ॥ విధాయ విప్రస్సస్త్రీకః విపినం సముపాశ్రయత్ ॥ సోఽపి కాలాంతరే యోగాన్నిర్వాణం ప్రత్యపద్యత ॥ తదా బంధుషు సంస్థాహం నిత్యం కష్టేన పోషిణీ । సుతేష్టబంధుహీనాహం నిత్యం భిక్షాన్నజీవనా ॥ న సంస్కృతాన్నమల్పం వా భుక్త్వా పర్యుషితాశనా । క్రయవిక్రయణాదేవ వ్యర్జితా భుక్తశేషతః। మయా నాచరితం స్నానం ప్రాతః పర్యుషితాశనా । న ధ్యాతం విష్ణుపాదాబ్జం న శ్రుతా హరిసత్కథా ॥ ౧౦ ॥ న మయా పుణ్యతీర్థాని స్వప్నే వా సేవితాని చ । జిహ్వాచాపల్యదోషేణ నోపోష్యం విష్ణువాసరే । అనుష్ఠితే ష్వలోకేషు సర్వేష్వేకాదశీవ్రతం । జాగరాద్యైర్హరిం పూజ్య హరిభక్తిపరాయణాః । విహసన్విహసన్నేవం తాన్దృష్ట్వా నిందితాస్స్వయహం । మమేష్టకారిణః కేచిత్కురుధర్మమితీరితాః ॥ తతస్తాన్వ్యాజముత్పాద్య శపితా స్వ్యతిరోషతః । ఇత్యహం వివిధైర్దుర్విత్తైర్వ్యసూర్జయిత్వాదివానిశం ॥ న చోపకారం నో దానం మయా కించిత్కృతం సురాః । ఇత్యహం ద్రవ్యసంతుష్టా భిక్షాన్నోదరపూరితా ॥ సకేశాస్నానహీనాహం బ్రాహ్మణీగతభర్తృకా । ధృత్వా హం ధాతవసనం పర్యటం సదనే ష్వహం ॥ పరిహాసకథాలాపైః పౌరైస్సహం వరరూపిణీ । దుర్జనైర్మనస్మరేణాహం సంతప్తా కామచారిణీ । యువానం రూపసంపన్నం వైశ్యం మే స్వాత్మకాముకం। మిథో వా చం మయా సంగం కాంక్షసే యది మా చిరం॥ తూర్ణమాగచ్ఛ మద్గేహం మహానిశి నసంశయః । తథేత్యుక్త్వా తదా జారః సమాయాతో మహానిశి । అన్యోన్యభాషణైః స్వేష్టకం దర్పోదయహేతుభిః । తేనాహం రతిమభ్యేత్య విధవాపి చ కామినీ ॥ రాత్రిశేషం తు క్షణమివ మయానీతం దు

రాసదం । జారోజగామతూర్ణంతద్దృష్ట్వాకోప్యరుణోదయే ॥ పఠిభాతేహంయథాపూర్వంగృహకర్మణిసారవత్ ।
నియుక్తాతత్రలోకైశ్చతేనతృప్తాస్మివైసురాః । ఏవందినేదినేపుంభిర్బహుభిర్నవయావనైః । స్వీకృతార్థాతిసం
తుష్టారతినాగుహ్యచారిణీ । మయానాచరితంక్వాపిసత్సంగంసుఖదాయకం।స్నానాద్యాచారకర్మాణినిందితానిమ
యాపురా ॥ మయావిష్ణుకథానిత్యంనిందితాభ్యాసకాఅపి।తతఃపంచత్వమాపన్నాగతేకాలేతతస్సురాః। భుక్త్వాయ
మాలయేఘోరేయాతనాంతీవ్రవేదనాం। తేనదోషేణజాతాహంవ్యాఘ్రయోనౌత్రిజన్మసు ।త్రివారంమర్కటత్వం
చపంచవారమనడ్వహః । శతవారంపునఃస్త్రీత్వంగతభర్తృత్వమంజసా । శ్వానత్వమష్టవారేషుపిశాచత్వంచతుశ్శ
తం । తథాకాకేషుఘూకేషుకీటకేషుఖగేష్వపి।సర్పయోనింసమాసాద్యశతవారంతథాసురాః। పశ్చాజ్జంబుకయో
నౌతుద్విశతంజన్మకుత్సితం ॥ శతత్రయంవిడ్వరాహోనకులేషుచతుశ్శతం । తథాపంచశతంజన్మబిడాలేషుపునఃపు
నః । షట్ఛతంత్వాఖుయోనౌతుకృకలాసేసహస్రకం । ప్రారబ్ధపుణ్యంవక్ష్యేహంశృణుధ్వంత్రిదశాలయాః । పురా
హంబాల్యవైధవ్యైవైశాఖేమధ్యగేరవౌ । పంచవాసరపర్యాప్తంపథిశ్రాంతాయవైపురా ॥ మయాదత్తంద్విజా
యేత్థంతేనయూయంకృపాకరాః । ముక్తికారణముద్యోగందుర్యోనేర్మమదేవతాః । కృతంయుష్మాభిరేతద్వః
కథితంత్వఘసంచయం ॥ శ్రీగృత్సమదః ॥ ఇతిశ్రుత్వాతతోదేవాస్తస్యావాక్యంసువిస్మితాః ॥ తతశ్చకస్మైపఠిదదు
ర్దేవాయరమణీంశుభాం । కృకలాసోఘదేహోపిప్రాతర్మాఘేంబుబిందుభిః । సంసిక్తోముముచేశీఘ్రందివ్యనారీబ
భూవహ । సాదేవవల్లభాభూత్వామాఘమాసప్రభావతః।భూయశ్శక్రంగవేషంతస్సర్వబృందారకాముసే। పద్మాద్రె
దక్షిణేసానౌచకారఖరనిస్వనం । ఇంద్రోయమితితేదేవాస్సమాజగ్మురరిందమాః । వినిష్క్రాంతంశచీనాథంఖ
రగ్రీవంగుహాముఖాత్ ॥ ఉత్తబ్ధకర్ణమూర్ధ్వాస్యందదృశుస్త్రిదశాలయాః । కేచిన్నిర్వేదమాపన్నాఃకేచిత్తంజహ

సుభ్రూశం। కేచిత్తూష్ణీంస్థితా స్తద్వద్దేవనాథం ప్రభుంతథా। ఖరగ్రీవ స్తతో దేవాన్ దృష్ట్వాతూర్ణం గుహాంగతః॥ ప్రాయాద్దుఃఖనవిపులం దేవేంద్రశ్చింతయన్నఘం । గచ్ఛంతమనుజగ్ము స్తేమహాంతోదైత్యశత్రవః । కోణేకోణే విలీనోభూదింద్ర స్తేషామదృశ్యకః । తత స్తేన్వేషమాణాశ్చ దేవా స్తత్రగుహాంగణే । సాంధకారేజగుర్వీక్ష్యసవ్రీడంగర్దభాననం । వజ్రపాణేవయందేవాః మాభయంమాభయంతవ । తవాగతమఘంసర్వం విష్ణునాభోధితావయం । అన్వేషమాణాస్త్వామింద్ర సుగ్రీవార్థంఖరాననం । ఇత్యుక్త్వా తేమరాశ్శక్రంపాణిభిఃపాణిమగ్రహీత్ । హిత్వాగుహాంబహిర్గత్వా దేవేంద్రేణసురాస్సమం । శక్తిహీనశ్శచీనాథఃఖరాస్యోనమ్రకంధరః । తుంగభద్రామువాగచ్ఛత్సదేవైస్స్వర్గవాసిభిః ॥ ప్రాతర్మందోదితేసూర్యేమాఘేనక్రంగతేరవౌ । ప్రతిపత్తిథిమారభ్యమాఘేశుక్లస్యమజ్జనం । త్రింశత్స్వఘహారేష్వేషుతిథిష్వాత్మాఘముక్తయే । తుంగభద్రోదకేశక్రశ్చకారదివిజైర్సహ । శాపపాపవినిర్ముక్తశ్శక్రస్యసుముఖంతథా। వినశ్యతిఖరాస్యంతు సుముఖత్వంబభూవహ । దేవాదేవపతింద్రృష్ట్వా తుష్టువుస్సాధుసాధ్వితి । శక్తిర్భవేత్తతస్సమ్యక్ స్వర్గాగమనసాధనా ॥ ౫౦ ॥ వాసవస్స్వర్గతైస్స్వర్గం ప్రయయౌమునిసత్తమ । మాఘమజ్జనమాత్రేణ మాసేస్మిన్నఘహారకే । కృతపాపవినిర్ముక్త శ్శక్రోవక్రాననోపివా ॥ గృత్సమదః ॥ ఇతితేకథితోజహ్నోమయామాఘఫలోదయః । యశ్శృణోతీమమధ్యాయంమాఘస్నానపరాయణః । విముక్తోఘైహర్రింయాతిభుక్త్వేహాఖిలసంపదః । పంపాతీరేపురాకశ్చిత్పిశాచోఘోరదర్శనః । విముక్తస్సుఖమాపేదేశ్రుత్వామాఘకథాంయథా॥ ... ...

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే-దేవేంద్రాఘనివారణం నామద్వాదశోధ్యాయః.

శ్రీజహ్నుః ॥ పాయంపాయం న మే తృప్తిస్త్వత్తో విష్ణుకథామృతం । ఇదం భాగవతం శాస్త్రం భూయః కథ
య మే ప్రభో ॥ ౧ ॥ కోఽసౌ నిశాచరః పాపః కేన మాఘఫలం శ్రుతం । కథం పిశాచదేహాచ్చ ముక్తిః పంపాతటేఽనఘ ॥ శ్రీ
గృత్సమదః ॥ పంపాతీరే పురా కశ్చిద్వైశ్యో బహుధనాధిపః । సర్వరాజాశ్రయే తస్యాస్తటే పంపాపురాహ్వయే । తతః
కాలే గతే వైశ్యో మమార మరణాగమే । యస్మాత్తేనార్జితం కించిత్సత్పాత్రే నోపపాదితం ॥ సోఽదత్తేన చ దోషేణ దరి
ద్రోఽభూత్పునర్భువి । దరిద్రోర్తశ్చ కారాఘం బహుపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ తేన దోషేణ తత్రైవ మృతస్సోఽశనిపాత
తః । పంపాతీరే వటే విప్రః పిశాచోఽభూత్సుదారుణః । భక్షయన్ సర్వజంతూంశ్చ భూచరాన్ ఖేచరానపి । తతస్త్వం
తరితే కాలే స్నానార్థీ బ్రహ్మనందనః । వసిష్ఠశ్చాజగామాస్యాస్సలిలే చానుగైర్వృతః । స్నాత్వా పంపాజలే పుణ్యే
మాఘే సూర్యోదయే మునిః ॥ కృత్వా కర్మాణి సర్వాణి శుచిశ్శుద్ధమతిస్తతః । సమభ్యర్చ్య విధానేన విష్ణుం విశ్వాఖిలేశ్వ
రం । వసిష్ఠస్తత్సమీపే తు శిష్యేభ్యో విష్ణుసత్కథాం । మాఘమాసం మహాపుణ్యం భగవత్ప్రియకారకం ॥ ౧౦ ॥
శిష్యానభిముఖాన్ కృత్వా శృణుధ్వమితి సోఽబ్రవీత్ ॥ శ్రీవసిష్ఠః ॥ మాఘేఽస్మిన్ యే నిమజ్జంతి మార్తాండస్యోదయే నరాః । తే
షాం గురూణి పాపాని ఆర్ద్రాణి శుష్కాణ్యథాపి వా । సద్యో నశ్యంత్యశేషాణి యథా సూర్యోదయే తమః । యో న స్నాతి ర
వౌ మాఘే మకరస్థే నరాధమః । సర్వపాపాలయం విప్ర తే మాహుర్నరకాతిథిం ॥ త్యక్త్వా యజ్ఞాదికర్మాణి తథాన్యా
న్యతికృత్స్నశః । కృత్వా మాఘవ్రతం పుణ్యం యస్సయాతి హరేః పదం । ఇత్యాదిబహుభిర్వాగ్భిర్వసిష్ఠో మాఘసత్క
థాం । ప్రపాఠ శ్రోతృశిష్యేభ్యః శ్రావయామాస భక్తితః ॥ శ్రుత్వా క్షణం తటస్థోఽయం రాక్షసో ఘోరదర్శనః । వటా
త్సపాత విప్రస్య పురతః పుణ్యయోగతః । నివేద్య స్వస్య వృత్తాంతం యత్ప్రాగ్జన్మని చేష్టితం । తం దృష్ట్వా విస్మితోఽభూ
త్వా వసిష్ఠో బ్రహ్మనందనః ॥ పంపాయాస్సలిలే భూయస్తస్యాఘపరిశుద్ధయే ॥ మాఘే సంస్నాపయామాస కుశస్థం ఘటి

కాద్వయం । తథావిష్ణుకథాయాశ్చశ్రవణేనసరాక్షసః । సర్వపాపైర్వినిర్ముక్తః పూర్వకర్మానుబంధకైః । సద్యోదివ్యవపుర్భూత్వాప్రసాదాచ్చక్రపాణినః । ప్రియయావిష్ణుసదనంకోటిసూర్యప్రభాన్వితం ॥ ౨౦ ॥ యేలోకే హరిగాధభోధనుతయః యేవాకథాభ్యాసకాః । యేవాతత్పదపంకజార్చనరతాయేవానిశంపూజకాః । తేతేసాధుపరాస్సుకర్మనిరతాః స్వేష్టంచవిష్ణోఃపదం । సమ్యగ్యాసముపాకరోతిభగవానంతేస్వరూపప్రదః ॥ యోగానేకసుకర్మకోటిఫలదాంహత్యాద్యఘంహారిణీం । తీర్థస్నానసమస్తపుణ్యగదితాంసుజ్ఞానశీలప్రదాం । నిత్యానందకరీంనిరస్తతనుభిశ్శశ్వత్పవిత్రాలయాం । యూహోయో నశృణోతిసోపినిరయం ప్రాప్నోతివిష్ణోఃకథాం ॥ వర్ణానేకసబిందుశృంగనపదైర్హీనోపి సల్లక్షణైర్వృత్యస్తైఃపరివర్జితో గురుకథాలాపైస్సుశంకాన్వితః । శ్లోకోయస్య తథాప్యుపాధిశతకైర్యుక్తోపిభక్త్యాముదా యన్నామాంకితగద్యపద్యనిచయైః శ్రావ్యస్సదాసాధుభిః ॥ జన్మానేకతరంగవారిధిమహాగాధానిమగ్నాతురైః । కోధారఃకథమద్యకింపరమహోహాహేతిదుఃఖాన్వితః । శ్రావ్యావార్తాక్షురసత్కథాతిసుఖదా సద్యఃకరాలంబినీ । నోచేద్ఘోరతరంప్రయాంతికుధియః పాపంద్విజఘ్నాయథా ॥ తస్మాద్విష్ణుకథాంప్రుశ్యాంనరాయేసుఖకాంక్షిణః । అభ్యాసమాచరన్సమ్యక్సర్వపాపాపనుత్తయే ॥ విష్ణుగాథావిహీనస్యలోకవార్తారతస్యచ । ముఖంనాలోకయేత్క్వాపి ఆలోకాలోకయేద్ధ్రువం । విష్ణోశ్చజన్మకర్మాణియోవ్యాఖ్యాతిముదాన్వితః । శ్రోతృభ్యోవక్తియోభక్త్యాసభవేదచ్యుతస్స్వయం ॥ నిమిషంనిమిషార్ధంవాయశ్శృణోతిహరేఃకథాం ॥ సద్యస్సుఖమవాప్నోతికిమన్యైర్బహుభాషణైః ॥ ... ... ౨౮ ॥

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే - పురాణశ్రవణాత్పిశాచమోచనం నామ త్రయోదశోధ్యాయః.

శ్రీగృత్సమదః॥ వక్ష్యామిశృణువిప్రేంద్రమార్కండేయోదితంవచః । నైమిశేసుమహారణ్యే సమస్తమునిసేవితే । కదంబనీపవృక్షైశ్చ మధూకైశ్చహరీతకైః । హింతాలసాలపనసచంపకాగురుగుగ్గులైః ॥ తాలైశ్చామ్రాతకైశ్చైవ శిరీషైః కుటజైస్తథా ॥ తమాలపిప్పలైశ్చైవన్యగ్రోధైశ్చసుపుష్పితైః । నారికేళైశ్చలికుచైఃనింబైర్గ్రామతిణాసహా । నైమిశేసుమహారణ్యే గోమతీతీరవాసిని ॥ నానాద్రుమలతాకీర్ణే సర్వజంతుసుఖావహే । మునీనామభవద్వ్యాజోఅన్యోన్యాధిక్యకాంక్షయా ॥ భృగుశ్చాహంతపోనిష్ఠఃయోగినాంధురిసంస్థితః । గౌతమః ప్రత్యువాచేదంజరతోహమితిస్ఫుటం । బ్రహ్మకల్పోమయాదృష్టస్తపోనిష్ఠేనయోగినా । రోమశఃప్రత్యువాచాథయోమునీనామహంగురుః ॥ నమయాసదృశఃక్వాపిమునిబృందేషువిద్యతే । సముత్థాయసభామధ్యే గార్గ్యో వృద్ధస్సుగద్గదః॥ అబ్రవీద్వాక్యమార్యోహంఅనంతనిగమాలయః । నమయాసదృశఃక్వాపి మునిబృందేషువిద్యతే । అబ్రవీదథమాండవ్యః కాల్యకర్మప్రవర్తకః । సత్కర్మనిరతఃశ్రేష్ఠస్సర్వశాస్త్రవిశారదః॥ ౧౦ ॥ నమయాసదృశఃక్వాపిమునిబృందేషువిద్యతే । అథాహశంతనఃకోపాత్సభామధ్యేరుణేక్షణః ॥ యోగాభ్యాసరతస్సమ్యక్సమాధిస్థోహమాత్మవిత్ । నమయాసదృశఃక్వాపిమునిబృందేషువిద్యతే ॥ ఉవాచాంతర్జ్వలత్కోపాత్పులస్త్యో మునిపుంగవః । వేదశాస్త్రార్థవిద్యాద్యైశ్శిక్షితోవృద్ధపూజితః ॥ నమయాసదృశఃక్వాపిమునిబృందేషువిద్యతే ।శౌనకోప్యవదత్తూర్ణం మునిగ్రాణ్యోహమాత్మవిత్ ॥ పూజ్యోహంమునిభిస్సిద్ధైర్నకోపిసదృశోమయా ।ఏవమన్యోన్యసంభూతైర్వాక్యైరుగ్రైర్మునీశ్వరాః॥ సంజాతమన్యవస్సర్వేయుయుధుస్తేపరస్పరం । భృగోస్సమీపమాయాతాః కేచిన్మునివరాజవాత్ ॥ జటాముత్పాటయామాసు ముష్టిభిస్తాడయన్మునే । గౌతమశ్శ్మశ్రురోమాణి సముత్పాట్య సుదారుణం ॥ సోపితాన్వ్యథయామాస ముష్టినావ్యగ్రబాహునా । తన్ముష్టిఘాతవ్యథితాః రురుదుర్బాష్పలోచనాః ॥ తథాన్యేకోపసంతప్తాగార్గ్య

మాండవ్యముఖ్యకాః । తూర్ణం విశీర్ణయామాసుశ్శాక్యాదీన్ప్రతివాదినః ॥ అజినంఛత్రికాపీనం సితాతపనివారణం । చూర్ణయామాసురుగ్రేణస్వకరస్థంకమండలుం ॥ ద్విధాబభంజురన్యోన్యదండాదండైర్విఘాతితాః ।దండైః కృష్ణాజినై స్తద్వన్ముష్టిభిర్వప్రరజ్జుభిః ॥ జటాశ్మశ్రువికర్షైశ్చయుయుధుస్తేపరస్పరం । రజోగుణనిమిశ్రాస్తే యథామూఢాఃపరస్పరం ॥ ఆసీద్ఘోరతరంయుద్ధంవిష్ణుమాయావిమోహితాః । సర్వేహంకారదృప్తాస్తేమునయస్తనుమానినః ॥ తానథ్యైత్యతథావిప్రనారదఃకలహప్రియః । పునశ్చాన్యోన్యయుద్ధాయప్రేరయిత్వాపరస్పరం ॥ తతో వైకుంఠమగమదేతద్విష్ణోర్నివేదితుం ॥ నారదస్తత్రహరయేతస్మైసర్వంన్యవేదయత్ ॥ త్రిచ్ఛుత్వాభగవాంస్తత్ర నారదంపునరబ్రవీత్ । మన్మాయాహృతబుద్ధీనాంమునీనాంవిపినౌకసాం ॥ యముద్దిశ్యభవద్యేషాంకలహోవ్యసనాలయః । అపాయేనవినాజేతుంనచాన్యైరపిశక్యతే ॥ తేషాంజ్ఞానోదయార్థంతుప్రేషయామీహామత్ప్రియాన్ । సనకశ్చసనందశ్చసనత్కుమారఏవచ ॥ సనత్సుజాతశ్చతురాఃబాలకాఃపంచవార్షికాః । లయోదయయుతావృత్తిహ్యయోఘాయశ్చతుర్యగాః॥ బాలకత్వేప్రవర్తంతేసనకాద్యామమప్రియాః।తదాహంప్రేషయేవృద్ధంమార్కండేయంమహామతిం ॥ ౨౦ ॥ సప్తకల్పస్థాయీచజరఠస్సాధుసంమతః ॥మార్కండేయస్యచైతేషాం వివాదస్సంప్రవర్తతే ॥ కలహగ్రస్తచిత్తానాంమునీనాంపశ్యవైమునే । త్వంతూష్ణీంతిష్ఠదేవర్షేసదస్యేషాంవిలోకయన్ ॥ ఏవంభగవతోవిష్ణోర్నారదస్సాధుదర్శనః॥ప్రతియాతఃప్రయత్నేనకౌతుకందర్శనోత్సుకః॥విష్ణునాప్రేరితమతిర్మార్కండేయస్సభాంగతః।సర్వాన్ససాంత్వయామాససాధువాక్యైశ్చసంమతైః ॥ ఆశ్వస్తామునివర్యేణమునయఃకలహేధృతాః।తూష్ణీంబభూవుర్విప్రేంద్రతుండికేనోరగంయథా॥తత్రకించిద్గతేకాలేసనకాద్యాఃకుమారకాః। ఉచ్చరన్నుచ్చకైర్విష్ణోర్నామాన్యాదిత్యభాస్వరాః ॥ బ్రహ్మజ్ఞాభగవద్ధ్యానాస్సమాజగ్ముస్సభాంమునే । తాందృష్ట్వాదూరతస్తూర్ణం

మృకండుతనయస్సుధీః॥ సముత్థాయాసనాదేషామభియాతస్సభాంతరే।సమభ్యర్చార్ఘ్యపాద్యైశ్చమధుపర్కపు
రస్సరం॥ తేభ్యోననామహర్షేణపాదయోస్సపృథక్పృథక్। దధారశిరసిహ్యేషాంపాదప్రక్షాళనోదకం॥తంద్రుష్ట్వావిస్మి
తాస్తత్రసనకాద్యాఃకుమారకాః। మృకండుసుతమాహూస్తేసదస్యస్మిన్మునీశ్వరం ॥౪౦॥ భవాన్వృద్ధోమునిశ్రే
ష్ఠోమునీనాంధురిపూజితః। కల్పస్థాయీతథాసప్త బ్రహ్మాద్యైరపివందితః॥ అస్మాకమత్రసదసి హ్యర్ఘ్యపాద్యా
భివందనం। కథంకరోషివిప్రేంద్రభగవన్మునిసత్తమ॥ అభ్యుత్థానాభిగమనంవయోవృద్ధశ్చవందనం। నకుర్యాద్బా
లకేభ్యశ్చశ్రుతిరేషాప్రవర్తతే॥ వయంవైవిప్రశార్దూలబాలకాఃపంచవార్షికాః। మార్కండేయః। ఇత్యు
క్తస్సనకాద్యైశ్చ తైస్తథాపంచవార్షికైః॥మార్కండేయోథతానాహసభాయాంసూనృతంవచః।శ్రీమార్కం
డేయః॥ శృణ్వంతుభగవద్దాసాఃప్రవక్ష్యామ్యత్రసంసది॥ ఆయుఃప్రయాతిజంతూనాంవాసరేవాసరేగతే। యత్సూ
క్ష్మవ్రణసంయుక్తైకుంభస్థోదకంయథా॥ ఏకవింశతికల్పంవాయేజీవంతితతోమృతిః। నానృతంతుభవేత్కాప్యపి
యస్మాత్కాలాదిజీవనం॥ వార్ధక్యేనాథవాగ్ర్యేణవేదశాస్త్రేణకర్మణా। యోగేనయోగధర్మేణతపసాకింసమా
ధినా। జ్ఞానహీనగుణత్వేనకేవలంచిరజీవినా। స్వాత్మానుకాలక్షపణాత్ దుర్మతీనాంచజీవనం॥ వ్యర్థమాయు
ర్నసందేహస్తస్మాత్ జ్ఞానంసుదుర్లభం। నాశకాలేసమాపన్నే జంతుర్లోకభయంగతః॥ కర్మాకర్మఫలాభ్యాం
చభుక్త్వాభూయస్తనుంవిశేత్। అనిత్యేనైవదేహేనకింతస్మాన్స్వార్థబుద్ధినా॥ విష్ణోఃకథావిహీనేనకోటికల్పేషుజీవినా॥
కించిన్నాస్తిఫలంతస్మాదన్యదస్తిమహత్ఫలం॥ కైటభారికథాలాపఃనితరాంఫలదాయకః। నిమిషంనిమిషార్ధంవా
యేశృణ్వంతిహరేఃకథాం। తేనరాహ్యగ్రగణ్యాశ్చమునీనాంధురిపూజితాః। యూయందివానిశంవిష్ణోఃధ్యానార్చా
లాపవందనైః॥ నివసత్యనిశంచక్రీయుష్మాకంహృదయాంబుజే। నచాస్మాభిఃక్షణార్ధంవాశ్రుతావిష్ణుకథాశుభా।విష్ణోః

కథావిహీనోయస్సోతివృద్ధోపిబాలకః । బాలకస్తత్కథాసక్తస్సవృద్ధఃపూజితస్సురైః॥యూయంపంచసమాబాలా
వ్యాస్మాకంగురవస్సదా । జ్ఞానవృద్ధస్తపోవృద్ధో వయోవృద్ధస్తథాత్మవిత్ । సదావిష్ణుకథాసక్తఃపంచైతేగురవస్స్మృ
తాః । భవంతఏవజానంతుకైటభారికథామృతం । గురుత్వంచలఘుత్వంచఏతద్వైతనుమానినాం । ఇత్యుక్త్వాస్సన
కాద్యాశ్చమార్కండేయేనసంసది ॥ గృణత్సుమునిబృందేషుకలహాగ్రస్తబుద్ధిషు । తథాహీతిపునఃప్రోచుస్సనకా
ద్యాస్సభాంగణే ॥ ౬౦ ॥ యేకైటభారిసుకథామృతపానశీలాః యేవాతదంఘ్రికమలోదకవారిగాహాః । యేవాసు
రేంద్రకరుణాకరకృష్ణవిష్ణోదామోదరేతిసతతంజపితాస్సుపూజ్యాః ॥ యత్పాదనిస్సృతజలేనపవిత్రకాయాయన్నా
మకీర్తనమజస్రమమోఘజిహ్వాః । యద్భక్తియోగమచలం సుదృఢంయశశ్చయత్పూజనాయచరితౌచకరౌకృతా
ర్థా ॥ తస్మాదనంతసుకథాభిరతాస్సుపూజ్యాస్సన్యాసినోపిమునయోపిసుయోగయుక్తాః । వైకుంఠభక్తిరహి
తోరుతపఃప్రభావైఃకింజీవితత్వమపరం చిరకాలమేషాం ॥ శ్రుతీచతస్యవివరావితినేత్రయుగ్మం ।లహాంచహస్తయు
గళావపిదారుదర్వీ । దేహోపిభస్మసదృశోరువినాసురమ్యో । యద్విష్ణుగాథపరివీక్షణపూజయాచ ॥ ఇతిశ్రు
త్వాశౌనకాద్యావచస్తేషాంసులజ్జితాః । నిర్విణ్ణమతయస్తేతు ప్రణేముఃప్రీతిసంయుతాః ॥ మార్కండేయస్య
పదయోః తేషాంపాదయుగేషుచ । నమస్కృత్వాబ్రువన్విప్రాయుష్మాభిశ్శిక్షితావయం ॥ శ్రోతుకామావయంవి
ష్ణోః కథాంజ్ఞానప్రదాయినీం । వదతత్రమునిశ్రేష్ఠకృపయాస్మాకమాదరాత్ ॥ ఇతితేషాంవచశ్శ్రుత్వానారదాద్యా
హరిప్రియాః । అనుజ్ఞాతాయయుస్సర్వేశౌనకాద్యైర్మహాహరేఃపదం ॥ న్యవేదయన్ముకుందాయతేసర్వేనారదాదయః
సోపిశ్రుత్వాస్వయంజ్ఞాతోవ్యాసరూపీజనార్దనః ॥ సూతాయజ్ఞాపయామాసవేదార్థంవిశ్వతోముఖః । తతస్సూ
తముఖాత్సర్వేశుశ్రువుర్వైహరేఃకథాం ॥ ౭౦ ॥ శౌనకాద్యాస్తతస్సర్వేసాధుశాంతధియోభవన్ ।వినాగురుప్రసా

దేనసుజ్ఞానంనైవలభ్యతే ॥ అష్టాపదేనకృతకైబహుజంతవస్తేకర్మానురూపగుణకారణలబ్ధసంజ్ఞాః । పంచత్వమేత్యసకలాప్యచిరేణతస్మిన్ జ్ఞానేనతేనసుఖలబ్ధివిచారణంకిం ॥ గృత్సమదః ॥ శాంతస్యసర్వగుణశీలరతస్యవేదవేదాంగపంచకమహంసగురోఃప్రసాదాత్ । సంశ్రుత్యవైష్ణకథామఘకోటిహంత్రీంపశ్చాత్ప్రకాశమతిమార్గసముపైతిముక్తిం ॥ ఇతితేకథితారాజన్మాఘకథాకౌతూహలాన్మయా । ఇత్థంయశ్శృణుతేసోపిముక్తిమాప్నోత్యసంశయః॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే- చతుర్దశోధ్యాయః.

శ్రీగృత్సమదః ॥ వక్ష్యామిభూయోగోవిందమాహాత్మ్యమఘనాశనం । రజస్తమోగుణాభ్యాంచనిబద్ధాశంభువాక్పతీ ॥ ౧ ॥ అస్మిన్మహాంతౌకలహేత్వన్యోన్యాధిక్యకాంక్షిణౌ ॥ మత్తోనాస్త్యధికోబ్రహ్మామత్తోనాస్త్యధికశ్శివః॥ సర్వేషామేవలోకానాంకర్తాహంసురవల్లభః। నాన్యఃకర్తాస్తిలోకేషుభూర్భువస్స్వాదిషుప్రభుః। ఇత్యాహశంకరంబ్రహ్మాబ్రహ్మాణంచశివస్తథా । ప్రావర్తతతయోరేవంవివాదస్సుమహాన్సురాః॥ కుర్వతోఃకలహంనిత్యంఆసర్గసాహస్రవార్షికాః । అన్యోన్యగర్వనాశార్థంవాదకాలేతయోర్హరిః ॥ ప్రాదుర్బభూవభగవాన్విరాడ్రూపస్స్వయంప్రభుః । అనేకాదిత్యసంకాశస్సహస్రవదనోవరః ॥ సహస్రబాహుచరణస్సహస్రనయనస్స్వరాట్ ॥ సలోకాన్సర్వతోవృత్వాప్యత్యతిష్ఠద్దశాంగుళం ॥ దర్శయన్నిజలోకానాంవిష్ణుర్వ్యాపకమాత్మనః । దదర్శతుస్తతోదేవౌవిరాడ్రూపమయంహరిం ॥ దివ్యగంధానులేపాంగందివ్యభూషణభూషితం । తత్రైకస్థంజగత్కృత్స్నమవిభక్తమనేకధా ॥ యత్కర్ణకోటరస్థానౌధాతృగౌరీపతీతథా। తందృష్ట్వావిస్మితౌభూత్వాతావుభౌదివ్యలోచనైః ॥ చక్రతుస్సమయంతత్రఅన్యోన్యాధిక్యకర్మణి । అద్యాస్యపురుషస్యాభ్యామాద్యంతంయదిదృశ్యతే ॥ పురుషస్యావయోరంతమాదింయఃపశ్యతేధికః ॥ సభవేదధికఃకర్తాసలోకానామధీశ్వరః ॥ ఇతితౌసమయంకృత్వాఅనంతంద్రష్టుముత్సు

కౌ । ఆద్యంతంమృగయన్తౌతౌపురుషస్యమహాత్మనః । విదితుందితుసర్వాసుఆద్యంతంపురుషస్యతు । అథశ్శోర్ధ్వం
చసర్వత్రదివ్యవర్షసహస్రికం । గవేషమాణావపితావాద్యంతంతస్యనేక్షితౌ ।పునస్స్వాశ్రయమాపన్నావిశ్రాం
తావిదమూచతుః । పురుషోయంజగత్కర్తాసృష్టిస్థితిలయాదికః । గుణాతిగోగురుర్గోప్తాస్వయంభూరఖిలేశ్వ
రః । స్వయంజ్యోతిస్సురాధ్యక్షస్సర్వజంతుహృదాలయః ॥ తావేవంనిశ్చితాత్మానావ్యక్తపాదాశుభేక్షణౌ । ప్రసన్న
హృదయాదేవౌవిరించీగారినల్లభౌ ॥ విష్ణుదత్తామలజ్ఞానౌఇదంస్తోత్రమథోచతుః ॥ బ్రహ్మేశానౌ ॥ హేవిష్ణోనంత
మూర్తేతవఘననిఖిలాకారమాద్యస్వరూపం ॥ సర్వాధారంసురేశం దినపతిహుతభుక్కోటిసోమప్రకాశం । అవా
భ్యామత్రదృష్టంసకలమునిమనోవాసమజ్ఞాయతాత్మం । చిద్రూపంస్వాత్మశక్త్యాకురునిఖిలగురోసర్వరూపంత్వదా
నీంనమస్తేవిశ్వాత్మ్యవిధిహరసురేంద్రాదివిబుధైస్త్రయీశాస్త్రైర్లాపైర్నిగదితనవాంఘ్ర్యంబుజయుగం॥ పరం
మంత్రంయంత్రంపరమపదబీజంభజతియః । ససాక్షాత్సారూప్యంవ్రజతితవదేవేశసతతం ॥౨౦॥ త్రిలోకకర్తాభువనస్య
భర్తాహరేమహద్రూపమనేకతేజాః ॥ గురుర్గురూణాంవరదోవరాణాంమహార్ణవాంబూపలజస్త్వమేవ ॥ త్రిదేవ
దేవామరరాజయష్టశ్శిప్లేష్టతుష్టస్త్రిదివేవిశిష్టః।మృష్టామృతాస్వాద్యమితాశుపాణిస్సురాసురాణామఖిలేశ్వరస్త్వం।
లక్ష్మీపతిస్త్వంతుసుగుహ్యగోప్తాగుహాశయఃపంకజపత్రనేత్ర॥ త్వంపంచవక్త్రశ్చచతుర్ముఖశ్చచరాచరేశోభగవన్న
మస్తే । సృష్టింవిశాలాంసృజసిత్వమేవచైశ్వర్యవాన్సర్వగుణశ్చదేవ ॥ త్వమేవభూభూర్భరికృతప్రవేశస్తథాద్యభూ
తంవిదధాసియత్తత్ । త్వమగ్నిసూర్యాపవనస్త్వమేవయమోభవానైవ్రశ్రవణస్త్వమేవ । త్వమేవశక్రస్సురలోకనా
థనాథాదిమస్త్వంభగవన్నమస్తే ॥ పరంపరాణాంపరమంపవిత్రంపురాణకర్తారమనంతమాశ్రయం। త్వాంవేదమూ
ర్తిఃకవయస్సుబుద్ధ్యానమోస్తుతేపన్నగవైరికేతో । వేదాశ్చవేద్యశ్చదిగంతరాళంయష్టాసురస్థానమథత్వమేవ ॥ క

ర్మాణ్యనంతానిసుఖపదానిబుధాశ్చవాచోనిగమాశ్చసర్వే । నదీషుగంగాహిమవాన్నగేషుమృగేషుసింహోభుజ
గేష్వనంతః ॥ రత్నేషువజ్రింజలజేషుచంద్రిఃక్షీరోదధిశ్చాపియథాతథాత్వం । అహంప్రభుస్త్వద్వదహంప్రభుశ్చసప్త
ర్ణమానౌబహువర్షమానాం । తస్మాదిదానీంపరిహర్తుమేవంస్వయంప్రభుస్త్వంకరుణైకరాశిః ॥ తేనాత్రితేద
ర్శనశుద్ధబుద్ధిరాసీత్కృపాళోభగవన్నమస్తే ॥ తూర్ణంజగన్నాథమహాత్స్వరూపంభూత్వాపునస్సౌమ్యవపుఃప్రసీ
ద ॥ ౩౦ ॥ శ్రీగృత్సమదః ॥ ఏవంతయోర్వచశ్శ్రుత్వావిష్ణుర్విశ్వాఖిలేశ్వరః ॥ భూయస్సౌమ్యవపుర్భూత్వాతా
నాహభగవాన్హరిః ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ బ్రహ్మేశానౌయముద్దిశ్యయువాభ్యాంబహువాసరం । ప్రవర్తమా
నేకలహేపరిహర్తుమహంతదా । ప్రభూతోస్మిమహద్రూపమద్యాద్యంతవివర్జితం ॥ నచేక్షమాణౌవిశ్రాంతౌనం
త్యక్తకలహోద్యమౌ । ప్రసన్నహృదయావశ్చాత్స్వస్నేహేనపరస్పరం । మామిత్థంయువయోరగ్ర్యైఃస్తోతుంసం
జాయతేమనః । యువయోరితియద్వాదంకేనేదంజాయతేవిభూ । తదహంసంప్రవక్ష్యామిదుర్నివార్యంసురాసు
రైః । సత్వంరజస్తమఇతిగుణాఃప్రకృతిసంభవాః । తద్గుణైర్బద్రిచిత్తానాంనకించిత్ప్రీప్యతేసుధీః । గుణత్రయోది
తంకర్మవక్ష్యామిసురవల్లభౌ ॥ తత్రిసర్వంనిర్మలత్వాత్ప్రకాశకమనామయం । రజోరాగాత్మకంప్రోక్తంతృష్ణాసం
గోదితంమహత్ । తన్నిబధ్నాతియత్నేనకర్మసంగేనదేహినాం। తమస్త్వజ్ఞానజంప్రోక్తంమోహనంసర్వదేహినాం।
ప్రమాదాలస్యనిద్రాద్యైస్సన్నిబధ్నాతిదేహినం । ఇదమద్యమయాలబ్ధమిమంప్రాప్స్యేమనోరథం । ఇదమస్తీదమ
పిమేభవిష్యతిపునర్ధనం । అతోమయాహతశ్శత్రుర్హనిష్యేచాపరానపి । ఈశ్వరోహమహంభోగీసిద్ధోహంబల
వాన్సుఖీ । ఆఢ్యోభిజనవానస్మికోన్యోస్తిసదృశోమయా । ఏవంరజస్తమోభ్యాంచనిబద్ధాయానురేశ్వరౌ । తహా
దుణప్రభావేనరజస్తమసోయువాం । వివాదమాశ్రితౌదేవౌసాక్షాదీశ్వరకావపి ॥ గుణప్రభావమోహేనకలత్ర

స్త్వభివర్ధతే । ఆదౌసంతమసిప్రాప్తేపంచభూతవివర్జితే । తదాహంసర్వసర్గార్థంమాత్తశక్తిసమన్వితః । సువర్ణపిండవద్భూత్వా శనైస్సంర్వాంగసంచయః । సోహంత్రివిధోభూత్వా కార్యార్థంచయువామహం । సృష్టిస్థితిలయాదీనాంశత్రుత్వమధికల్పితం । యస్మాన్నయువయోర్భేదంక ఇదానీంసురేశ్వరౌ ॥ విభుర్భవాన్సర్వజనస్యకర్తాప్రభుస్సురాణాంనిగమాలయస్త్వం । సమస్తయజ్ఞాధిపతిశ్శరణ్యాస్సమస్తలోకేశ్వరదానదక్షః । తతస్స్వశక్త్యాప్రతిపన్నమోగోవిచింత్యమత్కుక్షిగతఃపునస్త్వం । నాభేస్సముత్థాయవినిర్గతోసిబాలార్కవర్ణఃకమలోదయశ్చ । విధానమేతేధిక భేదవాదస్త్వేకో ప్యనేకత్వముపాగతోహం ।భవాన్సమస్తైర్మునిభిస్సురాద్యైఃపూజ్యోసినిత్యంపురుషేషుముఖ్యః ॥ ౫౦ ॥ ఇత్థంవిధాతారమనంతశక్తిరుక్త్వాథవిష్ణుః ప్రజగాదరుద్రం॥ ...

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వరసంవాదే - పంచదశోధ్యాయః॥

శ్రీభగవానువాచ॥ శంభోభవానర్కహిమాంశువహ్నినేత్రస్త్రియస్త్వఖిలలోకకర్తా ॥ తథాసమస్తామరపూజితాంఘ్రిస్సంసేవ్యమానస్సురయోగిబృందైః ॥ నచాస్తికించిత్తవమిత్రభేదస్తేహంత్వహంత్వంసురనాథసత్యం। వేదాంతవేదప్రముఖానిశంత్వాం సన్యాసినస్స్వర్గవిముక్తిహేతుం । వదంతితద్వత్సుభజంతిశంభో ప్రియాంతిముక్తించతవప్రసాదాత్ । సర్వభేదవినిర్ముక్తస్సర్వభేదాశ్రయోభవాన్ । త్వంత్వధిష్ఠాయలోకేస్మిన్ మహాదేవోమహేశ్వరః । త్వమేవపరమానందస్త్వమేవాభయదాయకః । త్వమక్షరపరబ్రహ్మ త్వమేవహినిరంజనః ॥ శివస్సర్వగతస్సూక్ష్మఃపరబ్రహ్మసనాతనః ॥ త్వంశక్రస్సర్వదేవానాంబ్రహ్మబ్రహ్మవిదామసి। ఋషీణాంచవసిష్ఠస్త్వం వ్యాసోవేదవిదామసి ॥ సాంఖ్యానాంకపిలోదేవఃరుద్రాణామసిశంకరః । ఆదిత్యానాముపేంద్రస్త్వంవసూనాంచహిపావకః । వేదానాంసామవేదస్త్వంసావిత్రీఛందసామపి । అధ్యాత్మవిద్యావిద్యానాంగతీనాంపరమాగతిః ॥ మాయా

త్వంసర్వశక్తీనాంకాలఃకలయతామసి । ఓంకారస్సర్వగుహ్యానాంవర్ణానాంచద్విజోత్తమః । ఆశ్రమాణాంచగార్హస్థ్యం ఈశ్వరాణాంమహేశ్వరః । పుంసాంత్వమేకఃపురుషస్సర్వభూతహృదిస్థితః । సర్వోపనిషదాం దేవగుహ్యోపనిషదుచ్యతే । మహాకల్పోసికల్పానాంయుగానాంకృతమేవచ । ఆదిత్యస్సర్వమార్గాణాంవాచాం దేవీసరస్వతీ । త్వంలక్ష్మీశ్చారురూపాణాంవిష్ణుమాయావినామసి । అరుంధతీసతీనాంచసుపర్ణఃపతత్రిణామసి । సూక్తానాంపౌరుషంసూక్తంబ్రహ్మాసిబ్రహ్మవేదినాం । సావిత్రీచాసిజప్యానాంయజుషాంశతరుద్రియః । పర్వతానాంమహామేరుఃఅనంతోయోగినామసి। సర్వేషాంత్వంపరబ్రహ్మత్వన్మయంసర్వమేవహి॥యథైవాహంతథాత్వంహిసర్వముఖ్యేషుశంకర । తేమేనకించిద్భేదోస్తివిదుర్వేదాంతవేదినః । నారదాయపురాశంభోర్మాహాత్మ్యమఖిలంతవ ॥ మయానిగదితంశ్రుత్వాత్వాంద్రష్టుమిహనారదః ॥ నిశ్చలశ్చింతయంత్వాంతులతాపపరమంతపః । తుష్టస్త్వంతస్యదేవేశప్రసన్నస్త్వంతదాభవః । త్వాందృష్ట్వానారదస్తుష్టస్తుష్టావజగదీశ్వర । శ్రీనారదః ॥ రూపంతవాశేషకళాభిగుప్తమగోచరంనిర్మలమేకరూపం । అనాదిమధ్యాంతమనంతమాద్యంనమామి దేవంతమసఃపరస్తాత్ । త్వాం దేవపశ్యంతిజగత్ప్రసూతింవేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చితార్థాః । ఆనందమాత్రంప్రణవాభిధానంతం దేవరూపంశరణంప్రపద్యే ॥ ౨౦ ॥ అశేషభూతాంతరసన్నివిష్టంప్రధానతాయోగవియోగహేతుం । తేజోమయంజన్మవినాశహీనంప్రాణాభిధానంప్రణతోస్మిరూపం ॥ ఆద్యంతహీనంజగదాత్మభూతంవిభిన్నసంస్థంప్రకృతేఃపరస్తాత్ । కూటస్థమవ్యక్తవపుస్తథైవనమామిరూపంపురుషాభిధానం ॥ సర్వాశ్రయంసర్వజగద్విధానంసర్వత్రగంసర్వతనుప్రవిష్టం । సూక్ష్మంవిచిత్రంత్రిగుణంప్రసన్నం నతోస్మి తేరూపమలుప్తభేదం॥ఆద్యంమహాత్త్వేపురుషాత్మరూపంప్రకృత్యవస్థంత్రిగుణాత్మబీజం। ఐశ్వర్యవిజ్ఞానవిరాగధర్మైస్సమన్వితం దేవనతోస్మిరూపం॥ద్విసప్తలోకాత్మకమంబుసంస్థంవిచిత్రభేదంపురుషైకనాథం।

అనంతభూతైరధివాసితం తేనతోస్మ్యహంతజ్జగదండసంజ్ఞం ॥ అశేషదేవాత్మకమేకమాద్యం స్వతేజసారూపితలోకభేదం । త్రికాలహేతుంపరమార్థరూపం నమామ్యహంత్వాం రవిమండలస్థం ॥ సహస్రమూర్ధానమనంతశక్తిం సహస్రబాహుంపురుషంపురాణం । శయానమంతస్సలిలేతథైవ నారాయణాఖ్యంప్రణతోస్మినిత్యం ॥ దంష్ట్రాకరాళంత్రిదశాదివంద్యం యుగాంతకాలానలకాలరూపం । అశేషరూపాండవినాశహేతుం నమామిరూపంతవకాలసంజ్ఞం ॥ ఫణాసహస్రేణవిరాజమానం భోగీంద్రముఖ్యైరభిపూజ్యమానం । జనార్దనప్రీతిమహత్కరంత్వాం నతోస్మిరూపంమమశేషసంజ్ఞం ॥ అవ్యాహతైశ్వర్యమయుగ్మనేత్రం బ్రహ్మామృతానందరసజ్ఞమేకం । యుగాంతశేషందివినృత్యమానం నతోస్మ్యహంత్వామితిరుద్రసంజ్ఞం ॥ ౩౦ ॥ ప్రక్షీణశోకంవిమలంపవిత్రం సురాసురైరర్చితపాదయుగ్మం । సుకోమలంసాంద్రసుశుభ్రదేహం నమామ్యహంత్వామఖిలాధినాథం ॥ చతుర్భుజంశూలమృగాగ్నిపాణిం ప్రయత్నతోభక్తవరప్రదానం । వృషధ్వజంత్వాంగిరిజార్ధదేహం నతోస్మ్యహందేవకృపాకరేశం ॥ శ్రుత్వేత్థమవ్యక్తమమోఘమాద్యమవాప్తసంతోషమజస్రమేవ । తదాముసీంద్రాబహవోపినిత్యం భజంతినానావిధిభిర్మహేశ ॥ తస్మాన్మాంత్వాంవిధారారం యేమూఢాభేదబుద్ధినా । పశ్యంతియాంతినరకం యావచ్చంద్రదివాకరం । గుణాభ్యాం యువయోరేవం వివాదస్సంప్రవర్తతే । హిత్వావివాదం దేవేశౌ సుఖేనపతివర్తయ ॥ శ్రీగృత్సమదః ॥ ఇత్యుక్త్వాభగవాన్విష్ణుస్తయోర్వాదంజనార్దనః । పరిహృత్యయయాపశ్చాదంతర్ధానంమహీపతిః ॥ తతశ్చాశ్రమమాపన్నౌ వాగీశవృషభధ్వజౌ । గుణాభ్యామనుబంధాభ్యాం నిగృహీతౌవిధీశ్వరౌ ॥ చక్రతుఃకలహంతస్మాద్బహువర్షసహస్రకం । ప్రవర్తమానేకలహేతయోరేవంహరిస్స్వయం ॥ మాయామపిపరిహృత్యైత్థంతయోస్సౌఖ్యమకల్పయత్ । ఏతస్మాదాత్మమతయస్తమేవశరణంవ్రజేత్ । ససౌఖ్యంలభతేవిప్రతద్విష్ణోఃకరుణారసాత్ ॥ ఆర్తోవాప్యథవాసాధుర్యస్స్వా

ర్చాలాపవందనైః । యేయజంతిమునిశ్రేష్ఠ తేవిష్ణోఃపార్శ్వవర్తినః । అహంకారంపరిత్యజ్యహిత్వాలజ్జాంతథైవ చ ॥ ధ్యానార్చాలాపసేవాద్యైరర్చయేత్సతతంనరః। అహంకారోఽతిదుఃఖాయతస్మాత్తంపరివర్జయేత్ । అహంకారేణసుజ్ఞానంనశ్యతేనాత్రసంశయః ॥ తస్మాద్గర్వంపరిత్యజ్యతథాలజ్జాంవిహాయచ । మాఘవ్రతంచరేద్ధీమాన్ శృణుయాద్విష్ణుసత్కథాం॥ ౪౩॥ ... ... *

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే - షోడశోఽధ్యాయః॥

శ్రీజహ్నుః ॥ బ్రహ్మన్భూయోఽహమిచ్ఛామికర్మగ్రంథివిమోచనం । మోక్షోపాయమిదానీంతుతత్త్వతోబోద్ధుమర్హసి । మాఘధర్మేణసుజ్ఞానంనరాణాంలభ్యతేకథం । జ్ఞానస్యలక్షణంయత్రజ్ఞాతుంమేయతతేమతిః శ్రీగృత్సమదః ॥ జహ్నోతవమతిస్సాధ్వీజనార్దనకథామిమాం । శ్రోతుంప్రవర్తతేతస్మాన్నుసత్వంయోగినాంవరః । అనేకజన్మసత్కారైర్మాఘవ్రతపురస్సరైః । వాసుదేవకథాంశ్రోతుంనరాణాంజాయతేమతిః । జన్మకోటిషుసత్కార్యైస్తపోదానాదిభిర్మునే । సహస్రావభృథస్నానైర్యజ్ఞైస్తద్విధిపూర్వకైః । మాధవస్యభవేద్బుద్ధిర్మాఘవ్రతమనుష్ఠితుం । తత్కథాశ్రవణేతద్వత్తత్కర్తుంనేక్షురైర్మునే ॥ మాఘవ్రతఫలోత్పన్నజ్ఞానతత్త్వకథాంమునే॥ కథయామీతితేప్రీత్యాసావధానమనాశ్శృణు ॥ గంగాతీరేపురావిప్రోవేదాఢ్యస్సత్యభాషణః । శాంతోదాంతస్సదాచారస్సర్వభూతదయానిధిః । నీతిమార్గజ్ఞానసంపన్నోతపస్వీవిజితేంద్రియః । అపుత్రశ్చింతయర్దుఃఖాత్ప్రాహప్రాణప్రియాంసతీం । ఏకోఽపిగుణవాన్పుత్రోనమేసంజాయతేప్రియే । పుత్రహీనస్యమేభద్రేనసుగతిర్నాస్తిశాశ్వతీ । ఏవంభర్తృవచశ్శ్రుత్వాపునఃప్రాహపతింతదా । త్వయాపురానపాత్రేభ్యోదానంపుత్రప్రదాయకం । దత్తంతస్మాదిదానీంతుపుత్రస్సంజాయతేకథం । ఇతిభార్యావచశ్శ్రుత్వాపునఃప్రాహప్రియాంమునే ॥ తపసాదుస్తరేణాపితోష

యిత్వాజనార్దనం । పుత్రంప్రాప్స్యేప్రియత్నేనప్రసాదాచ్చక్రపాణినః । కర్మణాదుస్తరేణాపియోగేనాపిసమాధినా। పుత్రంప్రాప్స్యేత్వయియనుయాప్రియత్నేనమృకండువత్ ॥ తౌదంపతీవిచార్యేత్థంగంగాతీరేవనేమునే । వామైకపా దాంగుళినాభూమావాన్యస్యోర్ధ్వదర్శనః । మార్తాండేన్యస్తదృష్ట్యాచచలన్నైవాణుమాత్రకం । ఊర్ధ్వబాహ్వాంజలిం కృత్వాధ్యాయన్హృత్కమలేహరిం । జపన్నష్టాక్షరంమంత్రంప్రణవాద్యమతంద్రితం। ఏవంకృతేతితపసిపుత్రకామ నయామునే । మాసద్వయాంతేవిష్ణుఃప్రాదురాసీచ్ఛుభేక్షణః। శంఖచక్రాంబుజగదాపాణిర్బాహుచతుష్టయః। వ నమాలీపీతవాసాఃకౌస్తుభాభరణోదరః। కోటిసూర్యప్రకాశేనకిరీటేనవిరాజితః । సితాబ్జవదనశ్శాంతఃస్ఫురన్మకర కుండలః । అనేకాదిత్యసంకాశశ్శాంతానేకశశిప్రభః । స్తూయమానోనారదాద్యైర్గీయమానోప్సరోగణైః। సే వ్యమానోమునిశ్రేష్ఠైఃప్రసన్నోభూత్పురోభువి । సలక్ష్మ్యాగరుడారూఢస్సమస్తవరదాయకః । తపఃకుర్వాణమనఘం దుష్కరంరోమహర్షణం । భగవానాహవిప్రేంద్రంప్రహసన్భక్తవత్సలః । శ్రీభగవానువాచ । మాంవిద్ధివరదం విప్రతేదాస్యామీప్సితంవరం ॥ తుష్టోస్మితపసాతేద్యప్రసన్నోమునిసత్తమ । ఏవంబ్రువాణేదేవేశేనిశ్చలశ్చైకధీర్మునిః। బాహ్యకృత్యమజానన్సతతాపపరమంతపః । తప్యమానేతపోఘోరేబాహ్యకృత్యవివర్జితే । స్వయంజహారత చ్చిత్తంవరందాతుంవరప్రదః । చిత్తేవిచలితేపశ్చాదున్మీలితదృశోమునిః । స్వాత్మస్థంపురతోదృష్ట్వాహరింపంకజ లోచనం । సర్వాభరణసంయుక్తంసామోద్భక్తేష్టదాయకం । ప్రసన్నంనిర్మలమతింతుష్టావజగదీశ్వరం । శ్రీమునిః। అష్టోత్తరశతనామప్రారంభః।నమస్తేదేవదేవేశనమస్తేభక్తవత్సల। నమస్తేకరుణారాశేనమస్తేనంతవిక్రమ। గోవిం దాయసురేశాయఅచ్యుతాయావ్యయాయచ ॥ కృష్ణాయవాసుదేవాయసర్వాధ్యక్షాయసాక్షిణే । లోకస్థాయహృ దిస్థాయఅక్షరాయాత్మనేనమః ॥ ౩౦ ॥ అనంతాయాదిబీజాయఆద్యాయాఖిలరూపిణే।యజ్ఞాయయజ్ఞపతయేమా

ధవాయమురారయే । జలస్థాయస్థలస్థాయసర్వగాయామలాత్మనే ॥ సచ్చిద్రూపాయసౌమ్యాయనమస్సర్వాఘనాశి
నే । నమఃకాలాయకలయేకామితార్థప్రదాయచ । నమోదాంతాయశాంతాయవిష్ణవేజిష్ణవేనమః । విశ్వేశా
యవిశాలాయవేధసేవిశ్వవాసినే । సురాధ్యక్షాయసిద్ధాయశ్రీధరాయనమోనమః । హృషీకేశాయధైర్యాయనమ
స్తేమోక్షదాయినే ॥ పురుషోత్తమాయపుణ్యాయపద్మనాభాయభాస్వతే । అగ్రేసరాయతూలాయఅమృతాయా
త్మనేనమః ॥ జనార్దనాయజైత్రాయజితామిత్రాయజీవినే । వేదవేద్యాయవిశ్వాయనారసింహాయతేనమః ।
జ్ఞానాయజ్ఞానరూపాయజ్ఞానదాయాఖిలాత్మనే । ధురంధరాయధుర్యాయధరాధారాయతేనమః । నారాయణా
యశర్వాయరాక్షసానేకవైరిణే । గుహ్యాయగుహ్యపతయేగురవేగుణధారిణే । కారుణ్యాయశరణ్యాయకాంతాయా
మితమూర్తయే । కేశవాయనమస్తేస్తునమోదామోదరాయచ । సంకర్షణాయసర్వాయనమస్త్రైలోక్యపాలినే ।
భక్తప్రియాయహరయేనమస్సర్వార్తినాశినే । నానాభేదవిభేదాయనానారూపధరాయచ । నమస్తేభగవన్విష్ణో
మాంపాహికరుణాకర ॥ శ్రీగృత్సమదః ॥ ఏవమష్టోత్తరశతైర్నామభిర్జగదీశ్వరం । తుష్టావమునిశార్దూలోభ
క్త్యావిష్ణుంకృతాంజలిః । తమాహభగవాన్జహ్నోవరయేతివరంమునిం । తచ్ఛ్రుత్వాసోపివిప్రేంద్రఃపుత్రకామ
స్తమబ్రవీత్ । త్వద్భక్తిమచలాందేహితథామేత్వత్పదంవిభో । పుత్రందేహిహమేవిష్ణోపరత్రచపరాంగతిం । ఇతిత
స్యవచశ్శ్రుత్వాభగవాన్భక్తవత్సలః । తథాస్త్వితివరందత్వాప్రత్యువాచమునీశ్వరం । త్వయాకృతేనస్తోత్రేణయో
మాంస్తోతిచమానవః । తస్యమేసుప్రసన్నత్వంశీఘ్రంభవతినిశ్చితం । ఇత్యుక్త్వాభగవాంస్తత్రఅంతర్ధానంగతో
మునిః । చింతయన్నాశ్రమంప్రాప్తోలబ్ధనష్టధనోయథా । అథకాలేగతేతస్యస్వపత్న్యాంజాయతేసుతః । తస్మి
శ్యమునిస్తుష్టఃకుమారజననంమునే । తతోంతరిక్షాదభ్యేత్యనారదస్సాధుదర్శనః । తమాహతేసుతస్యాస్యద్విష

దాత్మా ప్రకృతేస్త్వపరో మతః । నిత్యతృప్తస్సదానందశ్శుద్ధో బుద్ధశ్చ శాశ్వతః । తస్మాత్తమశరీరేణ సంబంధో విద్యతేఽనఘే । శరీరమన్యదస్మాత్తోయత్త్వముద్దిశ్యశోచసే । నమే శరీరధర్మా అపి గుణధర్మాశ్చ నైవహి ।కథం మృత్యుర్ధ్భవం భద్రే యస్మాద్దేహనిమిత్తతః । శరీరస్యాత్మధర్మా అపి యది చేద్విద్యతేఽనఘే ।తతస్స్వదేహధర్మా అపి భవితా నాత్రసంశయః । నాత్మనోన్యస్యధర్మేణ సంబంధ హేతురిష్యతే । తతశ్శరీరిణో ధర్మశ్శరీరస్యనవిద్యతే ॥ తస్మాద్ధ్భవతు వామోరు శరీరస్యాస్య వైమృతిః । త్వం తేశోకం పరిత్యజ్య స్వస్థచిత్తా భవామలే ॥ ౩౦ ॥ కిమనేన శరీరేణ ప్రతిక్షణవినాశినా । త్వమాత్మానం ధ్రువం నిత్యం ప్రతిబుధ్యస్వ భామిని । అనిత్యమేతత్సంసారమితి జ్ఞాత్వా మనీషిణః । ప్రవ్రజంతి కృతోద్వాహావైరాగ్యం పరమాస్థితాః ॥ అజ్ఞానినస్తు సంసారే రాగాంధతమసావృతాః । భ్రమంత్యంధా ఇవాంధేన నీయమానాస్సదాతురాః ॥ నముక్తిర్విద్యతే తేషాం జన్మకోటిశతైరపి ।న తేషాం జ్ఞానదీపో భూత్సంసారతిమిరాపహః ॥ సంసారసాగరే మగ్నా మాయామోహితబుద్ధయః । ముక్తిభాజో నజాయంతే కదాచిదపి మానవాః ।యావదేవ నమాయేయం నివర్తేతాతి మోహినీ ।తావదేవ హి సంసారో ముక్తిరస్యా విపర్యయే । అహో తే సుదృఢా బుద్ధిర్జాయతే స్మిన్కళేబరే ।అనిత్యేఽశుచిసంసారే నాభిజానాసి కేవలం । మాంసాస్థిపూయదుర్గంధవిణ్మూత్రక్రిమిసంకులే । ప్రీతిరస్మిన్ శరీరే తే నకర్తవ్యా కదాచన ॥ కిం న పశ్యసి దేహం తే జరయా పరిపీడితం ।అవస్థాంతరసంప్రాప్తం గచ్ఛంతమతిచంచలం ॥ మానుష్యం దుర్లభం ప్రాప్య స్వమోహస్యైకసాధనం । మూఢా దైవ కింవృథా నష్టరే తపసీ హ్యేవ కేవలం ॥ ౪౦ ॥ యది తేరోచతే భద్రే మద్వాచస్తద్వదామ్యహం ।అనాత్మన్యాత్మభావోత్ర త్యక్తవ్యోయం త్వయానఘే ॥ శబ్దాదీన్విషయాన్పంచ త్యజ సంగం విశేషతః। ధ్యాయంత్యా విషయాంస్తేత్ర తేషాం సంగోభిజాయతే।సంగాత్కామస్తథా క్రోధః క్రోధాత్ స్నేహోభిజాయతే।తతస్స్మృతిభ్రమస్తస్మాద్బుద్ధేర్నాశో భవేద్ధ్రువం ॥ అనర్థహేతుభూతేస్మిన్ బుద్ధేర్నాశే వ్యవస్థితే। వినశిష్యసి జాయేత్వం

తతస్తేసంసృతిర్ధ్రువం।తస్మాత్సంగోనకర్తవ్యోవిషయేషుజయీసదా।విషయాజయినస్సర్వేత్యక్త్వావిషయాచ్ఛుభే॥ఇం
ద్రియాణీంద్రియార్థేభ్యఃప్రత్యాహారవిధానతః।మనసాసన్నియమ్యాచ్చైభర్గదేప్రియోగయుతాభవ॥ముక్తసంగేన
మనసానిశ్చలేసదృఢవ్రతే। హృదయస్థంస్వమాత్మానంప్రతిబుధ్యస్వభామిని। అహమష్టాంగయోగేనజ్ఞాత్వాత్మా
నంపరంధ్రువం। అస్మిన్నేవలయంగచ్ఛేద్విహాయేదంకళేబరం। మయిసర్వాణిభూతాని తేషుచాహమవస్థితః।మత్తః
పరతరంనాన్యద్విద్యతేహమతఃపరం। జాయేతస్మాచ్ఛరీరేస్మిన్మమత్వంపరివర్జయ। అహంకారంతథాత్యక్త్వాసు
ఖంవ్రజచిరంశుభే। త్యజానర్థకరంశోకంతృష్ణాసంగసముద్భవం।శోకహేతుంసుతస్యాస్యహ్యల్పాయుర్యద్భయంశుభే।
హరిష్యామిహరింపూజ్యతూష్ణీంతిష్ఠసుఖంవ్రజ ॥ శ్రీగృత్సమదః ॥ ఇత్యుక్త్వాసమునిర్జహ్నోస్తూర్ణంభాగీరథీత
టే।ఆవాహ్యాచార్చయామాసరవిమండలమధ్యగం। విష్ణుంలోకేశ్వరంభక్త్యాకుసుమాగరుచందనైః। ధూపైర్దీపైశ్చ
నైవేద్యైస్తాంబూలఫలవారిభిః। తతోపవిశ్యతస్యాగ్రేజజాపజగదీశ్వరం ।భక్తకాంతఃప్రసన్నోభూత్తద్భక్త్యాతో
షితోహరిః। తంద్రుష్ట్వాదండవద్భూమౌనత్వాస్తుత్వామునీశ్వరః। తమాహకరుణాసింధుఃస్వభక్తమఖలేశ్వర॥ ౫౫॥

ఇతి॥ శ్రీస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే - తత్త్వోపదేశ
కథనంనామ అష్టాదశోధ్యాయః॥

శ్రీభగవానువాచ॥ మాంపునస్త్వత్రిసంపూజ్యమదాగమనకాంక్షయా। కిమిదానీంమునేబ్రూహియత్తేమన
సివర్తతే॥ ౧॥ శ్రీమునిః॥ భగవన్యత్త్వయాదత్తంవరంమేసుఖదాయకం।వరప్రదానతోజాతస్తనయఃకరుణాని
ధే॥ మాంగత్వానారదశ్శ్రీమానాహమాంమునిసత్తమః । తనయస్తేమునేదేవద్వాదశాబ్దాంతరేతతః॥ మృత్యునా
గ్రస్యతేనూనమిత్యుక్త్వాప్రయయౌమునిః॥ శ్రీభగవాన్॥ ద్వాదశాబ్దాంతరేవిప్రప్రత్యేతుతస్యమహాత్మనః। త్వద్భా

కర్మఫలదో మాఘోయం నాత్ర సంశయః । మోక్షమార్గప్రదో మాఘస్సుజ్ఞానైశ్వర్యదాయకః । మోక్షకామో ల
భేన్మోక్షం కర్మభిర్నాస లభ్యతే ॥ యత్పృష్టం మాం మునిశ్రేష్ఠ తన్మయా కథితం తవ । యశ్శృణోతీదమాఖ్యానం మాన
వో మాఘధర్మవిత్ । జ్ఞానం లబ్ధ్వా లభేన్ముక్తిం నిత్యానందప్రదాయినీం । బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వైశ్యశ్శూద్రో
థ వా సతీ । ఇదమాఖ్యానమాద్యంతం యశ్శృణోతి మునీశ్వర । కృతపాపైర్వినిర్ముక్తస్సోపి యాతి పరాంగతిం॥

ఇతి॥ శ్రీస్కాందపురాణె - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదె - ఏకోనవింశోధ్యాయః॥

శ్రీగృత్సమదః॥ ౧ ॥ అశ్వమేధాధ్వరకృతో మాఘవ్రతపరాయణః । ఏకాదశీవ్రతేనిష్ఠస్సమాన్యం ఫలమశ్ను
తే ॥ ఏకాదశీవ్రతోపోష్యం మాఘేస్మిన్యస్సమాచరేత్ । సోశ్వమేధఫలం ప్రాప్య ప్రాప్నోతి పరమాంగతిం ॥ మా
ఘేఽస్మిన్సుకురుతే భక్త్యా సోపి స్వర్గపతిర్భవేత్ । యో మాఘమాసద్వాదశ్యాం బ్రాహ్మణైః పారణాం చరేత్ । అన్నం
యచ్ఛతి విప్రేంద్ర తస్య పుణ్యమనంతకం ॥ శ్రీజహ్నుః ॥ దినేషు బహుతిథ్యత్సు తేష్వేవైకాదశీ శుభా । సాకస్మాదశ్వమె
ధానాం సహస్రాణాం ఫలప్రదా ॥ కథం కృతా పురా బ్రహ్మన్ పురా కేన ప్రకాశితా । తత్సర్వం వద విప్రేంద్ర శ్రోతుకా
మాయ సాంప్రతం ॥ శ్రీగృత్సమదః ॥ శృణు జహ్నో ప్రవక్ష్యామి కథాం పాపప్రణాశినీం । ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం పు
త్రపౌత్రప్రదాయకం ॥ పురా క్షీరార్ణవం విప్ర మమంథుర్భాగ్యకారణం । మహామేరుం మహాయత్నాత్కృత్వా మం
థానమవ్యయం ॥ రజ్జుం విధాయ నాగేంద్రం వాసుకిం సింధుమంథనె । దానవాశ్చామరాస్సర్వే ద్విధాభూతా మునీశ్వ
ర ॥ వాసుకిం తే త్రిధా కృత్వా హేమాద్రిం గగనస్పృశం । గృహీత్వా దానవా వక్త్రం పుచ్ఛం త్వనిమిషాస్తథా ॥ ౧౦॥
విచకర్షుస్తతోన్యోన్యం మమంథుః క్షీరసాగరం । మథ్యమానే సముద్రే చ శ్రీర్జాతా పంకజాసనా । సావ్యాసీద్విష్ణుపత్నీ
చ తతశ్చోచ్చైశ్శ్రవా హయః ॥ కామధేనుః కల్పతరుస్సుధాకుంభాదయో మునె । బహవోపి సముత్పన్నాస్సురాణాం ప్రీతిదా

యకాః ॥ తదాదదాభగవాన్విష్ణురింద్రాయస్వర్గవాసినే । మథ్యమానే పునర్విప్ర గరళశ్చాగ్నిసన్నిభః ॥ సముత్పన్నో దహన్సర్వం ఖం దిశో భూమిమండలం । తథాదేవాసురాస్సర్వే సంత్రస్తాః ప్రాణకాంక్షిణః । శరణ్యం శరణం జగ్ముశ్శంకరం శూలపాణినం । తుష్టువుశ్చైవ తదా తారం దేవాస్తే దానవాస్తదా । నమో భవాయ రుద్రాయ శర్వాయ సుఖదాయినే । నమో గిరాంవిదూరాయ నమస్తే గిరిధన్వనే । నమశ్శివాయ శాంతాయ నమస్తే వృషభధ్వజ । నమో నిత్యాయ దేవాయ నిర్మలాయ గుణాత్మనే । త్రిలోకేశాయ చేశాయ నమస్తే త్రిపురాంతక ॥ త్రియంబక నమస్తేస్తు నమస్తే త్రిగుణాత్మనే । త్రయీధర్త్రైకసాధ్యాయ త్రిరూపాయోరురూపిణే ॥ అరూపాయ సరూపాయ వేదవేద్యాయ తే నమః ।

హరిప్రియాయ హంసాయ నమస్తే భయహారిణే । మృత్యుంజయాయ మిత్రాయ నమస్తే భక్తవత్సల । పాహ్యస్మాన్కృపయా శంభో విషాద్వైశ్వానరోపమాత్ ॥ ఇత్యార్తైస్సంస్తుతశ్శంభురార్తత్రాణపరాయణః । విదారితాస్యస్సత్త్వే

శం పపౌ కంఠేన్య సేద్ధరః । తమాహుర్నీలకంఠేతి నీలిమత్వాద్విషస్య చ । సముద్రమథనం హిత్వా దేవేంద్రాద్యాస్సురాసురాః । తేతుదృష్ట్వామృతం పాత్రమన్యోన్యాహారణేచ్ఛవః । మాయావీ భగవాన్విష్ణుర్నారీరూపమధారయత్ । సానారీ సర్వజంతూనాం నయనోత్సవకారిణీ । పీనోరుచారుజఘనా పీనోత్నతపయోధరా । వికసచ్చంపకాభాసా విశాలాయతలోచనా । మృదుబాహులతాంగీ సా సాంద్రదీర్ఘశిరోరుహా । సర్వాభరణసంయుక్తా భాస్వత్పీతాంబరావృతా । అనేకరత్నసంయుక్తవిలసత్కుండలద్వయా ॥ విలసచ్చలనాచారుసునాసాభరణోజ్జ్వలా । చపలాపాంగనయనా సా నారీ సర్వమోహినీ । మధ్యస్థా తాననువాచాథ హే దేవాదానవా ఇతి । అహం పాత్రస్థమమృతం యుష్మాకం సమభాగతః ॥ దాస్యామ్యుపవిశంత్వత్ర పార్శ్వయోరుభయోరపి । తస్యాస్తే తద్వచశ్శ్రుత్వా తథాస్త్వితి వచోబ్రువన్ ॥౩౦॥

సర్వేససంమతాదానవాః పంక్తిమాశ్రితాః । సుధాపాత్రముపాదాయహస్తాభ్యాంసర్వమోహినీ । కృత్వాద్విపార్శ్వమేతస్యపాత్రస్యార్ధేఽమృతంముదా । తత్రైవార్ధేసురాంపూర్యఏకస్మిన్నపిసాసతీ । సురాణాందానవానాంచమధ్యస్థాసామునీశ్వర ॥ సవ్యాపసవ్యంప్రదదౌకాపట్యేనామరాంగనా । అసురాణాంసురాంచైవసురాణామమృతంతథా । సుధ్వనన్నూపురధ్వానైఃరణత్కంకణనిస్వనా । వ్యామోహయచ్ఛక్రశిష్యాన్సానారీప్రదదావితి । తేదేవాదానవాస్సర్వేహస్తేధృత్వామృతంముదా । హస్తస్థంపాతుముద్యుక్తాస్తూర్ణమిందాదయస్సురాః । తతస్తత్కపటంజ్ఞాత్వారాహుసౌదేవరూపిణౌ । హిత్వాతావసురశ్రేణింసురాణాంశ్రేణిమాశ్రితౌ । తదజ్ఞాత్వాతదాప్యేషాతమోహాత్తేఽమృతందదౌ । తదాపాతుంసముద్యుక్తౌహస్తస్థమమృతంజవాత్ । చక్రితుఃపానమసురౌదృష్ట్వాతత్కపటంసతీ । చక్రింసంస్మృత్యతచ్చక్రాద్విచకర్త తయోశ్శిరః । యత్పీతమమృతంతాభ్యాంనయావద్గర్భగంభవేత్ । తావచ్ఛిచ్ఛేదచక్రేణమాయావీమధుసూదనః । తదాచంద్రాదయస్తూర్ణంహస్తస్థమమృతంపపుః ॥ ౮౦ ॥ హాహాకారోమహానాసీద్దానవైరమరైస్తతః । దుద్రువుర్దానవాస్సర్వేభగ్నాశాఃప్రాణకాంక్షిణః ॥ నారాయణస్సభగవాన్హిత్వానారాయణీంతనుం । విష్ణోర్ముఖంసమాగత్యచతుర్భుజమథోచతుః । నమృతినైవజీవత్వమావయోర్వదకేశవ । తాభ్యాంనిగదితస్త్వేవంభగవాన్ప్రత్యభాషత । భాగతఃప్రాప్తకాలేతేప్రతిపత్పర్వసంధిషు । సూర్యచంద్రాశనంకృత్వాయువయోర్వాభవన్మృతిః । ఇతిబ్రువాణౌదేవేశఖంగతౌదేవవైరిణౌ ॥ తతస్త్వింద్రాదయోదేవాబ్రహ్మేశానజనార్దనాః ॥ అక్షయ్యంత్వమృతంపాత్రమాదాయస్వాశ్రయంయయుః । తచ్చైతస్మిన్సముద్రస్యయత్రక్షిప్తామృతాశ్రయః । కలశస్తత్రవిప్రేంద్రద్వైవాద్బిందూనిపేతతుః । సుధాబిందూసముత్పన్నేకోమలావంకురాకృతీ । ఆసీదేకఃపారిజాతఃఏకోపితులసీమునే ॥ తతశ్చాంతర్గతేకాలేకశ్చిజ్జలమకల్పయత్ ॥ సత్యజిన్నామశూ

ద్రోఽసౌ పాలకః పుష్పవాటికాం। తులసీపారిజాతౌ చ యతో వృద్ధిం గతౌ చ తత్ర హి । చకారాయం పుష్పవాటీం భాగధేయేన భూసుర । స దూరగ్రామవాసేన తేన శూద్రేణ యత్నతః ॥ ౫౦ ॥ కృత్వా పరివృతిం తస్యాః పాలయామాస వాటికాం ॥ తేనోపజీవనం కుర్వన్నాసీత్ సోఽయం దినే దినే ॥ తులసీభూరుహాస్తత్ర సుకోమలదళైర్వృతాః । మునిప్రీతికరం దృష్ట్వా పాలయన్ సముదాన్వితః । పారిజాతః ప్రవృద్ధోఽభూత్ పుష్పఫలకోరకః । పారిజాతస్య కుసుమం సర్వేషాం ప్రీతిదాయకం । నానారత్నవదాభాతి దళైరంతస్థకేసరైః । సుగంధాఢ్యస్సుఖరసస్సర్వశాఖాసముద్భవః । ఏవంభూతాని పుష్పాణి సర్వశాఖోద్భవాని చ ॥ సంపూర్ణఫలపుష్పాఢ్యం పారిజాతద్రుమం మునే । శక్రో దదర్శ దేవేశస్స దైవాత్ సార్వవర్త్మభిః । గచ్ఛన్ దానవశిక్షార్థం మత్తశ్వేతేభవాహనః । స దేవః పుష్పవాటీం స ప్రవిశ్య కుసుమాని చ । పారిజాతస్య పుష్పాణి సమాహృత్య శచీపతిః । సహర్షాత్ ప్రియయా స్వైరం దాతుం స్త్రీణాం స దైవతః । శచ్యాదీనాం సురస్త్రీణాం పుష్పాణి ప్రదదౌ మునే । తాస్సర్వాః పారిజాతస్య పుష్పాణ్యాలోక్య హర్షితాః । తాని శుభ్రత్వాత్ పునశ్శక్రం ప్రావోచుః ప్రీతమనా మునే । దేవనాథ సదాస్మాకం పుష్పాణి ప్రీతిదానివై ॥ ౬౦ ॥ ఇతి తాసాం వచశ్శ్రుత్వా తథేత్యాహ శచీపతిః । గుహ్యకం ప్రేషయిత్వా తు పారిజాతద్రుమస్య చ । పుష్పాణ్యాహృత్య తిష్ఠాభూచ్చోరవృత్త్యా దినే దినే । పాలకః పుష్పవాటీనాం పుష్పశూన్యం దినే దినే । దృష్ట్వా విచింత్య బహుధా హ్యవిజ్ఞాయాథ గుహ్యకం । సోఽపి వ్యలోకయద్గుల్మైర్నిత్యం పుష్పాపహారకం । విలీనస్సంస్థితస్తత్ర స్థితే హ్యారామపాలకే । తతస్స్వరాత్ సమాయాతో గుహ్యకశ్చాపరే నిశి ॥ పారిజాతతరుం ప్రాప్య పుష్పాపచయకారకం । సత్యాజి తత్ర తం దృష్ట్వా పుష్పాపహరణం మునే । తమభ్యేత్యాశు సంగృహ్య ఖేచరస్తత్కరాచ్చ్యుతః। ఖంగతస్సృతివేగేన ఇంద్రాయైతన్న్యవేదయత్ । స ఇంద్రః ఖచరేణోక్తో విహస్య తమువాచ హ। ఖేచరస్య న తే భీతిస్తస్మాద్గచ్ఛ యథాసుఖం। నిత్యమాహృత్య పుష్పాణి తాన్యస్మాకం

దదస్వహా । తథేత్యుక్త్వా వ్యయయావశ్చాద్గుహ్యకస్స్వశ్రియం మునే । విచింతయన్ తతోదుఃఖాన్న మేపుష్పాణ్యసంశయః । దేవాస్తే ఖేచరాస్తస్మాత్పుష్పాణ్యపహరంతివా । కల్పయిష్యే హముపాయం తు తత్వరక్షణకర్మణి । హరేన్నిర్మాల్యమాదాయ పుష్పవాట్యాబహిస్స్థలే ॥ ౨౦ ॥ పారిజాతస్య శాఖాసు వికిరత్వంకరోమ్యహం । ఇత్యాలోచ్యాథ నిర్మాల్యం పాలకోయం పరేఽహని । సర్వత్రవ్యకిరత్సోపి పుష్పవాట్యాస్సమంతతః। పూర్వవద్గుహ్యకోప్యాగాత్పుష్పాణ్యాహర్తుమాదరాత్ । పుష్పాపహారకేచోరే పారిజాతతరూపరి । తస్మిన్విష్ణోశ్చ నిర్మాల్యం పాదస్పర్శోభవన్మునే॥ శాఖాచ్ఛాఖాంతరంగచ్ఛన్ తథైవోల్లంఘితోభవత్ । తత స్తద్దోషత స్తస్య ఖేచరత్వమపాగతః । భూచరత్వేపిపంగుత్వమభవన్మునిసత్తమ ॥ పపాత పారిజాతస్థ జాలబద్ధోమృగోయథా । పుష్పపాలః పుష్పచోరం గత్వా పాయెనతం హరన్ । నిగృహ్యాబాధమాహేదం కోభవాన్కస్యకింకరః ॥ కస్మాత్సర్వాణి పుష్పాణి హృత్వా హృత్వా దినేదినే । కస్యదేయానితానీత్థం యత్త్వయా వదతస్కర ॥ ప్రత్యాహగుహ్యకస్సత్యం పుష్పవాటీశ్వరం మునే । ఖేచరోఽహం మహాబుద్ధే గుహ్యకస్స్వేంద్రసేవకః । ఆజ్ఞప్తోహం సురేంద్రేణ పుష్పాపహరణే విధౌ । మయాపహృత్యపుష్పాణి దత్తానీంద్రాయ సర్వశః। ఇత్యుక్త్వా సత్యజిత్తేనతం పిహిత్వా స్వగృహం గతః । పంగుభూతో గుహ్యకోఽయం తత్రోవాసదినత్రయం॥

ఇతిశ్రీమతి - స్కాందపురాణే- మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే -

పారిజాతతులస్యుత్పత్తికథనంనామ వింశోఽధ్యాయః॥

శ్రీగృత్సమదః ॥ అనాగతేషు పుష్పేషు పారిజాతేషు దేవరాట్ ॥ అదృష్ట్వా గుహ్యకం శక్రశ్చింతయన్నాహపార్శ్వగాన్ ॥౧॥ కస్మాన్నాభ్యాగతో దేవా గుహ్యకః పుష్పహారకః । విచారణీయ్యస్మాఽస్మాభిస్తస్మాదాయాంతు మాచిరం॥

ఇత్యుక్త్వామత్తమాతంగమారుహ్యాత్రిదశైర్వృతః । ఇంద్రస్సమాయయాశీఘ్రింపారిజాతద్రుమాలయం । ఇంద్రా
దయోఽమరాస్సర్వేప్రావిశన్ పుష్పవాటికాం। హరంతంసర్వపుష్పాణిపారిజాతముఖానిచ। పాదస్పర్శోభవత్తేషాం
విష్ణోర్నిర్మాల్యలంఘనాత్ । అనశ్యత్ఖచరత్వంచతస్మాత్సంగుత్వమాపసః । ఇంద్రాదయస్సురగణాస్సవాహాస్తత్ర
తేమునే । నకించిత్సంచలన్నార్తా దుఃఖితాస్తేపృథక్పృథక్ । తతస్తాన్సత్యజిద్దృష్ట్వా వజ్రపాణిపురస్సరాన్ ।
విస్మితశ్చింతయన్విప్రనత్వాథాహకృతాంజలిః । సత్యజిదువాచ ॥ ఇంద్రాద్యాస్త్రిదశాస్సర్వేయూయంకుత్రద్రప
యోజనే । నిబధ్యదుఃఖితానస్మాన్నృశంసత్వంభవేధ్రువం।ఇతిశ్రుత్వామరాస్తత్రతమూచుర్నమ్రకంధరాః। పుష్ప
ప్రీత్యావయంతత్రపతితాబలవర్జితాః। వైనతేయాదివిహగాహ్యనాగతపథాఅపి ॥ యథాపతేయుర్మేదిన్యాంబా
లేచామిషలోలుపాత్ ॥ ౧౦ ॥ తతోఽస్మాకంకథంత్వద్యపదమానవమాచిరం । ఇతితేషాంవచశ్శ్రుత్వాతూష్ణీంస్వా
శ్రమమాగతః।స్థితాశ్శక్రాదయస్తత్రదుఃఖాదేకాదశేఽహని ॥ నతేషామమృతాహారోనైవకామదుఘాచభూః । త
స్మాదింద్రాదయోదేవాఃక్షుధార్తాశ్చామృతాశనాః । భగ్నేంద్రియబలాస్సర్వేమూర్ఛితాస్తత్రతత్రహి । భూ
యస్తాన్సత్యజిద్దృష్ట్వాతైస్తథానశనవ్రతం । చకారైకాదశాహేతుసభార్యస్సదయాన్వితః॥ సర్వవ్రతేసమ్యక్సంమా
ర్జ్యవిష్ణోర్నిర్మాల్యమప్యసౌ। తతశ్చైషాస్స్వర్గపాలాఇంద్రస్యాగమనంచిరం ॥ ఇతివిజ్ఞాయతేజగ్ముఃపుష్పవా
టీంమునీశ్వర । తత్రదృష్ట్వాసురగణాన్మూర్ఛితాన్భవికృత్స్నశః। దృష్ట్వాతేకోపసంతప్తాఃపారిజాతతరుం రుషా। ఉ
త్పాటనోద్యమంచక్రుస్సమూలంసత్త్వదర్పితాః । నకించిచ్చలతైస్తైస్తైఃపారిజాతస్సభూరుహః । తత్యాజుర్భగ్న
సంకల్పాఃపశ్చాద్వ్యథితపాణయః । ఆకాశాన్నారదోదృష్ట్వావ్యథితాన్మూర్ఛితాన్మునే ॥ విస్మితఃప్రయయౌవిష్ణుం
శేషైర్నాకనివాసిభిః । నారదస్తంనమస్కృత్యనారాయణమనామయం । తుష్టావకరుణారాశింమూర్ధ్నిన్యస్తకృ

తాంజలిః । శ్రీనారదః ॥ ౨౦ ॥ ఆర్తత్రాణపరాయణాయభవతేనారాయణాయాత్మనే । గోవిందాయసురేశ్వరా
యహారయేశ్రీశాయ చేశాయచ ॥ మిత్రానేకహిమాంశుపావకమహాభాసాయసౌఖ్యప్రదే । శ్రీమత్పంకజపత్రనేత్ర
విలసత్కృష్ణాయతుభ్యంనమః । అచ్యుతాయాదిదేవాయపురాణపురుషాయచ ।సర్వలోకనిధానాయనమస్తే గరుడ
ధ్వజ । నమోనంతాయహరయేక్షీరసాగరవాసినే । భోగీంద్రతల్పశయనలక్ష్మ్యాలింగితవిగ్రహ ।నమస్తేసర్వలోకేశన
మస్తేవిశ్వసాధన । సర్వేశసర్వగస్త్వంహిసర్వాధారసురేశ్వర । సర్వంత్వమేవసృజసిసత్వరూపస్త్వమేవహి ।పురుషోసి
గుణాధ్యక్షగుణాతీతస్సనాతనః । పరబ్రహ్మాసివిష్ణుస్త్వంబ్రహ్మాసిభగవాన్భవః । సృష్టిస్థితిలయాదీనాంకర్తాత్వంపురు
షోత్తమ । త్రిగుణాసిగుణాధారస్త్రిమూర్తిస్త్వంత్రయీతనుః । ఆసీత్త్వన్మాయయాసర్వంజగత్ స్థావరజంగమం ।
త్వమేవైకార్ణవేజాతేజగత్యస్మిజగత్పతే । జగత్సంహృత్యసకలంశేషశ్శేషాంగసంశ్రయః । త్వమేవాస్మిన్జగత్యే
కశ్శాశ్వతస్సప్రకాశనః ॥ జగద్యోనిస్త్వమేవాద్యజగతోంతర్బహిర్విభో ॥ త్వంవ్యాప్యసర్వతస్సిన్త్వాభాసేహాసేతు
భాసకః । త్వమేవసర్వలోకానాంమాతాత్వంవాపితావిభో ॥ గురుస్త్వంసర్వభూతానాంశిక్షకస్సుఖదాయకః । ప్ర
తిష్ఠితమిదంసర్వంపూర్ణంస్థావరజంగమం । ప్రసీదపాలయవిభోనమస్తేసురవల్లభ । ఏతత్ స్తోత్రమిదంశ్రుత్వా
నారదేనసమీరితం । ప్రీత్యాబ్రవీద్ధృషీకేశోనజానన్నివనారదం ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ కిమర్థమేతద్వ్యేంద్రస్వా
గతంసాంప్రతంవద । తత్కరోమ్యచిరాత్సౌఖ్యందుర్లభంవాసురాసురైః ॥ ఇత్యుక్తఃప్రాహకృష్ణేనైనారదోన
మ్రకంధరః । ఆపదామాలయంకర్మకృతమింద్రాదిభిస్సురైః ॥ కశ్చిదస్తిక్షితౌదేవాఃపారిజాతమహీరుహః ।
తస్యపుష్పాణిరమ్యాణిమనఃప్రీతికరాణిచ ॥ తానిదృష్ట్వాశచీనాథస్సదైవైర్విస్మయంగతః । శక్రోపహృత్యపుష్పా
ణిచోరవృత్త్యాదినేదినే ॥ అనుభూయహృత్పృష్టస్సరంభాద్యైఃప్రతిబోధితః । నాకాద్భూలోకమభ్యేత్యదేవేంద్రస్స'

గణైర్వృతః ॥ పతిత స్తరుమూలేతుశలభఃపావకేయథా । సానుగైర్మఖవాన్విష్ణోర్నిత్యంపియూషవృత్తిభిః ॥
నైవాహారో స్తికించిచ్ఛదినే ష్వేకాదశేషుచ । ఇత్యేతేవ్యధితాదేవామాఘాంప్రాప్యమృతోపమాం ॥ తస్మా
త్త్వానన్యభగవన్ సాహింద్రాదీన్ తవానుగాన్ । శ్రుత్వాదేవర్షిణావాక్యంభగవాన్భక్తవత్సలః ॥ ౪౦ ॥ ప్రత్యు
వాచమునిశ్రేష్ఠంవిష్ణుర్విశ్వామరేశ్వరః । మునేపియూషబిందుభ్యాముత్పన్నౌతత్రభూరుహౌ ॥ తులసీపారిజాతౌ
చశుచీతావమృతోద్భవౌ । సత్యజిన్నామకశ్చిచ్చపుష్పవాటీమకల్పయత్ ॥ భాగధేయేనతత్రైవదరిద్రోర్కస్యవ
పోషకః। తేనోపజీవనంకుర్వన్ సంస్థితేమేఘవాహనః । దృష్ట్వాసర్వాణిపుష్పాణిపారిజాతముఖానిచ । నిత్యంజహారవి
ప్రేంద్రస్స్వాత్మనాస్యాసుమానిచ॥ తేషుసర్వపుష్పేషుప్రత్యహంపుష్పవాటకే।మన్మూర్తేరర్పితంపుష్పంపత్రాద్యం
పరిత స్తరోః ॥ అంతర్బహిఃపుష్పవాట్యాంఅవాకిరదసౌమునే। పాదస్పర్శోల్లంఘనేనమన్నిర్మాల్యస్యతత్ క్షణే॥ స
చోరాణాంసురేంద్రాణామాసీత్పంగుత్వమాశుచ।నాశోభ వెక్షైచరత్వంనకించిచ్చలితుంతథా ।జ్ఞానతో ఽజ్ఞానతో వా
పియోనిర్మాల్యంమదర్పితం ॥ పత్రంపుష్పంఫలంగంధంనైవేద్యంమత్పదోదకం ।దైవాద్యదంఘ్రిసంస్పర్శమథ
వాప్యతిలంఘయేత్ ॥ సోపిపంగుత్వమాప్నోతిసత్యంచేహపరత్రవా । ఆలోక్యసత్యజిద్భీత్యాఇంద్రాదీనమరాన్మునే॥
సమ్మార్జయ స్తతస్సర్వంమన్నిర్మాల్యమతిప్రియం । ప్రతీకారమజానంత స్తద్దోషస్యాధికస్యచ ॥ నిపత్యేంద్రాద
య స్తత్రవ్యధితాజీవనంవినా । ప్రతిప త్తిథిమారభ్యఆషాఢస్యమహామునే ॥ తేషామాసీచ్ఛుక్లపక్షేదినేష్వేకాదశే
చషు। నిరాహారాఃపృధివ్యాంతేదేవాఃపీయూషవర్జతాః ॥ తురాషాడమరైస్సార్ధంమాఘామాపమృతోపమాం।
ఆలోక్యానశనాన్ దేవాన్ సభార్యస్సత్యజిత్తదా॥ శక్రాద్యైశ్చత్రిదశైస్సోఽయంచకారానశనవ్రతం । తేషాముజ్జీవనా
ర్థంతుప్రత్యహంమాంసమర్చయేత్ ॥ తిథిరేషాతదారభ్యక్రమాదేకాదశీస్మృతా । మాంతస్యాంవిధినాపూజ్యసా

పిభక్త్యాహ్యర్హైశ్శుభైః ॥ తదగ్రేమామకంమంత్రంజపన్ జాగరణేస్థితః । మయాతస్యప్రసన్నత్వంతతస్సర్వంభవిష్యతి ॥ ఇత్యుక్త్వావిష్ణునాతూర్ణంనారదఃప్రియయాదివం॥ ... ... *

ఇతి శ్రీమతిస్కాందపురాణె - మాఘమాహాత్మ్యె - ఉమామహేశ్వరసంవాదె-
ఏకాదశీజనకకథనంనామఏకవింశోధ్యాయః

శ్రీగృత్సమదః ॥ సత్యజిత్కేశవంభక్త్యాఏకాదశ్యాంస్వవేశ్మని । సభార్యస్సమ్యగభ్యర్చ్యకుసుమాగరుచందనైః ।ధూపదీపైస్సనైవేద్యైర్భక్త్యాపరమయామునా। జపంతదగ్రతోమన్త్రంగోవిందేతినిరంతరం।కుర్యాజ్జాగరణంజహర్షేదేవానాంహితకాముకః । పూర్వయామేప్రసన్నోభూదేకాదశ్యాంజనార్దనః । సత్యజిత్పదనెతస్యహ్యగ్రేభక్తేష్టదాయకః ॥ నీలజీమూతసంకాశోనీలాలకశతావృతః। పంకెజపత్రనయనోలలాటతిలకోజ్జ్వలః । కుండలాభ్యాంవిచిత్రాభ్యాంవిలసద్గండమండలః । అనెకాదిత్యసంకాశఃకిరీటెనవిరాజితః । హారగ్రైవేయకటకైరగ్ర్యైర్మౌక్తికకోటిభిః । విరాజమానస్సర్వాంగోవిచిత్రైస్సర్వభూషణైః । పీతాంబరేణదివ్యేనతటిద్వర్ణేనసంయుతః॥ చతుర్భిర్బాహుభిర్భాస్వచ్ఛంఖచక్రగదాంబుజః ।చారుజంఘోరుజఘనోగూఢగుల్ఫాంఘ్రిపంకజః ॥సంమోహ్యగరుడారూఢస్తూయమానోమునీశ్వరైః । తదగ్రేసుప్రసన్నోభూద్భక్తకాంతోఽఖిలేశ్వరః।తంద్రుష్ట్వాసత్యజిద్విష్ణుం స్వప్రకాశం సువిస్మితం । సాష్టాంగ్నారాయణంమత్వాసంభ్రమాకులమానసః । సభార్యంప్రత్యువాచాథభగవాన్భక్తవత్సలః । వరంవరయభద్రంతెప్రదాస్యామ్యద్యకాంక్షితం ।ఇత్యుక్తస్సత్యజిత్తేనహరిణాభక్తికాముకః । ప్రత్యబ్రవీదిదం వాక్యంపూర్వంయన్మనసిస్థితం॥ సానుగస్యసురేంద్రస్యఖేచరత్వందదస్వహ । దేవప్రియయ్యాషవృత్తీనాంకురుశాంతింకృపారసాత్ । తతస్త్వత్సన్నిధిందెహిసభార్యస్యమమప్రభో ॥ తథైవాస్త్వితిసంశ్రుత్యహరిస్తంప్రత్యభా

షత ॥ శ్రీహరిః ॥ సమస్తపుణ్యఫలదా హ్యేషా హ్యేకాదశీతిథిః । అస్యాంతవప్రసన్నోహ మేషామత్ప్రీతిదాభవేత్ । త్వం
తస్మాద్భార్యయాసాకం పారిజాతద్రుమం తవ । అత్వాప్త్య దేహి శక్రాయ సానుగాయ మహాత్మనే । దేహి మే తులసీం శు
ద్ధాం మత్ప్రియాం వనవాసినీం । తస్మాత్తవభవేచ్ఛ్రేయో నాత్ర కార్యావిచారణా। తథేత్యుక్త్వా వ్యయయా సోపి పారిజాత
ద్రుమాలయం । నిశాంసీత్వోదితే సూర్యే సభార్యస్సత్యజిన్ముదా । సభార్యస్తరుముత్పాట్య దేవేంద్రాయదదాముసే ।
తులసీం విష్ణవే దత్వా ఇంద్రాదీన్ప్రత్యబోధయత్ । సవాహస్త్రిదశాస్సర్వే శక్రాద్యా దేవతాగణాః। దృష్ట్వా హరిం ప్రణ
ముస్తేసర్వే చాప్యాయితేంద్రియాః ॥ శృణ్వత్సు శక్రముఖ్యేషు విబుధేషు జనార్దనః । స్వభక్తమాహ సస్త్రీకం స్మయ
మానముఖాంబుజః । ఏషా హ్యేకాదశీనామ నరాణామఘనాశినీ । యత్త్వయాచరితం పుణ్యమగ్ర్యమేకాదశీవ్రతం।మా
నవా మందమతయో మృత్యుపాశవశంగతాః । ప్రతిపద్యాదితిథిషు ద్విపంచసు దినేషు చ । వినాన్నేనాప్యశక్యత్వాన్నై
వకుర్వంత్యుపోషణం । తానిహిత్వామత్ప్రసాదాదేకాదశ్యాముపోషణం । యే కుర్వంతి జనా భక్త్యాజాగరాద్యైర్మదర్చ
మార్చనం । తేయాంతి మత్ప్రసాదేన మమాగారం మహత్సుఖం ॥ మత్ప్రీతికారిణీ పుణ్యా చైషా హ్యేకాదశీశుభా। అశ్వ
మేధసహస్రాణాం సదక్షిణఫలప్రదా।వదంతి తత్పరం పుణ్యం మునయో ధర్మవిత్తమాః।ఏకాదశీమిమాం పుణ్యాం హరివా
సరమిత్యపి।తథాచ ద్వాదశీ పుణ్యా దేవానాం ప్రాణదాయినీ।వదంతి ద్వాదశీం తద్వత్తిథిం మాధవవల్లభాం। యే భుంజంత్య
న్నమజ్ఞానాదేకాదశ్యాం మహామతే । హత్యాదీనాం మహోగ్రాణాం పాపానాం ఫలభాగినః । చాతుర్భుక్తం పరిత్యజ్య
ఏకాదశ్యాముపోషణం । దశమ్యామేకభుక్తం స్యాన్న కుర్యాన్నిశిభోజనం। ఏకాదశ్యామహోరాత్రం ధర్మార్థం భోజ
నం త్యజేత్ ॥ ద్వాదశ్యామేకభుక్తం స్యాద్వ్రతసంపూర్తికారణం । యే భుంజంత్యన్నమజ్ఞానాదేకాదశ్యాం మహా
మతే। నాన్నం భవతి యత్కించిత్తదన్నం క్రిమిసంకులం। మద్వాసరే మహాపుణ్యే కృత్వోపోష్యమతంద్రితః। మామభ్య

చర్యావిధానేనయశ్చ రేజ్జాగరాదిభిః। మత్ప్రియస్సోపి దేహాంతే మద్రూపమధిగచ్ఛతి। ఏషా హ్యేకాదశీపుణ్యాకులకోట్యుద్ధరక్షమా। మహాపాపప్రశమనీ మహాక్రతుఫలప్రదా। బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వైశ్యశ్శూద్రోథవాసతీ। సన్న్యాసినోపియతయో వానప్రస్థపరాయణాః॥ బాలకాజరతాశ్చైవ యేచాన్యే తనుధారిణః। ఏకాదశ్యాంనభోక్తవ్యం మోహాద్వా వచసాసకృత్। అజ్ఞానాదథవాజ్ఞానాదేకాదశ్యాంనరాధమః। భుంక్తేమచ్ఛాసనాత్కో-పాద్యమశ్శిక్షాంవిధాస్యతి। ఏకాదశ్యన్నభోక్తారో భుంజతేనరకంచిరం। తేపునర్మేదినీంప్రాప్యజాయంతే కష్టయోనిషు। శ్రీనామాలింగనంనిద్రామన్నమేకాదశీదినే। త్యక్త్వామాంభక్తితః పూజ్యయః పిబేన్మత్పదోదకం। ససాక్షాత్సుఖమాప్నోతి పరబ్రహ్మాధిగచ్ఛతి। తస్మాత్సర్వేషుమాసేషుయదాహ్యేకాదశీభవేత్॥ తదాసమాచరేద్ధీమానుపోష్యమఘహారకం। కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణైశ్చైవతథాన్యైరపిసువ్రతైః। యత్ఫలంప్రోచ్యతే సద్భిస్తదస్యాంసముపోషణాత్। ఏషాహ్యేకాదశీపుణ్యాలోకేప్రఖ్యాతిమేష్యతి। ప్రోవాచోర్ధ్వభుజోవిష్ణుర్భగవాన్గరుడధ్వజః। మనుజామునయోనాపియోగినోపిమదాశ్రయాః। నభోక్తవ్యంనభోక్తవ్యంసంప్రాప్తేమచ్ఛుభేదినే॥ సత్యంసర్వేషుమాసేషుపక్షయోరుభయోరపి। ఏకాదశ్యాంనభోక్తవ్యంయోభుఙ్క్తేసహిపాతకీ। ఏకాదశ్యన్నహీనోయస్సపుమాన్మాముపేష్యతి॥

ఇతిశ్రీమతిస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే -
ఏకాదశీవ్రతఫల - ఏకాదశీవ్రతనియమవర్ణనంనామ - ద్వావింశోధ్యాయః॥

శ్రీగృత్సమదః॥ అథాబ్రవీత్సహస్రాక్షంభగవాన్మధుసూదనః। కృపయాపరయావిప్రసానుగంసురనాయకం। ఇంద్రత్వంసాంప్రతందివ్యం పారిజాతమహీరుహం। గచ్ఛత్వమచిరాద్దేవగృహీత్వాస్వనికేతనం। తథేతిద్రుమమాదాయసానుగైర్మేఘవాహనః। నమస్కృత్యహరింభక్త్యాస్వాలయంప్రయయౌముదా। గతేతుసానుగైస్సర్వైర్గణాంశ

క్రేస్వసదనంమునే । అథాహతులసీనిష్ణుంవాచామానుష్యయుక్తయా । పాహిమాంకృపయావిష్ణోత్వత్పాదకమ
లప్రియాం । త్వాంవినామేగతిర్నాస్త్యావ్యస్తిచేన్నైవకామయె । తస్యావాక్యమిదంశ్రుత్వాహరిస్తాంపునరబ్రవీత్ ।
తులస్యమృతసంభూతేధరణీతలవాసిని । మత్ప్రియాభవమాంయాహిధారయేత్వాంహృదిప్రియాం । మాశంకాభ
వకల్యాణిపవిత్రాశుద్ధికారిణి । కోమలాంసదళాంత్వాంతుయెపశ్యంత్యఘహారిణి । సద్యఃపవిత్రతాంయాంతిగంగా
యాంస్నాయినోయథా । మదర్చనంవిధాస్యంతిదళైర్యేతవకోమలైః । తేపిమద్రూపతాంయాంతినభూయఃకా
యధారిణః । తులస్యమృతసంభూతేయఃకుర్యాత్తవకోమలైః । దళైర్మాలాంవిధాయైవమత్కంఠేయస్సమర్ప
యెత్ ॥ కల్పకోటిసహస్రాణికల్పకోటిశతానిచ । వైకుంఠేమోదతేనిత్యంసపశ్చాన్నయిలియ్యతే । యెత్వాంగృ
హేవసేవాపిపాలయంత్యంబసేచనైః । తేషామత్యుగ్రపాపానినస్పృశంతికదాచన । ప్రాతర్నిద్రావసానేతుయఃకు
ర్యాత్తవదర్శనం । దినంతత్సుదినంప్రోక్తంనరస్సుఖమవాప్నుయాత్ । తవదేవియదాలోకేదళసంమిశ్రవారిభిః । స
ర్వాంగేసేచయెద్యస్తుప్యాశుచిశ్శుద్ధిమాప్నుయాత్ । త్వన్మూలమృత్తికాంయస్తులలాటేధారయెన్నరః । సర్వత్రసు
ఖమాప్నోతినయత్నాద్వైర్భయంసకృత్ । దేవిపియ్యూషసంభూతేసదాత్రైలోక్యపావని । పశ్యామితుల్యబుద్ధ్యా
హంత్వాంలక్ష్మీంత్వత్సహోదరీం । ఇతితస్యైవరందత్వాతులస్యైపరమేశ్వరః । తతస్తాంతులసీంభక్త్యాశాఖానేకశ
తావృతాం ।.హస్తాభ్యాంశంతమాభ్యాంచవ్యాపస్పృశ్యాదరాద్ధరిః । చక్రపాణికరస్పర్శాత్సురూపాసాబభూవహ ।
సాభూత్వాతులసీసాధ్వీనారీరూపగుణాన్వితా । నత్వాంఘ్రిపంకజంహర్షాద్విష్ణోస్తస్యమహాత్మనః । అథసాప్రాపశీ
ఘ్రేణహ్యచ్యుతాంశమఘాపహా । ప్రఖ్యాతైర్భగవాన్సశ్చాత్తులసీంలోకపావనీం ॥ హితాయసర్వలోకానాంమను
ష్యాణాందురాత్మనాం । స్థాపయామాసతాందేవీంమాయావీజగదీశ్వరః । కృష్ణస్యవామహస్తేనసస్పృష్టాయాతులసీ

శుభా । తత్పార్శ్వాగతశాఖాసుకృష్ణవర్ణా బభూవహ । సాభవేత్కృష్ణవర్ణాఖ్యాతులసీలోకపావనీ । యత్రైవం
తులసీపార్శ్వేపవిత్రాఃక్షుద్రభూరుహాః । ఆశ్రిత్యతులసీమాపుఃపవిత్రంపరమంశుభం। తస్మాత్సాతులసీపుణ్యాభువిసర్వ
త్రభూరుహాః । యత్రస్థితాచతులసీభూమిస్తద్దురితాపహా । తులసీంకోమలాకారాంపుష్పాణామతిసుందరీం । ల
బ్ధ్వాతామథవిశ్వాత్మాభక్తమాహకృపాలయః । త్వంభుంక్ష్వేతఃపరమిహామామభ్యర్చ్యవిధానతః । ద్వాదశ్యాం
బ్రాహ్మణైస్సార్ధంమాకుర్వత్రవిళంబనం । ఇత్యుక్త్వోదేవదేవేనపూజయిత్వాపురస్థితం । అర్హణైరర్హయామాసత
చ్ఛేషంస్వాత్మనేపర్ణయేత్ । కృతేత్వేవంవ్రతసంపూర్తింభగవాన్గరుడధ్వజః । సపత్నీకేనభక్తేనసతులస్యాజనార్ద
నః । పశ్యతాంసర్వభూతానాంస్వంధామప్రయయౌహరిః । శ్రీగృత్సమదః ॥ ఏవమేకాదశీజాతాహ్యశ్వమేధఫలప్ర
దా । ఏతత్తేకథితంజహ్నో యత్పృష్టంమాంమహామతే ॥ తథాప్యత్యంతసుఖదామాఘేచైకాదశీశుభా । యస్సు
క్లైకాదశీంమాఘేహ్యుపోష్యకమలాపతిం।సమభ్యర్చ్యవిధానేనజాగరాద్యైర్జనార్దనం।తోషయేత్సుఖమా
ప్నోతిసభవేదచ్యుతస్స్వయం । మాఘేమకరగేసూర్యేయశ్శుద్ధైకాదశీంనరః । ఉపవాసముకుర్వాణస్సభవేద్బ్రహ్మ
రాక్షసః । ఏకాదశ్యాంమాఘమాసేమార్తాండస్యోదయేయథా । స్నాత్వామాధవమభ్యర్చ్యదివారాత్రంహరేఃక
థాం । యఃశృణోతిహరేర్భక్త్యాసభవేదచ్యుతస్స్వయం । ఏకాదశ్యాముపోష్యైవంమాఘేఽస్మిన్నఘహారికే।
ద్వాదశ్యామాచరేద్విప్రైఃపారణాంతుపరేఽహని। సదస్యస్సమభాగీస్యాత్కిమన్యైర్బహుభాషణైః । ద్వాదశ్యాం
మాఘమాసస్యసవత్సాంగాంప్రయచ్ఛతి। విప్రాయశ్రుతిశీలాయశ్రోత్రియాయకుటుంబినే। భూదానంవస్త్రదానంచ
హిరణ్యందానముత్తమం । సాలగ్రామశిలాదానంతిలదానంతథైవచ । ఫలదధ్యన్నతాంబూలముపవీతంసదక్షిణం ।
యఃప్రయచ్ఛతిమాఘస్యద్వాదశ్యాంభక్తితత్పరః । ససార్వభౌమాధిపత్యంప్రాప్నోతిపరమంసుఖం । అంతేవిష్ణుపదం

యాంతి మోదతే విష్ణునాచిరం। ఇత్థం తే కథితం విప్రవ్రతం త్రైలోక్యపావనం। పృచ్ఛత స్తవ విప్రేంద్ర పరత్ర చ సుఖప్రదం।
య ఇదం శృణు తే భక్త్యా చాఖ్యానమఘహారకం। సద్యస్సపూతో భవతి స చాప్యంతే హరిం వ్రజేత్। యశ్శృణోతీదమధ్యా
యం యో వా భక్త్యా హరేః పురః। స సర్వసుఖమాప్నోతి పరత్ర చ న సంశయః॥
ఇతి శ్రీమతి స్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వరసంవాదే -
తులస్యేకాదశీపారిజాతోత్పత్తికథనం నామ - త్రయోవింశోధ్యాయః॥
శ్రీగృత్సమదః॥ భూయ స్త్వైకథయామ్యద్య మాఘస్నానప్రభావజం। ధీమతే శ్రద్దధానాయ యోనన త్వసపాతకీ।
తస్మా త్తవాభిధాస్యామి శోతుమిచ్ఛోప్యహార్కా రేః కథాం। మహాపాతకయుక్తో వా యుక్తో వాప్యుపపాతకైః। మాఘవ్రతే
న విప్రేంద్ర ముచ్యతే మానవోజవాత్। యస్య చాజ్ఞానతః ప్రాప్తం మహాపాపం దురాసదం। స సద్యశ్శుద్ధిమాయాతి వ్రతే
చాస్మిన్ననుష్ఠితే। అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనం। అజ్ఞానతో మహాపాపాత్ పురా కేచిద్దురాశ్రయాః।
చక్రుః కళింగదేశస్థా స్తద్వత్త్వ్యమత్యతివిస్మయం। కశ్చిద్వ్యాధో స్థితస్తద్దేశే సదైశ్వర్యసమన్వితః। దాసీభృత్యజనై
ర్యుక్త శ్శూరశ్చాపాసిబాణభృత్। సజాతిభిశ్చ దుశ్శీలై ర్బహుభిః పరివారితః। సంప్రాప్య గహనారణ్యం నానాద్రు
మలతాయుతం। స మృగాన్మృగయామాస శ్వానాగురికసాధనైః। బంధైశ్చ లేపనైశ్చైవ పూత్కారై ర్లీనచార
కైః। ఖననైర్మృగమార్గేషు విచిత్రైర్ధ్వనిభిర్మునే। సారంగాన్మహిషాన్వ్యాఘ్రాన్భల్లూకాన్హరిణానపి। మృ
గాన్నానావిధాన్ హత్వా ఖగానపి సహస్రశః। ఇత స్తతో భ్రమన్మార్గే వనాచ్చైవ వనాంతరం। తదా కశ్చిద్ద్విజో దిష్ట్యా
మార్గశ్రాంతో మహావనే। స గచ్ఛన్నాతపక్లాంత స్స్నానార్థీ నర్మదాజలం। ఆలోక్యాథ వటచ్ఛాయాం సద్యశ్శ్రమం
తాపహారిణీం। యావదార్త్తినివృత్తి స్స్యా త్తావదతో పవిశ్య చ। పునర్గంతుమథోద్యుక్తం విప్రం వేదాంతపారగం।

వ్యాధోయంకూరయాదృష్ట్వాసానుగ్రస్తంప్రపద్యత । సర్వాణిసంజహారాశువస్త్రాదీనిద్విజస్యచ । అపానహాచ్ఛత్రదండకతుసాలంకమండలుం । అపహృత్యాథతంభూయఃప్రాబ్రవీదితితంమునే । దేహిమేగోపితంవిత్తంనోచేత్ఖడ్గేనఘాతయె । తేనేత్యుక్తఃపునఃప్రాహవ్యాధంకూరమతింమునే । నమయాగోపితంద్రవ్యంనచాప్యల్పధనంహియత్ । దరిద్రస్యమమేదానీంకుత్రతిష్ఠతివైధనం । ఇతీరితోథవిప్రేణపాపాత్మాలుబ్ధకోప్యయం । ఖడ్గేనతచ్ఛిరశ్ఛిత్త్వాసానుగైఃప్రయయౌగృహం । సురాపఃకష్టజన్మాసౌసురాంప్రతిదినేఽపిబత్ । పథాచచోరవృత్త్యాసౌసర్వమార్గేషుసంతతం।పట్టణాద్యుపకూలేషుగ్రామేష్వన్యేషుభీరుషు।చోరవృత్త్యాహరద్ద్రవ్యంవ్యాధోయంద్రవ్యతస్కరః । ఏతాదృశస్యవ్యాధస్యఆసీత్త్రాపత్రయంమహత్ ।వ్యాధంతంప్రతిపద్యాథకశ్చిత్స్వర్ణాపహారకః।స్వర్ణకారఃక్రూరమతిఃస్వాత్మపోషణలంపటః॥ కిరీటకటకాదీనాంనిర్మాణసమయేఽనిశం। అపాయానేకకుశలస్స్వర్ణంప్రతిదినేహరత్।బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యానాంశూద్రాదీనాంతథైవచ॥ సర్వాలంకారనిర్మాణే వ్యాహరచ్చోరవృత్తినా।వ్యాధేనతస్కరజ్ఞేనయద్వృత్తంనిత్యవాసరే । తత్సర్వంప్రతిజగ్రాహాసవిక్రయవిచక్షణః । స్నేహోవివర్ధతేతాభ్యాంలుబ్ధకస్వర్ణకారయోః। కస్మింశ్చిచ్ఛూద్రాధమస్తస్మిన్కామాంధఃకూరమానసః । విత్తపోహీనధర్మజ్ఞఃపరస్త్రీరతిలాలసః ॥ గతేతత్పితరిస్వర్గంతస్యభార్యాశుచిస్మితా । రూపాఢ్యాసావిశాలాక్షీదుశ్శీలావ్యభిచారిణీ । కదాచిత్స్వగృహంహిత్వాకృష్ణపక్షాష్టమీదినే । జారాజ్జారగృహంగత్వాసాంధకారేన్యవేశ్మని । ప్రతీక్షమాణాజారంసాజారోనాగాచ్ఛతద్దినే । తదాతస్మిందినేరాత్రౌసుతోస్యాఃకాముకోమునే । ప్రత్యాయయౌతత్సఖిత్వాత్ ధ్వాంతాగారేచనిద్రితే । ఏకాకీమథహస్తాభ్యాంసంస్పృశ్యాలోక్యకాముకః । కామాంధోపిమహామోహేచతామాలింగ్యానుభూయతి ॥ సాజారమితినిశ్చిత్యగతనిద్రాసుతేనచ । కృత్వాలింగనమప్యేషాహ్యన్యోన్యంక్షణికేసుఖే । సోపిరేతోవిసర్గాంతేహిత్వాలింగ

నమాశుచ । విచార్యమాణెసాప్యాసీత్తన్మాతానంతదుఃఖితా।భ్రాతరంపితరంపుత్రంమనుజంశిష్యమెవవా । ఏకాం
తసమయెస్త్రీణాంయోనిర్ల్భపతిసర్వదా । స్త్రియస్తస్మాదశక్యత్వాదెకాంతెనికటస్థితం। యంతమాలింగ్యవిషమై
ర్భోక్తుంసంజాయతెమతిః । తౌవిచార్యాథలోకేషులోకభీత్యామహామునె । నతత్ప్రఖ్యాపితౌకర్మపరత్రవ్యసన
ప్రదం । బహుధాప్యథతన్మాతాపశ్చాత్తాపముపాగతా । విచార్యగంగాసలిలెనిపత్యమరణంయయా । గతభీరథ
సాపాత్మాపరస్త్రీసంగలోలుపః । నష్టెపితాబ్జితెద్రవ్యెవ్యాధభృత్యోభవత్ప్రియః । యదుక్తంలుబ్ధకెనాసౌతచ్చస
ర్వన్నిరంతరం । తృప్త్యర్థముదరస్యెవందురాత్మాగురుతల్పగః । తిష్ఠత్సువ్యాధముఖ్యెషుమహాపాపకృతాత్మసు।
కశ్చిద్విశృంఖలోనామవిప్రస్తద్దెశసంభవః । వృత్తిహీనోవ్యాధమెకంసమాశ్రిత్యాత్మపోషకః । అజస్రమస్యనికటెప్య
పాసీనోఽశుచిర్ద్విజః॥ సంత్యజ్యకాల్యకర్మాణిస్నానాదీనిసదుర్మతిః । తత్ప్రసాదార్థకామస్సనిత్యంతస్యానుగోఽభ
వత్ । పౌరోహిత్యెనమార్గెణపుణ్యకాలెష్వయంద్విజః । ప్రతిగృహ్యతెనదత్తంతథాతత్పార్శ్వవర్తిభిః। సంసర్గమి
తితైర్విప్రవిపోయంవత్సరద్వయం । బ్రహ్మఘ్నెనసురాపెనస్తెయినాచాతిపాపినా॥ గురుతల్పగదుష్టెనసర్వపాపాధికె
నచ । ఏతైస్సంసర్గతస్తస్యమహాపాతకపంచకం । బభూవపశ్చాత్తద్బ్రాహ్మ్యంసకలంవిలయంయయా । మహాపా
తకసంసర్గదోషేణాస్యద్విజస్యవై । బ్రాహ్మణ్యంసకలంనష్టంనిశ్శేషేణద్విజోత్తమ॥మహాపాతకిభిస్సార్థం దినమెకం
తుయోద్విజః । నివసెత్సాదరంతస్యతత్క్షణాత్ వైద్విజన్మనః । బ్రాహ్మణస్యతురీయాంశోనశ్యత్యెవనసంశయః । ద్వి
దినంసెవనాత్స్పర్శాచ్ఛయనాసనభాషణైః । భోజనాత్సహపజ్త్యాచమహాపాతకిభిర్మునె । ద్వితీయభాగోనశ్యెత్బ్రా
హ్మణస్యనసంశయః ॥ త్రిదినాచ్చతృతీయాంశోనశ్యత్యెవనసంశయః । చతుర్దినాచ్చతుర్థాంశోవిలయంయాతి
హిధ్రువం। అతఃపరంతుతైస్సాకంశయనాసనభోజనైః । తత్తుల్యపాతకీభూయాన్మహాపాతకసంగమాత్ । మృత

స్సంయమినీంప్రాప్యసకస్మాన్న నివర్తతే। జ్ఞానాజ్ఞానకృతానాంచపాపానాంక్షుద్రకర్మణాం।ప్రాయశ్చిత్తాంతరంప్రోక్తం మన్వాద్యైస్స్మృతిభిస్స్మృతౌ। విప్రహత్యాదిపాపస్యజ్ఞానేనైవకృతస్యచ । విచార్యమాణెమునిభిఃప్రాయశ్చిత్తంన చోదితం ॥ జ్ఞానతోయత్కృతంపాపంమహదప్యల్పమెవవా । తద్భుక్త్వాక్రమతోభూయస్సుభూమాబ్రహ్మరాక్షసః। బ్రహ్మకల్పసహస్రాంతెనిష్కృతిస్తస్యవిద్యతే। అజ్ఞానతఃకృతంపాపంమహదప్యల్పమెవవా । ప్రాయశ్చిత్తాదిభిస్తీర్ణంపశ్చాత్తాపేనశుద్ధ్యతి । వ్రతోపవాసనియమైఃకృచ్ఛ్రచాంద్రాయణైస్తథా ॥ నరఃపాపైర్విశుద్ధ్యేతగంగాస్నానపరోయథా । సోపివర్షద్వయస్యాంతెవిప్రోసౌవ్యాధపాలితః। దిష్ట్యాగ్రామాంతరంగచ్ఛన్కర్తుంవ్యాఘ్రాదితంవచః। దదర్శకంచిద్విప్రెంద్రంనామ్నావీరవ్రతాహ్వయం ॥ రుద్రాక్షమాలాభరణంభస్మోద్ధూళితవిగ్రహం। కృష్ణాజినాంబరధరంకుశపాణింకృపాకరం । చరంతంపుణ్యతీర్థానిముక్తిదానిమనీషిణాం । వదన్తంవిష్ణునామానికృష్ణనారాయణెతిచ । తంపరిక్రమ్యసాపాత్మానమస్కృత్యద్విజాధమః । తస్యాగ్రెభిముఖస్థిత్వాతూష్ణీంబద్ధాంజలిర్మనే॥ తందృష్ట్వాథద్విజశ్రేష్ఠోబ్రహ్మతెజోవివర్జితం।విస్మితఃప్రత్యువాచెదంకోభవాన్కుత్రగచ్ఛసి। ఇత్యుక్తస్తేనసోప్యాహ బ్రాహ్మణోఽహంమహామతే। జీవనోపాయరహితోవ్యాధపాశ్వ్యేవసామ్యతః। ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వావిస్మితఃపాత్రవారిణా। సంమృజ్యనేత్రెతత్రైవధ్యాత్వాసఘటికాద్వయం। ప్రత్యువాచాథవిప్రేంద్రోబ్రహ్మతెజోవివర్జితం ॥

ఇతిశ్రీమతి - స్కాందపురాణే - మాఘమహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే -

చతుర్వింశోధ్యాయః ॥

వీరవ్రతః॥ త్వదాయాతమఘంసర్వంప్రవక్ష్యేఽహంద్విజాధమ।శృణుత్వంసావధానేనయన్మయాగదితంద్విజ। స్వామీతవాఘకృత్వాహిబ్రహ్మఘ్నఃప్రాణిహింసకః। సురాపఃక్రూరధీర్విప్రఃస్వర్ణస్తెయాదిపాపకృత్ । తత్సఖస్స్వ

ర్ణకారోభూత్సదాస్వర్ణాపహారకః । తయోరాసీత్సఖాశూద్రఃకశ్చిద్వైగురుతల్పగః । తేషాంసంసర్గతోనష్టం
త్వద్దేహబ్రహ్మవర్చసం । తేభ్యస్తత్త్రిగుణంపాపమాసీదత్యంతదుస్సహం ॥ మహాపాపరతైశ్చైవక్రూరైర్వాచోప
పాతకైః । బలాత్స్వభావాద్దైవాద్వాప్యర్థలాభాత్తథాపివా । దర్శనస్పర్శనాలాపైస్సంసర్గంయఃక్షణంచరేత్ ।
సోపితత్పాపమశ్నాతివినావైదర్భపాణినా । అభాషితంయదాతైస్తుగృహీత్వాకుశమంజసా ॥ సశయ్యాలాపసంస్ప
ర్శాత్తత్కథాలాపభోజనైః । తేభ్యస్సంసర్గకర్తౄణాంకఃపాపంగదితుంక్షమః । తస్మాత్త్వవాసీత్సంసర్గఅజస్రం
లుబ్ధకాదిభిః । నత్వయాభాషణంకుర్యాత్ తత్సంసర్గకరోభవాన్ ॥ బ్రహ్మహాచసురాపశ్చస్తేయీచగురుతల్పగః । మహా
పాతకినఃప్రోక్తాస్తత్సంసర్గీతుపంచమః ॥ మహాపాతకినఃపంచయస్సంసర్గంచరేద్యది । జ్ఞానేనాభ్యాసమాపన్నస్త్యజే
దంత్యజంయథా । తమిత్యుక్త్వాభవత్తూష్ణీంమునిర్వీరవ్రతాహ్వయః । అథద్విజాధమోభీత్వాపశ్చాత్తాపేనతంము
నిం । ప్రకంపితతనుర్భూత్వాప్రత్యువాచపురఃస్థితం । పాహిమాంకృపయాబ్రహ్మన్దయాళోదీనవత్సల । కథంమేని
ష్కృతిర్భూయాత్పాపాద్ఘోరతరాదిహ । సర్వపాపక్షయకరంప్రాయశ్చిత్తంప్రకల్పయ । ఇతీరితస్తతస్తస్యసర్వభూ
తదయానిధిః । మన్వాదిస్మృతిభిఃప్రోక్తంప్రాయశ్చిత్తమువాచహ ॥ త్వయాపాతకిసంసర్గపంచమస్యాపనుత్తయే ।
ప్రాయశ్చిత్తంప్రవక్ష్యామితత్సమ్యగవధారయ । పాపాత్ప్రతిపదంనిత్యంతథాతీర్థానిపర్యటన్ । గ్రామాద్గ్రామం
తరంగత్వాద్వాదశాబ్దంగృహేగృహే । భిక్షాన్నమితియాచిత్వాతద్భుక్త్వావ్రతమాశ్రితః ॥ తథాత్వంప్రతివర్షేషు
మాఘేమకరగేరవౌ । ప్రయాగేమజ్జనంకృత్వాకురుమాధవదర్శనం । ప్రయాగస్మరణాన్ముక్తిఃనజానేస్నానజంఫలం ।
మహాపాతకయుక్తోవాయుక్తోవాప్యుపపాతకైః । ప్రయాగస్నానమాత్రేణమాఘేమకరగేరవౌ । సద్యశ్శుద్ధిమవా
ప్నోతినాత్రకార్యావిచారణా ॥ తస్మాత్సర్వేషుతీర్థేషుద్వాదశాబ్దంనిరంతరం । తస్మాత్త్వంప్రయతోభూత్వాసదాభిక్షా

న్న జీవనః। ఆదానం తేతథా మధ్యే హ్యేకస్మిన్వత్సరేపి వా। మాఘే మకరగే సూర్యే ప్రయాగస్నానమాచరన్। యద్గోభక్షి తశాల్యాద్యైః పక్వాన్నం చైకమాసకం। భక్షయిత్వా తతశ్శుద్ధిస్తవ సత్యం భవిష్యతి। ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా మునే ర్వీర వ్రతస్య చ। తథేత్యుక్త్వా పునః ప్రాహ దీనగద్గదభాషణః। అపకారాయ హి ఖలు ప్రసాదస్తు మహాత్మనాం। లుబ్ధక ప్రముఖానాం చ మహాపాతకినాం మునే। ప్రాయశ్చిత్తం ప్రకల్ప్యాద్య వద మాం కరుణానిధే। యత్త్వయోక్తమహం తేషాం తత్ర గత్వా నివేదయే॥ ఉపకారాయ సాధూనామటనం ధర్మదర్శనం। ఇత్యుక్త్వా పాదయోస్తస్య నిపపాత ముహుర్ముహుః। తత స్తద్వచనాద్ధర్షాత్తం జగాద దయానిధిః। యన్మయా కథితం పూర్వం ప్రాయశ్చిత్తం తవాఖిలం। తదేవ తేషాం తత్పూర్వం వద త్వం మా విళంబనం। తథేత్యుక్త్వాథ హర్షేణ పరిక్రమ్య ప్రణమ్య చ। మునీంద్రమబ్రవీద్భూయో విప్రోఽసౌ నమ్రకంధరః॥ ద్వాదశాబ్దే వ్యతిక్రాంతే ప్రాయశ్చిత్తాంతరం మయా। కిం కర్తవ్యం మునిశ్రేష్ఠ బ్రూహి ధర్మాన్ స్థితోచితాన్। వ్యాజహార పునస్తం తు ద్వాదశాబ్దాంతరే తవ। ప్రాయశ్చిత్తేన పూతస్య ధర్మాం స్తే శిక్షయామ్యహం। తత్ శ్రుత్వా తం నమస్కృత్య సహర్షేణ ద్విజాధమః। జగామ వ్యాధనికటం తత్తేభ్యః ప్రాహ నిర్భయః। శ్రుత్వా తే భయసంత్రస్తాః పశ్చాత్తాపం యయు ర్మునే। తీర్థాన్యాచరితుం విప్ర జగ్ముస్తేఽథ పృథక్పృథక్। స్నాత్వా సర్వేషు తీర్థేషు తత స్తే శుద్ధబుద్ధయః॥ కర్మణా పరితథియో ప్రయాగస్నానతత్పరాః। మాఘే మకరగే సూర్యే ద్వాదశాబ్దం నిరంతరం। మాఘస్నానప్రభావేన దర్శనాన్మాధవస్య చ। శుద్ధిమాపుస్త్రయస్తే తు కృతపాపైర్మహాద్భుతైః। తత్సంసర్గకరో హ్యేషః పంచమో బ్రాహ్మణాధమః। స్నాతస్స ర్వేషు తీర్థేషు వ్రతస్థస్సంచరన్భువం। ప్రాప్య కాశీపురీం పశ్చాద్రమ్యాం త్రైలోక్యపావనీం। మాఘే మకరగే భానౌ ప్రయాగస్నానమాచరత్। సర్వేషామేవ తీర్థానాం యా శక్తిః పాపహారిణీ। మాఘే ప్రయాగస్నానస్య సా శక్తిర్మోక్షదాయినీ। ప్రయాగమజ్జనం కుర్వన్మాసమేకం నిరంతరం। భక్షయిత్వా పాచితాన్నం గోగర్భ

గతతండులైః । ముష్టిత్రయమితంకృత్వాతత్రిమాఘవ్రతంచరేత్ ।ఇత్యేవంచరతస్తస్యవ్రతమత్యంతదుస్తరం । వినిర్యయుద్వాదశాబ్దాస్తతఃపూతోఽభవద్ద్విజః। శనైర్వీరవ్రతంపుణ్యంనైమిశారణ్యవాసినం । సంప్రాప్యాథపరిక్రమ్యనమస్కృత్యగురుంముదా । వీరవ్రతస్తుతందృష్ట్వాపాపప్రీణతమాదరాత్ । పృష్ట్వాస్తత్కుశలంప్రీత్యాతంపునర్వాక్యమబ్రవీత్ ॥

ఇతిశ్రీమతిస్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే -
పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీగృత్సమదః ॥ అథవీరవ్రతోవిప్రస్సంచింత్యఘటికాద్వయం । వచఃప్రీత్యాబ్రవీత్ప్రీత్యాస్వపురస్థితమాత్మవిత్ । శ్రీవీరవ్రతః ॥ తవాఘమఖిలంవిప్రనిశ్శేషంవిలయంయయౌ । ప్రయాగస్నానమాత్రేణతత్సంసర్గమపిద్విజ । ప్రయాగస్నానమాత్రేణమాఘేమకరగేరవౌ॥నశ్యంత్యత్యుగ్రపాపానిసద్యస్తవనసంశయః ॥బ్రహ్మతేజస్తవేదానీమాధిక్యేనవిరాజతే। ఇతోఽహంమంత్రపూతేనవారిణాత్వాందినత్రయం ।స్నాపయామినిరాహారంతతఃపూతోభవిష్యసి। వీరవ్రతస్తమిత్యుక్త్వామంత్రపూతైర్జలైర్మునే। కుశాగ్రైఃస్నాపయామాసనిరాహారందినత్రయం । తతఃపూతోభవద్విప్రస్తత్సంసర్గ్యపిపంచమః।వీరవ్రతస్తుతత్ప్రీత్యాపాదప్రణతమాదరాత్ ।తమాశ్లిష్యద్విజంజహ్నౌనందకరుణానిధిః । మునిశ్శుద్ధాత్మకంభక్త్యాభుక్తవంతంమహామతిం । సత్కర్మధర్మమర్యాదానుపదేశంచకారహ॥శ్రీవీరవ్రతః ॥ సుప్రీతఃపరమత్యంతంవేదమార్గంసుఖప్రదం । మాతృక్రమవిధానేనకురుసర్వంయథోచితం । దారసంగ్రహణంకృత్వాగార్హస్థ్యంధర్మమాచర । త్యజత్వంప్రాణిహింసాంచధర్మంభజసనాతనం ॥ ౧౦ ॥ సేవస్వసజ్జనాన్నిత్యంభక్తియుక్తేనచేతసా । సంధ్యోపాసనముఖ్యానినిత్యకర్మాణినిత్యశః।నిగృహ్యేంద్రియగ్రామమర్చయస్వహరింహరం।

పరాపరాధంమాబ్రూయాః నాసూయాంభజకర్హిచిత్ । అన్యస్యాభ్యుదయందృష్ట్వాసంతాపంమాకురుద్విజ । మాతృవత్పరదారాంశ్చత్వంనిత్యమవలోకయ । అధీతవేదానఖిలాన్మావిస్మరకదాచన ॥ అతిథింనావమన్యస్వశ్రాద్ధంపితృదినేకురు । పైశున్యంమావదస్వత్వంస్వప్నేవాపినకర్హిచిత్ । ఇతిహాసపురాణానిధర్మశాస్త్రాణిసంతతం ॥ అవలోకయవేదాంతంవేదాంగానితథాపునః । హరినామాన్యజస్రంత్వంముక్తలజ్జోఽనుకీర్తయ ।జాబాలోపనిషత్తం త్రి(శ్రీ)పుండ్రోద్ధూళనంకురు । రుద్రసూక్తేనమాలాంతుధృత్వాకురుశివార్చనం । తులసీమణిమాలాంతుకంఠేత్వంధారయస్వభోః ।తులస్యాబిల్వపత్రైశ్చనారాయణహరావుభౌ ।ఏకకాలంద్వికాలంవాత్రికాలంచార్చయస్వభోః । తులసీదళసంమిశ్రంహరేఃపాదోదకంపిబ । నైవేద్యాన్నంసదాభుంక్ష్వవిష్ణోరమితతేజసః । కురుత్వంవైశ్వదేవాఖ్యంబలిమన్నవిశుద్ధయే । యతీశ్వరాన్బ్రహ్మనిష్ఠాన్సంతర్పయగృహాగతాన్ ।వృద్ధానన్యాననాథాంశ్చరోగిణోబ్రహ్మచారిణః । కురుత్వంమాతృశుశ్రూషామాపాసనపరోభవ । పంచాక్షరంమహామంత్రంప్రణవేనసమన్వితం ॥ తథైవాష్టాక్షరంమంత్రంమంత్రాణ్యన్యాన్యథాపివా । జపత్వంప్రయతోభూత్వాధ్యాయన్మంత్రాధిదైవతాం । త్యజత్వమరిషడ్వర్గంపరత్రవ్యసనప్రదం । కురుస్నానంమాఘమాసేమకరస్థేచభాస్కరే । ప్రయతఃప్రతివర్షంతుధీరోభవసుఖంవ్రజ । మాఘస్నానరతానాంచభక్తానాంకేశవస్యచ । సాధూనాంసమచిత్తానాంసదాసత్సంగమాచర । త్వమర్చయవిధానేనమాఘేస్నాత్వామురాంతకం । మాఘేమకరగేసూర్యేయస్స్నాత్వామాధవార్చనం । పౌర్ణమాస్యాంరథసప్తమ్యాంద్వాదశ్యాంచదినత్రయే । కరోతిత్రిదినంప్రీత్యాసపాపైర్ముచ్యతేఘనైః । జన్మాంతరకృతంపాపంపరత్రవ్యసనప్రదం । తత్సర్వంమాఘమాసేతుస్నానమాత్రేణనశ్యతి ॥ యేషాంయత్కర్మకర్తౄణాంవేదమార్గానువర్తినాం । హరిభక్తిపరాణాంచచిత్తశుద్ధిర్విశిష్యతే ॥ మనఏవమనుష్యాణాంకారణంబంధమోక్ష

యోః ॥ ౩౦ ॥ పశ్చాత్తాపేనశుద్ధేనపాపిష్ఠానాంచనిష్కృతిః । సాధూనాంసమచిత్తానాంసదాసత్కర్మవర్తినాం ॥ ఏకాధీరధికాప్రోక్తాఅభయోస్సుఖకారిణీ ॥ తస్మాన్మాఘవ్రతంవిప్రచిత్తశుద్ధ్యాసమాచర । యావద్దేహనిపాతఃస్యాత్తావదేవజనార్దనం । సర్వజ్ఞంసర్వగంశక్త్యాప్రసూనైఃపల్లవైస్తథా । అర్చయస్వరమాకాంతంసమ్యఙ్మాఘవ్రతంకురు । నమాఘసదృశో ధర్మోధర్మకాండేషువిద్యతే । మాఘవ్రతంమహాత్మానఃప్రవదంత్యఘహారకం । హయాధ్వరసహస్రాణాంవాజపేయఫలప్రదః ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంతత్సమ్యఙ్నామమహామతే । తథైవక్షుద్రపాపానాంప్రాయశ్చిత్తంపరంస్మృతం ।మాఘవ్రతవిహీనోయస్తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకం । కురుత్వంవిధినాస్నానంప్రాతర్మాఘోదకేద్విజ । భక్త్యాత్వంవిధినావిప్రమాఘవ్రతమనుత్తమం । ముక్తిస్తేభవితానూనందేహాంతేనాత్రసంశయః । శ్రుత్వావిష్ణుకథాందివ్యామేతన్మాఘప్రశంసినీం । దీనాన్నత్యజతేముక్తిర్జాయతేపరమంపదం । వీరవ్రతస్యవిప్రేంద్రమునేస్తస్యమహాత్మనః । ప్రహృష్టస్సతథేత్యుక్త్వాతస్యపాదద్వయోరపి । నిపత్యబహువారంససద్గుణాకరమాదరాత్ । నమస్కృత్యగురుంభక్త్యాస్తుత్వాతంవివిధైర్మునే । అనుజ్ఞాతస్తతస్తేనపునఃకాశీపురంయయౌ।గార్హస్థ్యాశ్రమమాశ్రిత్యసర్వధర్మాన్సమాచరేత్ । మాఘేమకరగేవిప్రప్రతివర్షంప్రయత్నతః । ప్రయాగమజ్జనంకృత్వాపుత్రపౌత్రసమన్వితః । భుక్త్వాభోగాననేకాంశ్చదేహాంతేప్రయయౌహరిం । సుజ్ఞానమభవత్తూర్ణంతేననిర్వాణమాప్నుయాత్ ।

ఇతిశ్రీమత్స్కాందపురాణే - మాఘమాహాత్మ్యేఉమామహేశ్వరసంవాదే - జహ్నుగృత్సమదసంవాదే -
మహాపాతకప్రాయశ్చిత్తానువర్ణనంనామషడ్వింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీగృత్సమదః॥అథాతస్సంప్రవక్ష్యామిపునర్మాఘఫలాదికం।యచ్ఛ్రుత్వాముచ్యతేజంతుర్జన్మసంసారసాగరా

త్ । ద్వాపరేతుపురాకశ్చిదంగదేశపతిర్నృపః । సులక్షణోనామరాజాసూర్యవంశసముద్భవః । ధర్మాత్మాబలవాన్సాధుర్ద్విజితారిః పురంజయః । ప్రశశాసభువంసమ్యక్ప్రజాపాలనతత్పరః । తస్యభార్యాశతంవిప్రబభూవపతిదైవతం । రక్షితుర్మేదినీంసర్వాంసాద్రిద్వీపసకాననాం । రాజానోబహవశ్చాన్యేకరదానమ్రకంధరాః । సేవంతేప్యనుగచ్ఛంతిసులక్షణమహీపతిం । భార్యాసుతాసుతనయంనావిందద్వంశవర్ధనం । సర్వధర్మాంశ్చకారాసౌరాజాపుత్రప్రదాన్మునే । నచైకోపిభవేత్పుత్రోరాజ్ఞస్తస్యమహాత్మనః । తతోప్యచింతయద్దుఃఖాత్పుత్రహీనోమహీపతిః । ఏకోపిగుణవాన్పుత్రోరాజ్యలక్ష్మీధురంధరః । నభవేత్కర్మణాతేనపూర్వజన్మకృతేనచ । నాపుత్రస్యచలోకోస్తీత్యేషాసంకీర్త్యతేశ్రుతిః । అపుత్రస్యదరిద్రస్యకృతఘ్నస్యశఠస్యచ । వేదహీనస్యవిప్రస్యగతిర్నాస్తినసంశయః । ఏవంవదంతిబహుశోమునయశ్శాస్త్రవేదినః । తస్మాన్మేపుత్రహీనస్యసుఖంనాస్త్యత్రవాపరే । మునీనామాశ్రమంగత్వామునీన్సర్వార్థవిత్తమాన్ । తానహంపరిపృచ్ఛామియన్మేమనసిసంస్థితం । సర్వేతేమద్వచఃశ్రుత్వామునయోధర్మవర్తినః । వదంతిమాంపునర్భూయఃపుత్రోత్పత్తేర్వచోమమ । శ్రుత్వాపుత్త్రోదయోపాయంతైరహంధర్మవర్తిభిః । తత్కరిష్యేనసందేహస్సాంప్రతంసుఖదాయకం ॥ ఇతినిశ్చిత్యమనసిరాజారాజకులేశ్వరః । నైమిశంసుమహారణ్యంసమస్తమునిసేవితం । విచిత్రరథమారుహ్యగజవాజిసహానుగైః । తమాశ్రమపదంప్రాప్యనత్వాతానఖిలాన్మునీన్ ॥ ప్రాంజలిఃపురతఃస్థిత్వాస్వవృత్తాంతంన్యవేదయత్ । తేపిశ్రుత్వాపునఃప్రోచుర్నృపతింపుణ్యకాంక్షిణం । పూర్వజన్మకృతంపాపంప్రవక్ష్యామోనృపత్వయా । క్షత్రియస్త్వంపురారాజన్రాజాసౌరాష్ట్రసంభవః । సర్వైశ్వర్యసమాయుక్తోగజవాజిరథాన్వితః । అథోప్యపినత్వయామాఘేమకరస్థేదివాకరే । రాజన్నాచరితంస్నానంసప్తమ్యాంశుక్లపక్షగే । తస్యాంతథాచకూశ్మాండదానంనాచరితంత్వయా । తస్మాత్తేనైవదోషేణనచైకోపిభవేత్సుతః ॥ ౨౦ ॥ మాఘేతుశుక్లసప్తమ్యాంయఃకూశ్మాండంద్విజాత

యో। ప్రయచ్ఛతివిధానేనసపుత్రపదవీంలభేత్ । యోనయచ్ఛతిసప్తమ్యాంమాఘశుక్లస్యపక్షగే। కూశ్మాండంతి
లగవ్యోక్తమపుత్రస్సభవేచ్చిరం। తస్మాదదత్తదోషేణతాసుభార్యాసుతైర్నృప । నచైకోపిభవేత్పుత్రోవృత్త
స్తవనసంశయః। ఇతితేషాంవచశ్శ్రుత్వాతతోరాజాసులక్షణః। పుత్రకామస్తతస్తేషాంపాదయోస్సపృథక్ప్రథ
క్!నత్వాస్తుత్వాన్నృపశ్రేష్ఠఃపుత్రోత్పత్తైవర్గంమమ।దీయతామితితచ్ఛ్రుత్వామునయోధర్మతత్పరాః। మాతు
లుంగఫలంతస్మైదదుస్తేహ్యభిమంత్రితం।రాజన్నేతత్ఫలంస్త్రీణాంకృత్వాభాగశతంభవాన్ । దదస్వతద్భక్షయంతి
తతఃపుత్రశతంతవ ॥ భవంతినాత్రసందేహోనృపగచ్ఛత్వదాశ్రమం। ఇత్యుక్త్వాప్రదదుస్తస్యమునయస్తేదయాళవః।
తైరుక్తశ్చతతోరాజామాతులుంగఫలంజవాత్ । ప్రతిగృహ్యానమస్కృత్యపునస్స్వసదనంయయౌ । మాతులుం
గఫలంపక్వంగృహీత్వాగృహమాగతం। శ్రుత్వానార్యస్సహర్షేణదాసీభిఃపార్శ్వవర్తిభిః। తాస్సర్వాఃప్రియమా
యాతమాయయుస్త్వభిసంముఖం ॥ ౩౦ ॥ అవాకిరన్నథమునేప్రసూనైర్లాజతండులైః । సదీపావళిభిఃప్రీత్యాస్వ
గృహద్వారిమంగళైః। శాంతిశ్శయ్యాగృహంరాజాప్రవివేశఫలాన్వితః।తత్ఫలంతత్రసంస్థాప్యభోక్తుమాగాత్ గృ
హాంతరం। తాసుభార్యాకనిష్ఠైకాఫలంతజ్జగృహేత్వరాత్ । ఏషాచాన్యోన్యమాత్సర్యాత్సస్వపుత్రేప్సయాధి
యా ॥ తత్రైకాంతస్థలేగోప్యమాతులుంగఫలంమునే । భక్షయామాసతంప్రీత్యాతత్సర్వంస్వయమేవహి ॥
భుక్త్వాగతశ్రమోరాజాఫలంతత్సహసాగతః। తాసాందాతుమథోద్యుక్తఃఫలంతదవలోకయత్ । తత్రాదృష్ట్వా
ఫలంరాజావిస్మయోభయకాతరః। అంతఃపురచరానార్యఃసర్వాఃపృథగపృచ్ఛతః। మాతులుంగఫలంపక్వంనైవా
స్త్యత్రసుతప్రదం। యెగృహ్ణంతిఫలంపక్వంయెభుంజంతితథైవచ । గృహీత్వాతానహంత్వద్యకరిష్యేదండముత్క
టం। శ్రుత్వేత్థంభూపతేర్వాక్యంసర్వాఽంతఃపురచారిణః। నజానీమోవయమితిప్రత్యూచుర్నరపాలకం। తచ్ఛ్రు

త్వాదుఃఖసంతప్తోమూర్ఛామాపమృతోయథా । ప్రాప్యసంజ్ఞాంముహూర్తాంతే ప్రత్యుత్థితమవోచత । కనిష్ఠభార్యావిప్రేంద్ర దత్తన్మయాభక్షితంఫలం ॥ ౪౦ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాగతశోకోఽభూ దేకోవాపిభవేత్సుతః । తతస్తాంపాలయామాసప్రియాంప్రీత్యాదినేదినే । జ్యేష్ఠపత్న్యుదయస్తాంతుతస్యాంవైషమ్యసంయుతాః । సర్వాస్తాగర్భనాశార్థంతస్యాశ్శీఘ్రంమహామతే । మాతృర్యేణదదుస్తస్యాఔషధంగర్భనాశకం । తేనౌషధేనతద్గర్భోమునిమంత్రైస్సురక్షితః । నాశనంనయయౌవిప్రపునరన్యంవ్యచింతయన్ । తదౌషధప్రభావేనగర్భిణీసామహామునే । జ్ఞానహీనాభవేచ్ఛీఘ్రంసాసమ్యక్చిత్తవిభ్రమా । తాంభార్యాంగర్భిణీంతాన్తుబాహ్యప్రీత్యానుపాలయన్ । వచస్యేకంమనస్యేకంకర్మణ్యేకంనృపప్రియాం । పాలయంతీంమునిశ్రేష్ఠ తాస్సర్వాఃపూర్ణగర్భిణీం । భాగధేయేనసానారీహ్యాకాలేఽంతఃపురాన్మునే । చిత్తవిభ్రమదోషేణమహాఘోరాటవీంయయౌ । ప్రాసూతతనయంతత్రదశమేమాసిదైవతః । మహాఘోరగుహాంతస్థశ్శార్దూలఃకాలచోదితః । మానుష్యంగంధమాఘ్రాయబహిర్గత్వాగుహాముఖాత్ । ఆలోక్యైకాకినీంనారీంతరుమూలనివాసినీం । వ్యాఘ్రస్తాంపరిజగ్రాహసంతుష్టస్స్వాలయంయయౌ ॥ తత్రతాంభక్షయామాసవ్యాఘ్రోఽయంప్రాణిహింసకః । సరక్తంశిశుమాలోక్యహంసఃకశ్చిన్మనోహరం । స్వజాతిభిస్సమాగత్యసపక్షాభ్యాంఖగేశ్వరః । తత్రైవపాలయద్విప్రమధుపక్వఫలాదిభిః । సంవర్ధయామాసమునేబాలమానర్షకంఖగః । తత్రైకస్మిన్సరస్తీరేబాలమాదిత్యవర్చసం । సమాధాయన్యసేద్ధంసస్సజాతిమనువర్తినం । సరోవరోదకేస్నాతుంమునయోవిపినౌకసః । సభార్యాస్ససుతాస్సర్వేసమాలోక్యాననంమునే । క్రీడంతంబాలమాలోక్యభార్యాద్వితయసంయుతః । పుత్రహీనస్తమాదాయసహర్షాదతిలాలసాత్ । చింతయామాసకాంతారేకోఽసౌకస్యకుమారకః । కిముద్దిశ్యాటవీంప్రాప్తామాతాతాతవివర్జితా । కేనాసౌరక్షితోబాలఃకాంతారేస్మిన్భయంకరే । విచిం

త్యైవం మునిర్విప్రః పునస్సింద్ధాంతమబ్రవీత్ । వనేవాపిస్థలేవాపిగర్తేచైవపరత్రవా ॥ పాలకోభగవాన్విష్ణుస్తం
వినానసుఖంనృణాం । బాలకస్త్వత్రవిపినేమహాక్రూరమృగాన్వితే । క్రీడన్నిరసతేచిత్రంసనాథోఽపిహ్యనాథవత్ ।ఇ
త్యుక్త్వార్భకమాదాయముదామునివరార్చితః । సరోవరోదకస్నాత్వాసపత్నీకోమునీశ్వరః ॥ ౬౦ ॥ నిర్వర్త్య
నిత్యకర్మాణితతస్స్వాశ్రమమాయయౌ।తంపాలయన్సపత్నీకోమధుపక్వఫలాదిభిః।సక్షీరసర్పిషావిప్రశిశుంవర్షద్వ
యంముదా।మునేర్భార్యాద్వయస్యాసీదన్యోన్యంకలహంమునే । పుత్రముద్దిశ్యబహుధామాత్సర్యేణదినేదినే।బాలో
మదీయఇతిచజ్యేష్ఠాస్వాహాకనీయసీం।తథాకనిష్ఠాశాంభామోమదీమోయమితీరషత్।బాలకోఽసౌమయాపోష్యః
సోఽప్యద్యనభవేత్తవ॥అన్యోన్యంమత్సరాదేవంకలహస్త్వభివర్ధతే। అథైకస్మిన్దినేవిప్రజ్యేష్ఠభార్యామునేఃప్రియా।
శిశుంక్రీడంతమాదాయసాయంఘోరాటవీంయయౌ।భూ స్తంతత్రనిసృజదరణ్యేజనవర్జితే॥పునస్స్వసదనంగత్వా
నజానన్తీవసంస్థితా।అదృష్ట్వాచార్భకంవిప్రోమహానిశిగవేషయత్। చింతయన్బహుధాజహ్నోమునిర్దుఃఖాకరే
స్థితః।వర్షత్రయాన్వితోబాలోరాత్రౌజనవివర్జితే।జగామతులసీగుల్మంమనోహరగృహోపమం।శనైస్తంద్రైవమో
గేనగత్వాతత్రసుఖంవ్రజేత్ । తులసీదర్శనస్పర్శాత్సంగతస్తచ్ఛిశోరపి । నకించిదాసీద్విప్రేంద్రరాత్రావాపి
నేఘనే।శిశురేవంనిశాంనీత్వాజాతేసూర్యోదయేమునే । రురోదోచ్చైర్మునిశ్రేష్ఠబాష్పపర్యాకులేక్షణః ॥ బాల
మేకాకినందృష్ట్వాహ్యత్రపెశోకలాలసం । ఖగాశ్చైవమృగాశ్చైవయేచాన్యేక్రూరజంతవః । రురుదుశ్శిశునాసా
ర్ధంమనుష్యాణాంవనేసుఖం । క్షుత్తృడ్భ్యాంతించచక్రుస్తేఉపచారంఖగామృగాః ।ఫలాంబుజీవనైర్విప్రపక్షచ్ఛా
యాభిరాదరాత్ । తతోగతశ్రమోబాలోస్వస్థోభూత్వామహామతే । తులసీదర్శనస్పర్శాత్సంగతస్తచ్ఛిశోరపి।
బుద్ధిరాసీత్తతోవిప్రతద్విష్ణోర్నామకీర్తనే । కృష్ణేతివాసుదేవేతిగోవిందేత్యచ్యుతేతిచ। నారసింహేత్యనంతేతికీర్త

యత్తద్వనేముహుః । తులసీదర్శనస్పర్శకర్తౄణామఘనిష్కృతిః ॥ వినశ్యతిమహాభీతిర్విషిషవాగ్రహేసివా ॥

ఇతిస్కాందపురాణే-మాఘమాహాత్మ్యే-ఉమామహేశ్వరసంవాదే-సప్తవింశోధ్యాయః॥

శ్రీగృత్సమదః ॥ అథరాజామునేగేహాదృష్ట్వాగర్భిణీంప్రియాం । మహాశోకపరిక్లాంతోవిస్మితఃపౌర వృత్తిభిః॥వృతోమాత్యైశ్చభృత్యైశ్చగూఢచారైర్నరేశ్వరః । సర్వత్రమృగయామాసవిశ్రాంతోవిరరామహ। జ హౌతత్రైవకాంతారేరాజపుత్రోమహామతిః । పితామాతాగురుర్భ్రాతాసఖాబంధుస్సహోదరః । మదీయో భగవాన్విష్ణుర్నేవాస్త్యన్యోనుమేతిచ । ఇతినిశ్చిత్యమనసిబాలకోపిజనార్దనం । కీర్తయన్సతతంభక్త్యాహరి మారాధితుంతథా । తులసీగుల్మనికటేహ్యవిదూరేసరోవరే । జలమాదాయహృష్టాత్మాతులసీమూలమాగతః । త మేవతులసీమూలంతత్రైవతులసీదళైః ॥ షోడశైరుపచారైశ్చపూజయామాసకేశవం । అర్చయేదథపణ్మాస మేకాకీవిష్ణుచింతకః । తథాపినభవేత్తస్యప్రసన్నస్త్వంహరిర్మునే । అథసంచింతయన్బాలోకేనమేకరుణాకరః ॥ ప్రసన్నోనభవేద్దేవఇతిచింతాకులోఽభవత్ । తదాపీత్యాహతంబాలమాకాశేచాశరీరిణీ । ఇదానీంరాజపుత్ర త్వమవిదూరేసరోవరే । మాఘేమకరగేసూర్యేకురుస్నానంతతోహరిః ॥ ౧౦ ॥ భవిష్యతిప్రసన్నస్త్వంనాత్రకార్యా విచారణా । తమిత్యుక్త్వాముని శ్రేష్ఠవిరరామాశరీరవాక్ ॥ బాలకస్తద్వచశ్శ్రుత్వాప్రాతర్మాఘేసరోవరే।స్నా త్వాతుతులసీంగత్వాతస్మాలెగరుడధ్వజం । తమర్చయామాసభక్త్యాతత్రపుష్పఫలాంబుభిః । మాఘేశుక్లచతు ర్దశ్యాంపూజితశ్శిశునాహరిః ॥ ప్రాదురాసీత్తదగ్రేతుసర్వాభరణభూషితః । సలక్ష్మ్యాసపరీవారస్సుస్మితశ్చారువి గ్రహః।బాహుభ్యాంశంతమాభ్యాంచబాలమాశ్లిష్యభక్తితః । తతోఽర్భకమువాచేదంభగవాన్భక్తవత్సలః।వరం దాస్యామితేబాలమద్భక్త్యాయచసాంప్రతం। యాచయస్వనసందేహోప్రసన్నంమాంమహామతే । ఇత్యుక్తోవిభునా

బాలోరాజపుత్రఃపునర్హరిం । ప్రత్యబ్రవీజ్జగన్నాథ దేహిమే త్వత్పదంచిరం । తచ్ఛ్రుత్వా భగవానాహ పాలత్వం మేదినీమమాం । భుక్త్వా మాఘవ్రతంకృత్వా పుత్రపౌత్రసమన్వితః । సర్వైశ్వర్యసమాయుక్తో గత్వా త్వత్పితురంతికం । పితుస్సింహాసనారూఢో ధర్మేణైవ వసుంధరాం । సముద్రపరిఘాంపేతాం పాలయిత్వా శ్రియాన్వితః । తత స్త్వం మత్పదంగత్వా సుఖభవచిరంశిశో ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యుక్త్వా ప్రేషయామాస సునందం పార్శ్వవర్తినం । సబాలకం మునిశ్రేష్ఠ పితుఃపార్శ్వం జనార్దనః । పశ్యతాం సర్వభూతానాం తత్రైవాంతరధీయత ॥ సునందస్సార్భకో విప్ర సులక్షణమహీపతిం । గత్వా తత్పూర్వవృత్తాంతం తస్మై సర్వం న్యవేదయత్ । శ్రుత్వా తద్విస్మయం భూప స్తమాదాయ కుమారకం । మూర్ధ్న్యాఘ్రాయ హృష్టాత్మా సుఖేనపరిమోదతే । తనయం జనకే దత్త్వా సునందస్స్వశ్రియం యయౌ । తతో వృద్ధింగతే బాలే పౌత్రే ఘతుప్రాప్తయౌవనే । గజవాజిరథోపేతం రాజ్యంనిష్కంటకం మునే ॥ కుమారాయదదౌ తస్మై సులక్షణమహీపతిః । సభార్యోజరఠః పశ్చాద్వానప్రస్థాశ్రమం యయౌ । సులక్షణసుతో రాజా సుధర్మా నామ భూమిపః । సమానకులసంపన్నాం కన్యాముద్వాహ్య సుందరీం ॥ ధర్మేణ పృథివీం సర్వాం ప్రజాపాలనతత్పరః । తతో బహుతథా కాలే గతే రాజా సులక్షణః । కాలధర్మంయయౌ తత్ర ధార్మికశ్శాంతమానసః । పత్న్యైపి తస్య రాజర్షే రనుమమ్రుః పతింతథా । పుత్రస్సుధర్మా నామాసౌ సంస్కృత్య పితరంతతః । అర్కరోచ్ఛ్రాద్ధపర్యంతకర్మాణి శ్రద్ధయాన్వితః ॥ ౩౦ ॥ రాజా సభార్యోవై కుంఠం మరణాత్తత్ర జగ్మివాన్ । రాజాసుధర్మా హర్షేణ పుత్రపౌత్రసమన్వితః ॥ కృత్వా మాఘవ్రతం ప్రీత్యా పూజయిత్వా చ మాధవం । భుక్త్వా హసకలాన్భోగా న్యయానన్తే హరేః పదం । నాస్తికించిద్భయం విప్ర ముకుందచరణైషిణాం ॥ మాఘవ్రతరతానాంచ సదా సత్కర్మణాన

త్రినాం । తస్మాత్సర్వాణికర్మాణిసంకోచ్యేదంవ్రతంచరేత్ । యఇదంశృణుతేధ్యాయంభక్తస్స్యత్కేశవప్రియః ॥ పరత్రతేహశుభం ప్రాప్యవిష్ణునాసహమోదతే॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే-మాఘమహాత్మ్యే-ఉమామహేశ్వరసంవాదే
సులక్షణధర్మోపాఖ్యానంనామఅష్టావింశోఽధ్యాయః॥

గృత్సమదః। సంప్రాప్తేమాఘమాసేతుమకరస్థేదివాకరే। పూర్వోక్తవిధినాస్నాత్వాపూజయిత్వాచమాధవం। యఃకరోతిమునిశ్రేష్ఠతస్యపుణ్యఫలంశృణు । దివ్యంవిమానమారుహ్యసర్వదేవైస్సుపూజితః। దివంయాతితతస్తస్మాత్కులకోట్యుద్ధరక్షమః। భూయఃకథాంతరంవక్ష్యేతచ్ఛృణుష్వసమాహితః। కాచిచ్ఛ్రీద్రవిడేహస్థాగ్రహారాఖ్యాద్వాపరేయు గే॥ కర్షకాఖ్యస్యభార్యాసీచ్చండీచండపరాక్రమా। తస్యాసీత్తనయఃపుణ్యోబ్రహ్మణ్యస్సాధుసంమతః। సర్వభూతదయాయుక్తస్సదాసద్ధర్మలాలసః। తస్యాస్తికాచిద్విప్రేంద్రభార్యాపతిపరాయణా। పతివాక్యరతానిత్యంధర్మకార్యేష్వతిప్రియా। శ్వశ్రోశ్చపతిబంధునాంవృద్ధానామపిరోగిణాం॥ సాధ్వీనుపివిప్రేంద్రనిత్యంశుశ్రూషణేరతా। చండీపుత్రసతీందృష్ట్వాసదాక్రోధపరిప్లుతా । తర్జనాకర్షణఘాతైశ్చసపతిస్సాస్నుషామునే । తథాస్యతనయంనిత్యంశపత్యేనమకారణం। తథాపిశ్వశ్రుశుశ్రూషాంకురుతేబాష్పలోచనా। భుంజన్పూర్వకృతంకర్మసాస్నుషాబహుదుఃఖితా। సశూద్రతనయోవిప్రభార్యాంప్రాణధనేశ్వరీం। ౧౦॥ బాష్పపర్యాకులాందృష్ట్వాపితరావాహధర్మవిత్ । తాతాంబశృణుమద్వాక్యంయశస్యంధర్మసాధనం। స్నుషాయాంయువయోఃకోపఃకస్మాత్కలహకారణం। భవద్భ్యాంకోపనేనైవంకాయశోషణహేతునా। మాత్సర్యేణేతిపితరౌయువాభ్యాంతన్నకర్హిచిత్ । కిమర్థంకలహంగేహేసర్వసంపన్నివారణం । మత్ప్రియాపామయాపాపిచాసహ్యంయువయోఃకృతం। కారణంనసముద్దిశ్యకలహంకోపదూషితం। కోపేనోత్థితదీర్ఘేణాల

యుర్విత్తంయశస్సుఖం।మానంగౌరవపాండిత్యంనశ్యత్యాశునసంశయః। సుతంయువాభ్యాంమాంకస్మాచ్ఛలేనైవబు
షానిశం।కృపాంకురుతసర్వజ్ఞాక్షమాంసజ్జనసమ్మతాం। ఏవంపుత్రోదితంశ్రుత్వాసాచండీభర్తృసంయుతా।పునఃప్ర
హారసంకోపాచ్చలదోష్ఠావినిందయత్।గచ్ఛగచ్ఛవిమూఢోఽసికింకరీసాభవేల్లఘుః । అద్యైవత్వాంసపత్నీకంపిత్ర
భ్యాంశిక్షణంపరం।మిథ్యామిథ్యకృతంవాపినదోషస్తేనమేసకృత్ ॥ఏవంవదన్తీచండీతందండేనాతాడయన్ముహుః।సతా
డితస్తతఃపుత్రోజాతరోషాత్పునఃపునః। తూష్ణేనవిదితజ్ఞానాచ్చింతయామాసశూద్రజః॥౭౦॥యోమాతాపితరౌద్వే
ష్టియేశపంతినరాధమాః । తేయాంతినరకంఘోరంపునరావృత్తివర్జితం । యోమాతాపితరౌమోహాదవమా
నకరస్సుతః। సరౌరవంమహాఘోరంయాతినాస్త్యత్రసంశయః ।మాతాపితృసమోదేవోనచాస్త్యన్యోజగత్త్రయే॥
స్త్రీణాంపతిసమోదేవోనాస్తిదేవోపరస్తథా ।నవిష్ణుసదృశోదేవోనతీర్థంగంగయాసమం ॥ఏవంవిచింత్యభార్యాం
చబోధయామాససూక్తిభిః । చండీసుతప్రియాంద్రుష్ట్వానిష్పీడ్యకరసంపుటం । తాడయిత్వాన్యగేహేతాంసం
స్థాప్యాంతస్సుష్వాపమునే ।కవాటంగాఢమాబధ్యస్వయమాసీన్నిరాకులా। దృష్ట్వాతామీదృశీంభార్యాంపతిఃకించిన్ని
రాగసాం । మనసాదూయమానస్సఃపిత్రోశ్శుశ్రూషణేరతః ।గేహాంతర్గతసంస్థాయానిర్యయుస్సప్తవాసరాః ।ప్రా
ణానిర్యయురాకాశందేహాదనశనాన్మునే । సాచండీబోధితాలోకైర్బంధుభిఃప్రియవాదిభిః । నతత్యాజస్నుషాంక్రో
షాన్నచైవాలోకయత్తదా । సంప్రాప్తేద్వాదశాహేతుభార్యాంద్రష్టుంపతిస్తథా । నసమర్థశ్చవిప్రేంద్రపాపభీ
త్యాసఆత్మజః । ఆత్మానంగోపయిత్వాతుకవాటోద్ఘాటనంచరేత్ । తత్రైవనిర్గతాఃప్రాణానిశ్చేష్టానితరాంము
నే। దృష్ట్వాతిదుఃఖసంతప్తావిలలాపసచిత్రధీః । హాహేతివాదన్నిపపాతభూమాయథాలినాతాహతక్రోమలద్రుమః।
మూర్ఛాంముహూర్తద్వయమాపపశ్చాత్ససంజ్ఞయుక్తోబహుదుఃఖభాజః । గృహద్వారంతతోదృష్ట్వాతన్మాతా

క్రోధవిహ్వలా । తనయంశోకసంతప్తమాలోక్యాంతర్గృహేమృతాం । స్నుషాందృష్ట్వాతిదుఃఖేనతనయంశోకలా
సం । నిష్పీడ్యహస్తౌసాతూర్ణంరురోదబహుధాబహిః । చండీందృష్ట్వారోదమానాందుఃఖితాంపాపపూరితాం।
సమేత్యాహుర్జనాఃకింకిమితిసర్వేపృథక్పృథక్ । శ్రుత్వేత్థమధికంఘోరంజనాస్సర్వేవినిందయుః । శపంతోయాం
తితాంవిప్రబాంధవాస్సుహృదఃపరే । వహ్నౌదదుస్సమేతాస్తేబాంధవాఃకుణపంతథా । తతస్తస్యాఃపతిర్దుఃఖాద్గంగా
తీరంయయౌమునే। తత్రపంచత్వమాసాద్యప్రాప్తైకాలేహరింయయౌ । పశ్చాత్తాపంగతాచండీపుత్రశోకపరిప్లుతా।
సాదుఃఖితాదివారాత్రంబహుధాదంపతీఉభౌ । ప్రక్షిపన్ప్రాంసుపిండానినేత్రయోర్వదనేతథా। బహుధాక్రందమా
నౌతౌబహుభిర్వారితావపి । తేనైవపుత్రశోకేనచండీ శోకపరాయణా । పంచత్వమగమద్దుఃఖాత్సభర్త్రా
మునిసత్తమ । ఆయయుర్యమదూతాశ్చతావాదాయపునర్యయుః । దంపతీనరకంఘోరమసిపత్రం
భయంకరం । చతుష్షష్టియుగంభుక్త్వాపునర్భూమిముపాగతౌ । సర్పయోనౌసముత్పన్నౌవటవ్యాంద్రుమకోటరే।
నిప్పలేసర్వజీవానామాశ్రయేచసుఖప్రదే । చంపాకూలస్థకాంతారేసంస్థితౌదైవయోగతః ॥ ధీరోపధీరనామానౌ
కృతార్థౌసాధుసంమతౌ।ఆజగ్మతుర్మునివరౌచంపాయాంమాఘమజ్జనం। కృత్వాతన్మూలమాశ్రిత్యసంపూజ్యకమ
లాపతిం ॥ ప్రశంసతుస్తతోహృష్టౌన్మాఘమహాత్మ్యమాదరాత్ । తచ్ఛ్రుత్వాకోటరస్థౌతౌఫణీచతుశ్శ్రవౌతథా।హి
త్వాతద్దేహంతత్తూర్ణందివ్యదేహేనచాగతౌ । భూయస్తత్సలిలేస్నాత్వామాఘేఽస్మిన్నఘహారకే। దివంజగ్మతురా
దిత్యవర్చసౌపుష్పకేతథా । మునేమాఘప్రభావేనశ్రవణస్యఫలేనచ । కిమత్రబహునోక్తేనమాఘసదృశంవ్ర
తం । కోవక్తిభువినాకేవావినావిష్ణుంజగత్త్రయే ॥ గురుద్రోహీవామూఢోవాస్త్రీగోఘాతకినఃపరే । పుత్రఘ్నా
వాకృతఘ్నావాభ్రూణహాచాతిపాతకః ॥౫౦॥ మాఘవ్రతేనవిప్రేంద్రశుచిర్భూత్వాహరింవ్రజేత్ ॥ * ఇతిశ్రీస్కాం

దపురాణె-మాఘమాహాత్మ్యే-ఉమామహేశ్వరసంవాదే - ఏకోనత్రింశోధ్యాయః॥ * శ్రీగృత్సమదః ॥ మాసానాం ధర్మహేతూనాంమాఘమాసోవిశిష్యతే। సర్వేషామేవధర్మాణాంయజ్ఞాదీనాంమహామునే। తత్ఫలంమాఘమాసస్య వ్రతస్యామనుజోలభేత్। తపస్సారఃక్రియాసారఃధర్మసారోత్తమోత్తమః। విష్ణుప్రీతికరోమాఘశ్శంభుప్రీతికరస్తథా। సూర్యాగ్నీంద్రవిధిప్రాప్తికారకస్సుఖదాయకః। ఇదంమాఘవ్రతఫలంతవజహ్నోమయానఘ। శ్రోతుమిచ్ఛోదితం పుణ్యంశ్రుతంద్రుష్టంయథాపురా। సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్యమానవోమాధవప్రియః। మాఘవ్రతంచరేద్ధీమాన్ మాధవంపూజయన్మనే। ఇతితేకథితంజహ్నోమాఘమాహాత్మ్యముత్తమం। యచ్ఛ్రుత్వాప్రముచ్యతేజంతుస్సర్వపాపైర్నసంశయః। ఈశ్వరః ॥ శ్రుత్వాజహ్నుర్మహాభక్త్యామునినాధర్మవేదినా। స్వయంచకారతద్ధర్మంమాఘమాసిసురేశ్వర। నమాఘసదృశోధర్మోదేవినాస్తిజగత్త్రయే॥ప్రియాయాఃకథితంతం దేవిమయాగోప్యంసుఖప్రదం। యఇదంశృణుతేభక్త్యామోవానక్తిహరేఃపురః। ససర్వత్రసుఖంప్రాప్యపశ్చాద్విష్ణుపదేవసేత్ ॥ శ్రీసూతః ॥ యుష్మాకంమునిశార్దూలాఃపార్వత్యైశంకరోదితం। శ్రోత్రాణాంభక్తియుక్తానాంపురాకైలాసపర్వతే। తన్మయా కథితంవిప్రామాఘమాహాత్మ్యముత్తమం॥ సర్వపుణ్యప్రదంనౄణాంసర్వైశ్వర్యప్రదాయకం। యశస్యంధర్మ్యమాయుష్యంసర్వరోగవినాశకం।విష్ణులోకప్రదంతద్వన్ముముక్షూణాంచమోక్షదం। ఇంద్రలోకప్రదంసూర్యహిమాంశుస్థానదాయకం। యంయంకామయతేకామంతంతమాప్నోత్యనేనవై। శిష్యాయశ్రద్ధధానాయసుశీలాయాత్మవేదినే। ఉపదేశంచరేద్ధీమాన్సర్వదానాత్రసంశయః॥ ... ...

ఇతిశ్రీస్కాందపురాణె-మాఘమాహాత్మ్యే-ఉమామహేశ్వరసంవాదే-త్రింశోధ్యాయః॥

స్కాందపురాణె మాఘమాహాత్మ్యం సంపూర్ణం ॥ శ్రీహయగ్రీవార్పణమస్తు ॥ స్వస్తిప్రజాభ్యఃపరిపాల

యన్తాంన్యాయ్యేనమార్గేణమహీంమహీశాః । గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తునిత్యంలోకాస్సమస్తాస్సుఖినోభవంతు ॥ కాలేవర్షతుపర్జన్యఃపృథివీసస్యశాలినీ । దేశోఽయంక్షోభరహితోబ్రాహ్మణాస్సంతునిర్భయాః । స్వకాలేభపితా వృష్టిర్దేశోస్తునిరుపద్రవః ॥ సమృద్ధాబ్రాహ్మణాస్సంతురాజాభవతుధార్మికః॥సర్వేచసుఖినస్సంతుసర్వేసంతునిరామయాః । సర్వేభద్రాణిపశ్యంతు మాకశ్చిత్పాపమాప్నుయాత్ । అపుత్రాఃపుత్రిణస్సంతుపుత్రిణస్సంతుపౌత్రిణః। అధనాస్సధనాస్సంతుజీవంతుశరదాంశతం । స్వస్త్యస్తుసన్మంగళానిసంతు ॥

సంపూర్ణము.

